

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra

Bakalářská práce

Učím se říkat ty

Vypracoval: Hana Janáčková Kojanová
Vedoucí práce: Mgr. Eva Svobodová

České Budějovice 2014

ABSTRAKT

Cílem práce je nabídnout možnosti využití pedagogiky Franze Ketta v předškolním vzdělávání v České republice.

Teoretická část práce se věnuje vývoji pojetí dítěte a představí specifika pojetí dítěte v Celistvé na smysl zaměřené náboženské pedagogice Franze Ketta, jeho aplikaci v koncepci *Učím se říkat ty* a vliv na fungování mateřské školy.

Těžištěm výzkumu byla pozorování dle předem stanovených kritérií v mateřských školách regionu Schlanders v Jižním Tyrolsku. Pedagogika Franze Ketta a její principy jsou podstatou zdejší koncepce (programu) vzdělávání. Zformulované možné přínosy této koncepce lze doporučit pro praxi v mateřských školách v České republice.

Na základě závěrů byl navržen školní vzdělávací plán „*Nikdy nejsi sám*“.

Klíčová slova:

Franz Kett

pedagogika

mateřská škola

třídní vzdělávací program

náboženská pedagogika

pojetí dítěte

Učím se říkat ty

ABSTRACT

The aim of this thesis is to provide possibilities of the usage of Franz Kett's pedagogy at pre-elementary schools.

The theoretical part of the thesis is focused on the development of the conception of a child and it will introduce specific features of the conception of a child in a Franz Kett's religious pedagogic practise (RPP) and its application in the concept *I am learning to say you* and the influence on the functioning of a nursery school.

The focus of the research was an observation at nursery schools in the region called Schlanders in the South Tyrol, which have been carefully selected in advance. The pedagogy of Franz Kett and its principles form the substance of the local concept (programme) of education. There will be formulated possible contributions of this concept which can be recommended for practice at nursery schools in the Czech Republic.

On the basis of the conclusions there was suggested an educational plan "*You are never alone*".

Key words:

Franz Kett

pedagogy

nursery school

class educative plan

religious pedagogy

conception of a child

I am learning to say you

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 6. 1. 2014

Hana Janáčková Kojanová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji Mgr. Evě Svobodové za všestrannou pomoc a podporu při tvorbě této bakalářské práce, za cenné rady a praktické připomínky.

Ráda bych poděkovala všem svým blízkým - manželovi Lukáši Janáčkovi, přátelům a kolegům, kteří mi pomáhali především pokračovat a tuto práci dokončit.

Ráda bych též poděkovala všem lidem ve Společnosti pro celistvou na smysl zaměřenou pedagogiku Franze Ketta a všem v Jižním Tyrolsku, s nimiž jsem se mohla setkat, zvláště paní Marianne Bauer, Waltraud Tinzl a Irmgard Gander.

Děkuji především Tobě, Pane, za všechna setkání, která jsi mi díky této práci umožnil.

OBSAH

ÚVOD

TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORICKÝ VÝVOJ POJETÍ DÍTĚTE A METOD JEHO VÝCHOVY 5

1.1 Pravek	5
1.2 Starověk	6
1.3 Středověk	7
1.4 Novověk	7
1.5 Vznik a rozvoj opatroven, mateřských škol a reformní hnutí	8

2 POJETÍ DÍTĚTE V SOUČASNÉ ČESKÉ PŘEDŠKOLNÍ PEDAGOGICE A CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY OSOBNOSTNĚ ORIENTO VANÉHO POJETÍ DÍTĚTE..... 11

2.1 Charakteristické znaky osobnostně orientovaného pojetí dítěte	12
2.1.1 Vztah k dítěti.....	12
2.1.2 Vztah k rodině.....	12
2.1.3 Hra a učení.....	13
2.1.4 Tvořivost a samostatnost.....	13
2.1.5 Individualizace.....	14
2.1.6 Alternativnost a volba a realizace vzdělávacího programu.....	14

3 PEDAGOGICKÝ KONCEPT CELISTVÉ NA SMYSL ZAMĚŘENÉ PEDAGOGIKY 15

3.1 Vznik „Ganzheitlich sinnorientierte Pädagogik – Religionspädagogische Praxis“	15
3.1.1 Vývoj Ganzheitlich sinnorientierte Pädagogik – Religionspädagogische Praxis ve světě.....	17
3.1.2 Franz Kett, vlastní nakladatelství a další vývoj RPP	17
3.2 Vývoj pedagogického směru v České republice	18
3.2.1 Kurzy a dostupnost informací o pedagogice Franze Ketta v České republice	19
3.3 Metodické materiály k PFK v českém jazyce využitelné v mateřské škole.....	20
3.3.1 Ta hvězda naděje pro mne i pro tebe	21
3.3.2 Svatý Mikuláš. Člověk plný Boží lásky.....	21
3.3.3 Metodika Aby malé bylo velké (2008)	22
3.3.4 Zpěvník s CD – Já jsem tady a zpívám (2010)	22
3.3.5 Kříž života (2010).....	23

3.3.6 Naplnil se čas (2011)	23
3.3.7 O zemi, kde vyšlo slunce	24
3.3.8 Časopis Duha (od 2011).....	24
3.3.9 Koncepce předškolního vzdělávání Učím se říkat ty (2009)	25
3.3.10 O svatých (2013).....	25
3.4 Východiska pedagogiky Franze Ketta	26
3.4.1 Pedagogika existenciální - Daseinpädagogik.....	26
3.4.2 Pedagogika vztahová – Beziehungspädagogik	28
3.4.3 Pedagogika sebeuvědomění –Pädagogik zur Selbstverwirklichung	29
3.4.4 Pedagogika náboženská - Religionspädagogik	30

4 POJETÍ DÍTĚTE V KONCEPCI PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ „UČÍM SE ŘÍKAT TY“

4.1 Pojetí člověka v GSP- RPP	31
4.2 Pojetí dítěte a jeho aplikace v koncepci předškolního vzdělávání <i>Učím se říkat ty</i>	32

PRAKTICKÁ ČÁST

5 CÍLE A HYPOTÉZY PRÁCE.....

5.1 Cíle.....	34
5.2 Předpoklady	34

6 METODIKA VÝZKUMNÉHO PROJEKTU

6.1 Charakteristika souboru, cílové skupiny	35
6.2 Metody kvalitativního výzkumného projektu	35
6.2.1 Pozorování	35
6.2.2 Rozhovor.....	36
6.3 Realizace výzkumu	36
6.4 Zpracování dat.....	39
6.4.1 Zpracování dat - fotografického materiálu.....	39
6.4.2 Zpracování dat - videomateriálu	40
6.4.3 Zpracování dat - videorozhovorů.....	40
6.4.4 Formulace možných přínosů koncepce pro českou mateřskou školu	40
6.4.5 Návrh vlastního ŠVP na základě koncepce Učím se říkat ty	47

7 VÝSLEDKY.....

7.1 Přehled možností využití Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky Franze Ketta v MŠ.....	48
---	----

7.2 DVD 1 s fotopříběhem, přeloženými rozhovory a videozáznamy činností MŠ Reschen....	48
7.3 Formulace přínosů koncepce Učím se říkat ty pro MŠ v ČR.....	48
7.4 ŠVP – Nikdy nejsi sám	48
8 DISKUSE	49
9 ZÁVĚR.....	51
10 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	53
11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	54
12 SEZNAM ZKRATEK.....	56
PŘÍLOHY	56

ÚVOD

Názor každého člověka se přirozeně postupně vyvíjí a mění. Děje se tak především na základě našich vlastních zkušeností, zkušeností nabytých praxí, často zatížených vlastními prožitky z dětství.

Díky globalizaci, dostupnosti informací na internetu a v médiích je dnes snazší setkávat se s různými přístupy i na poli předškolní pedagogiky. Tento prostor nám může poskytnout inspiraci k utváření a transformaci našeho vlastního názoru na výchovu. Taktéž můžeme nalézt, pro nás, doposud neznámé přístupy „dobré, správné a pravdivé výchovy.“

Pro mne bylo takovým rozšířením obzorů a zacílením setkání s křesťanským pohledem na svět v církevní mateřské škole a následné poznávání takto orientovaných pedagogik. Jednu z nich - Celistvou na smysl zaměřenou pedagogiku Franze Ketta uplatňovala v práci s dětmi moje kolegyně Mgr. Tereza Příborská. Tento pedagogický přístup s křesťanským základem se mě opakovaně a osobně dotýkal. A to především proto, že tímto způsobem práce byly děti zaujaty, jejich pozornost byla vyšší a zájem o témata aktivnější. Chtěla jsem se tak dozvědět více o tomto směru, poznat jej hlouběji a pochopit jeho principy. Musím ale též přiznat, že ve stejné době mne zaujala a začala jsem se též aktivně věnovat poznávání pedagogiky Marie Montessori. Protože jsem však rychleji získávala znalostní základy v prvním pedagogickém přístupu, který mi byl též osobně blíží a vzdělávání v něm dostupnější, tak jsem si pro zadání své bakalářské práce vybrala právě Celistvou na smysl zaměřenou pedagogiku Franze Ketta a její koncepci předškolního vzdělávání „*Učím se říkat ty*“.

Cílem této práce je nabídnout možnosti využití pedagogiky Franze Ketta v předškolním vzdělávání a zpracovat natočené video ze zahraniční mateřské školy. Dále formulovat možné přínosy koncepce pro mateřské školy v České republice a na základě závěrů zpracovat vzdělávací plán, ve kterém se promítnou jak poznatky z pozorování, tak samotná koncepce „*Učím se říkat ty*“.

Otevřeme tedy oči a zkoumejme a poznávejme to dobré ze starého a propojujme s novým.

TEORETICKÁ ČÁST

1. HISTORICKÝ VÝVOJ POJETÍ DÍTĚTE A METOD JEHO VÝCHOVY

Nejen každý člověk i lidstvo jako celek mají svou vlastní různorodou, ale v podstatě často se opakující historii. Stejně je tomu i v případě pojetí a postojů k dítěti.

Při četbě odborné literatury často zjišťuji, že i přes rozdíly v jednotlivých historických obdobích se opakují či potvrzují určité dobré myšlenky. Ty jsou později zasunuty do pozadí a to ať již úmyslně, či na základě měnících se podmínek pro život v dané době a ovlivňováním aktuálních potřeb společnosti. Děje se tak, aby později mohlo dojít k „znovuobjevení“ těchto myšlenek a následně pak ke snahám o jejich aktualizaci a prohloubení v kontextu dané doby.

Na straně druhé, existují i myšlenky a takové přístupy k dítěti, s nimiž se ale dnes nemůžeme a nedokážeme vnitřně ztotožnit – tzv. *prohřešky na dítěti*.¹ A přesto je dobré o nich vědět, číst i psát. Mohou pro nás být informací o tom, kudy cesta ve výchově nevede a podnítit v nás chuť o dítěti samotném a našem přístupu k němu detailněji přemýšlet. Jde o to snažit se porozumět důvodům, poměrům a aspektům, na základě kterých takový přístup vznikl a ne někoho nebo nějaký přístup jednoduše a lacině odsoudit. Neustálé seznamování se, snaha o pochopení a porozumění souvislostem mohou pomoci probouzet v nás samotných již zmíněnou potřebu hlouběji se zabývat výchovnými přístupy, které sami uplatňujeme a stát se tak základem pro naši vlastní schopnost zdravějšího náhledu sebe samých a postupné proměny k lepšímu.

1.1 Pravěk

Z doby pravěku nemáme žádné písemné prameny a tak nám na některé otázky týkající se dětství odpovídají různé etnografické a prehistorické výzkumy, z nichž vyplývá, že dítě bylo přirozeně přítomno práci dospělých a tak se na jeho výchově podíleli všichni. Děti v té době byly vnímány jako pokračovatelé rodu a učily

¹ HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí*, s. 17.

se především nápodobou. Postupně došlo k oddělení práce mužů a žen a tak se specifikovala i výchova dívek a chlapců, na kterou měla vliv též magie. Další vývoj s sebou přinesl rozpad prvobytné společnosti a vznik otroctví, kde byly vědomosti určeny jen pro určitou třídu tehdejší společnosti.²

1.2 Starověk

V tomto období bylo dítě vnímáno především jako majetek a v podstatě nemělo žádná práva. Pro svobodnou rodinu ani společnost nemělo žádnou hodnotu a o jeho právu na život po narození rozhodoval otec.

Výchova v tomto období v řeckém prostředí probíhala v rodině pod dohledem matky. Výchovu chlapce a dohled nad ním přebíral otec mezi 5. - 7. rokem. Dívky nebyly hlouběji vzdělávány, pouze získávaly znalosti a informace týkající se vedení domácnosti a hudby u matky. U chlapců byl kladen ve Spartě zřetel na získání tělesné zdatnosti skrze tělesná cvičení a vše vycházelo z náboženských představ té doby. V Athénském prostředí šlo více o získání ideálu krásy a dobra a do výchovy patřilo též učení se řečnictví a to především formou dialogu. Chudé děti zůstávaly s rodinou a učily se od svých rodičů. Ovšem fyzická práce byla určena pro chudé a pro otroky a tak se děti otroků učily nápodobou činnosti, která od nich byla vyžadována.

V tomto antickém období se ještě o předškolním vzdělávání ani hovořit nedá, i když jisté náznaky např. římského řečníka Quintiliana o potřebě vzdělávat již před sedmým rokem nacházíme. Až s příchodem křesťanství byl roku 374 n. l. v Římě vydán zákon definující zabití dítěte jako vraždu.

Přelom starověku a středověku je charakteristický stěhováním národů a boji o moc a území. Ale vliv sílícího křesťanství nebyl zanedbatelný a první křesťané přistupovali k dítěti jako k osobnosti s právy stejnými před lidmi i Bohem. Dítě a péči o něj (tj. i výchovu) brali jako posvátnou povinnost.³

² Srov. ŠMAHELOVÁ, B. *Vývoj pojetí dítěte v historickém kontextu*, s. 1.

³ Srov. ŠMAHELOVÁ, B. *Vývoj pojetí dítěte v historickém kontextu*, s. 1-5.

1.3 Středověk

Ve středověku se zánikem otrokářství a rozvojem feudální společnosti mělo velký vliv na rozvoj výchovy křesťanství. Vyšší vrstvy vychovávaly děti do sedmi let věku doma. Cílem však byla zejména absolutní poslušnost a kázeň. Dětství nebylo v lidském životě považováno za významné. Dítě bylo vnímáno jako „malý dospělý“ a chudé děti schopné práce tvrdě pracovaly a jejich výchova byla tímto směrem též zacílena. Hlavními pedagogickými metodami bylo memorování a hojně se využívalo tělesných trestů. Ovšem i v takových podmínkách se tak setkáváme v této době s pomocí sirotkům a postiženým dětem a to především pod dohledem a strany církve.⁴

1.4 Novověk

Novověk a 14. -17. století s sebou přinesly hospodářský i technický pokrok a potřebu vyšší vzdělanosti a výchovy a to především ve vyšších vrstvách společnosti. Vzhledem k rozvoji zkoumání a renesanci antických ideálů došlo též ke zkoumání věku dítěte a dětství jako specifického období – toto období je nazýváno humanistickým. K dítěti bylo postupně přistupováno s respektem k jeho přirozenosti a potřebám. Většina myslitelů té doby byla proti používání fyzických trestů a memorování. Naopak se přikláněli k vedení dětí k samostatnému myšlení a uvažování a učení mělo být dle nich zábavné a zajímavé. Došlo též k opětovnému přijetí dětské hry, snaze o pochopení dětské osobnosti a charakteristikám specifického myšlení dítěte.

*„Poprvé v dějinách myšlení o výchově dítěte dokázal ocenit hodnotu dítěte a nahlédnout na ně z hlediska jeho svébytnosti a specifických potřeb Jan Ámos Komenský“.*⁵ Ten též vyzdvihuje lásku k dítěti a názornost ve výuce. Následně tak i rozvoj osvícenství 18. století s sebou přinesl nové pojetí dítěte, které má být rozvíjeno již od nejútlejšího věku a to skrze vlastní zkušenost, skrze hru, příkladem i poučováním. Vztah a úctu ke všemu živému už u maličkových dětí vyzdvihoval jak John Locke, tak Jean Jacques Rousseau, který je též zastáncem výchovy již od narození a to především v oblasti vývoje tělesného. Jako jeden z prvních též doporučuje metodu

⁴ Srov. ŠMAHELOVÁ, B. *Vývoj pojetí dítěte v historickém kontextu*, s. 5.

⁵ OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika I.*, s. 15.

přirozených důsledků a volnost pohybu a výběru témat, o která se děti zajímají. Čisté dítě podle něj kazí až špatný vliv druhého člověka.

Později roli matky a právo a předpoklad, že všechny děti jsou schopné se všestranně rozvíjet s ohledem na individuální schopnosti dítěte, uznával stejně jako Komenský i Johann Heinrich Pestalozzi.⁶

1.5 Vznik a rozvoj opatroven, mateřských škol a reformní hnutí

Vzhledem k překotnému rozvoji průmyslu v 19. století a práci rodičů i dětí v továrnách na jedné straně a na druhé straně bídým podmínkám a nezaměstnanosti byly děti často zanedbávané a tak i jejich výchova, což vedlo k vysoké delikvenci. Až zákaz dětské práce a vnímání dětství jako příprava k dospělosti tuto situaci zlepšila. Tento zákaz ovšem postupně vedl též k potřebě zajistit zabezpečení a dohled nad dětmi v době, kdy byli rodiče pracovně vytíženi.

V Anglii tak založil majitel prádelny Robert Owen roku 1809 školu pro nejmenší děti založenou na seznamování dětí s okolním prostředím skrze přímou zkušenost, zpěv, tanec a hry. Ve Francii zase vznikaly pod vedením faráře Johanna Friedrich Oberlina školy pletení, kde se děti učily nejen pracovním činností, ale věnovaly se též rozumové, tělesné, mravní a náboženské oblasti. Také baron Jean Chochin zakládal opatrovny pro děti starší dvou roků. Další průkopnicí byla Marie Pape-Carpentierová, pěstounka, která kritizovala přístup k dětem a věnovala se psaní odborných pojednání o výchově v mateřských školách. V Německu byl za zakladatele předškolní výchovy považován Friedrich Fröbel, který jako její podstatu vnímá lásku a příklad, jako východiska výchovy čtyři dětské instinkty – činnostní, poznání, umělecký a náboženský a cílem jeho výchovy je napomoci projevení božské podstaty v dítěti. Sám rozlišoval práci – zadaný úkol a hru – činnost iniciovanou dítětem. Připravil pro děti „dárky“ geometrická tělesa a přesný postup práce s nimi, kdy se děti učily dodržovat přesný postup (didaktické hry). Také připravil pohybové hry s hudbou a doporučoval například péči o rostliny a čtení pohádek a společenské hry.

V Čechách v Praze na Hrádku zřídil roku 1832 první opatrovnu Jan Vlastimír Svoboda, který se věnoval i sepsání odborné metodiky předškolní výchovy, díky níž

⁶ Srov. ŠMAHELOVÁ, B. *Vývoj pojetí dítěte v historickém kontextu*, s. 5-14.

se rozšířil i název školka a z opatrovny se tak stala instituce výchovně vzdělávací. Snažil se o všestranný rozvoj předškolních dětí a to jak v přímém kontaktu a pozorováním přírody, lidí a společnosti doplněné o rozhovory s dětmi a tak rozvíjel jejich vyjadřovací schopnosti. Estetická, morální a mravní výchova byla zajištěna skrze kreslení, lidové hry a vyprávění příběhů. Ale i tělesná výchova hrála významnou roli. Dále se u nás věnovaly oblasti předškolní výchovy Barbora Ledvinková a Božena Studničková. Přesto, že dle rakouského zákona z roku 1869 měly metody práce v mateřských školách respektovat potřeby dětí, stále převažovalo používání verbálních metod a hromadné výuky.⁷

Reformní hnutí bývá pak počátkem 20. století charakterizováno jako období znovuoobjevení dítěte. Řeší se otázka práv dítěte a jeho ochrany a k dítěti je přistupováno tak, aby docházelo k rozvoji jeho osobnosti a aktuálních potřeb - pedocentrismus. Ve společnosti se zvýšila hodnota dítěte, věda a výzkum mu věnují velkou pozornost. Rozvoj kognitivní psychologie s sebou přináší zdůraznění poznávacích procesů pro psychiku dítěte. Vychází se Rousseaua, Deweyova a Spencerova přístupu k výchově, jako k přípravě pro život. Pro předškolní výchovu je v tomto období význačný a přelomový spis švédské představitelky tohoto reformního hnutí Ellen Keyové Století dítěte, kde vyžaduje výchovu přirozenou bez trestů a příkazů ve své podstatě až anarchisticky laděnou. Tato autorka udržovala společenský kontakt též s Martinem Bubrem.⁸ Tento náboženský filosof a jeho náhled na život, jako na setkávání ve dvou základních možných módech Já-Ty a Já-Ono, velmi silně ovlivnili i Celistvou na smysl zaměřenou pedagogiku Franze Ketta.⁹

Dalšími představiteli reformismu jsou Ovide Decroly, Maria Montessori, Helena Parkhustová.

„První etapa rozvoje reformního hnutí u nás sahá od konce 19. století až k počátku druhé světové války. Vrcholem v oblasti předškolní výchovy jsou u nás 30. léta, kdy byly reformní ideje rozvíjeny nadšenými učitelkami sdruženými především ve Svazu československých učitelek mateřských škol.“¹⁰

V českém prostředí se v předškolní pedagogice nejprve toto hnutí projevovalo pokusy jednotlivců, jako byla například Anna Süsová. Ta kritizovala aktuální situaci

⁷ Srov. ŠMAHELOVÁ, B. *Vývoj pojetí dítěte v historickém kontextu*, s. 15-21.

⁸ (http://de.wikipedia.org/wiki/Ellen_Key).

⁹ Viz. Kap. 3. Koncept celistvé na smysl zaměřené pedagogiky.

¹⁰ OPRAVILOVÁ, E. *Předškolní pedagogika I.*, s. 20.

v mateřských školách, kde převládal do té doby didaktický přístup. Süsová prosazovala bezprostřední zkušenost dětí a využití školní zahrady, jak k pěstování rostlin, tak k chovu zvířat. Dále viděla jako důležité a podstatné uzpůsobené prostředí a vybavení mateřské školy potřebám dětí. Hlavní byl pro ni individuální přístup zajištěný skrze odstranění kolektivní práce a her.¹¹

Avšak se vznikem reformního hnutí řízeného státem, na přelomu 20. a 30. let 20. století a vznikem výše zmíněného svazu učitelek se i reformní proudy předškolní pedagogiky šířily již cíleněji. Tento její slibný rozvoj narušily dvě světové války a následný komunistický režim, který výrazně protěžoval svou ideologii. Ta hluboce zasáhla i do systému předškolního vzdělávání.

¹¹ Srov. ŠTVERÁK, V. Stručné dějiny pedagogiky in ŠMAHELOVÁ, B. *Vývoj pojetí dítěte v historickém kontextu*, s. 15-21.

2 POJETÍ DÍTĚTE V SOUČASNÉ ČESKÉ PŘEDŠKOLNÍ PEDAGOGICE A CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY OSOBNOSTNĚ ORIENTOVANÉHO POJETÍ DÍTĚTE

K osobnostně orientovanému pojetí dítěte dospěla odborná veřejnost preprimární¹² pedagogiky po ústupu prvotního absolutního porevolučního uvolnění a neorganizovaného šíření různých přístupů ze zahraničí.

V rámci celospolečenského přerodu ve všech odvětvích i zde působilo nejprve absolutní zavržení a odsouzení předchozího socialisticky zatíženého a předdimenzovaného učebně-disciplinárního modelu předškolního vzdělávání. Následovaly pokusy o pilotní implementaci (především alternativních přístupů) do našeho prostředí. Zpětně tyto způsoby v některých svých formách vnímáme až jako zaslepené a neorganizované. Na základě dalších zkušeností, výsledcích hodnocení, nových výzkumných poznatků na poli psychologie, pedagogiky a sociologie však docházelo k postupnému upravování původních přístupů a jejich rozumnému zavádění do praxe. Snahou bylo jejich doplnění v rámci specifik spojených s českou kulturou.

„Osobnostní orientace je vedena snahou oprostít se od dlouholetého přesvědčování, že činnost pedagoga spočívá ve „tvarování“ dítěte. Dítě je jedinečnou, neopakovatelnou bytostí, která má již v tomto věku právo být sama sebou, a právě jako taková být přijímána i tehdy, když se předpokládaný tvar nenaplní nebo přesáhne.“¹³

Moderní výzkumné poznatky a snaha o dobrou socializaci dítě v prvopočátcích jeho života společně se současným zajištěním podmínek pro utváření základů jeho identity a uceleného rozvoje vedou v dnešní pedagogice ke snaze nahlížet všechny tyto aspekty současně. A pro takový náhled se v posledních letech začalo v odborné literatuře využívat označení konvergentní (sbíhavé) zaměření.

„Konvergentní zaměření vede dítě k samostatnému projevu a dává dostatečný sociální, duchovní i věcný prostor jeho vyjádření.“¹⁴

¹² Předškolní.

¹³ OPRAVILOVÁ, E. in KOLLÁRIKOVÁ, Z. a PUPALA, B., *Předškolní a neprimární pedagogika*, s.133.

¹⁴ OPRAVILOVÁ, E. in KOLLÁRIKOVÁ, Z. a PUPALA, B., *Předškolní a neprimární pedagogika*, s.131.

2.1 Charakteristické znaky osobnostně orientovaného pojetí dítěte

2.1.1 Vztah k dítěti

Podle Gebhartové a Opravilové, autorek knihy *Rok v mateřské škole*, znamená toto pojetí také nový vztah mezi učitelkou a dítětem. Kde je tradiční autoritativnost nahrazena partnerským vztahem a v němž převažuje náklonnost a důvěra.

„Tak vzniká dostatečný prostor k tomu, aby dítě uplatnilo vlastní mnohostrannou aktivitu, mělo příležitost projevit se, možnost spolurozhodovat, souhlasit i oponovat a vystupovat jako plnoprávný subjekt. V tomto prostoru se přednostně projevuje uznání, důvěra a pozitivní motivace. Represivní zásahy, bez nichž se při výchově někdy přece jenom neobejdeme, jsou co nejvíce omezeny a citlivě a individuálně dávkovány.“¹⁵

2.1.2 Vztah k rodině

„Mateřská škola uznává dominantní roli rodiny v rozvoji dítěte, a proto se spolupráci s rodinou maximálně otevírá nejen pro běžné organizačně-provozní kontakty, ale usiluje o skutečné partnerství a případnou spoluúčast rodičů ve vzdělávacím programu. Osobnostní model chápe mateřskou školu jako profesionálně vedené, ale přesto přirozené socializační a kultivační centrum, které záměrně posiluje výchovnou funkci rodiny a obohacuje ji o podněty, které dnešní rodina dítěti v dostatečné míře poskytovat nemůže.“¹⁶

2.1.2.1 Vztah mateřské školy k počátečnímu vzdělávání

„Osobnostně orientovaná mateřská škola tvoří přirozený most pro přechod od nezávislého dětství k systematickému vzdělávání. K plynulému přechodu přispívá

¹⁵ OPRAVILOVÁ, E. in KOLLÁRIKOVÁ, Z. a PUPALA, B., *Předškolní a neprimární pedagogika*, s.133.

¹⁶ OPRAVILOVÁ, E. in KOLLÁRIKOVÁ, Z. a PUPALA, B., *Předškolní a neprimární pedagogika*, s.133-134.

*celé předškolní období tím, že dává dítěti příležitost hrát si, řešit samostatně různé praktické úkol, jednat samostatně a tvořivě, ale také respektovat pravidla, naslouchat druhým, srozumitelně se vyjadřovat. Každodenní plynulá průběžná socializace a kultivace dítěte v běžných situacích je nejlepší způsob přípravy na školu.*¹⁷

2.1.3 Hra a učení

*„Osou osobnostně orientované předškolní výchovy je hra jako nejlepší způsob, jak může dítě postupně zvládat předpoklady k rozvoji všeho, co bude v životě později potřebovat. Experimentace, situační učení a samostatná tvořivá hra sávají příležitost k osobnímu prožitku, uplatnění zájmu a zkušenosti, vyjádření vlastní představy o světě a osobitým vztahu k němu. Využití hry však nespočívá v tom, že dítěti dáme pokyny k jednání nebo instrukci k manipulaci s předměty, ale že mu poskytujeme široký prostor k nejrůznějším aktivitám, v němž se může samostatně pohybovat. Podmínky pro hru, jimiž se osobnostně orientované mateřské školy vyznačují, jsou výsledkem ustavičné náročné tvůrčí činnosti učitelky, svědectvím jejího citlivého naslouchání a neúnavného úsilí ve snaze naplnit potřeby dítěte a vzájemně si porozumět.*¹⁸

2.1.4 Tvořivost a samostatnost

*„Podstatným rysem osobnostně orientované výchovy je důraz na tvořivost a samostatnost, které se stávají hlavními cílovými kategoriemi výchovy jedince. Přes obecně lidskou disponovanost nejsou tyto vlastnosti člověku vrozeny jako přímo hotové, a je nutno je probouzet, posilovat a zdokonalovat.*¹⁹

¹⁷ OPRAVILOVÁ, E. in KOLLÁRIKOVÁ, Z. a PUPALA, B., *Předškolní a neprimární pedagogika*, s.134.

¹⁸ OPRAVILOVÁ, E. in KOLLÁRIKOVÁ, Z. a PUPALA, B., *Předškolní a neprimární pedagogika*, s.135.

¹⁹ OPRAVILOVÁ, E. in KOLLÁRIKOVÁ, Z. a PUPALA, B., *Předškolní a neprimární pedagogika*, s.136.

2.1.5 Individualizace

„Princip demokratické výchovy proto musí respektovat rovné právo na rozvoj schopností a nadání, které jsou mezi lidmi nerovné. Nelze s nestejnými lidmi zacházet stejně, aniž bychom se nedopustili nespravedlnosti. Individuální přístup není ničím navíc, není to ani výsada, ani kárné opatření. Je to prostě pozornost a ohled na jedinečnost každého dítěte, umění jednat s ním tak, jak mu nejvíc prospívá, a umět volit strategii výchovných postupů, které jsou jakoby šity na míru.“²⁰

2.1.6 Alternativnost a volba a realizace vzdělávacího programu

„Při koncipování výchovné práce konkrétní mateřské školy předpokládá osobnostní orientace široký prostor pro alternativnost, která se může týkat obsahu, metod i organizačního systému. Při veškeré alternativnosti a variabilnosti je ale nezbytné, formulovat jisté společné požadavky z hlediska výchovných cílů.“²¹

²⁰ OPRAVILOVÁ, E. in KOLLÁRIKOVÁ, Z. a PUPALA, B., *Předškolní a neprimární pedagogika*, s.136.

²¹ OPRAVILOVÁ, E. in KOLLÁRIKOVÁ, Z. a PUPALA, B., *Předškolní a neprimární pedagogika*, s.137.

3 PEDAGOGICKÝ KONCEPT CELISTVÉ NA SMYSL ZAMĚŘENÉ PEDAGOGIKY

3.1 Vznik „Ganzheitlich sinnorientierte Pädagogik – Religionspädagogische Praxis“²²

Vznik tohoto pedagogického směru v českém překladu Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky Franze Ketta se datuje lety 1972 – 1978. Je situován do německého prostředí, konkrétně římskokatolické církevní předškolní výchovy v Bavorsku. V té době se zde nově utvářelo nejen právní prostředí, ale také docházelo ke schvalování nových zákonů a norem zohledňujících práva dítěte. V jednotlivých spolkových zemích byly založeny státní instituty, jejichž úkolem bylo odborně se věnovat oblasti předškolní pedagogiky. Vzhledem k probíhající diskusi, potřebě reformovat a aktualizovat koncepce předškolního vzdělávání a z tohoto důvodu i aktualizovat odborné vzdělávání vychovatelů, učitelů a katechetů na církevních školách²³, bylo důležité též věnovat pozornost oblasti dalšího vzdělávání stávajících pedagogických pracovníků. Jejich vzdělávání bylo potřeba uzpůsobit tak, aby docházelo k šíření dobré praxe a pochopení nových pedagogických směrů v jejich zamýšlené původnosti. Šíření bylo zacíleno přímo k lidem, kteří díky dosažitelnosti vzdělávání a metodické podpoře mohli okamžitě ovlivňovat své prostředí vybraným směrem. Tito lidé tak následně mohli načerpané zkušenosti uvádět přímo do praxe, testovat si své poznatky a nabyté zkušenosti a dále prohlubovat své vědomosti a dovednosti v rámci dalšího setkávání a vzdělávání se.

V německém Freiburgu byla k tomuto úkolu vytvořena komise. Na základě její činnosti došlo k záměrnému rozvoji tří základních směrů vzdělávání v prostředí církevních mateřských škol²⁴.

Jedním ze směrů byl i Celistvá na smysl zaměřená pedagogika Franze Ketta²⁵ pod původním pojmenováním Religionspädagogische Praxis²⁶. Základní koncept této pedagogiky byl vytvořen v letech 1972 – 1981 v Mnichově, a to díky spolupráci řádové sestry Ester Kaufmannové a náboženského pedagoga Franze Ketta. Franz Kett byl

²² GsP-RPP nebo jen RPP.

²³ Kirchlichen Fachschulen.

²⁴ Dle německé terminologie v elementárním prostředí.

²⁵ Dále jen PFK.

²⁶ Dále jen RPP.

osloven přístupem a formou katechetické práce, kterou sestra Ester Kaufmannová pracovala v mateřské škole s dětmi různých národností a především s dětmi ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.

Od roku 1978, po předchozím otestování tohoto přístupu v mateřských školách, na pedagogických i odborně zaměřených školách a v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků došlo k jeho veřejnému šíření a otevření se Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky široké veřejnosti. Nápomocné šíření bylo i čtvrtletní vydávání časopisu „Religionspädagogische Praxis“.²⁷

V roce 1982 odešla sestra Ester Kaufmannová do řádu „*Schwestern vom Gemeinsamen Leben*“. O několik let později se společně s páterem Dr. Meinulfem Blechschmidtem věnovali především práci v tamním církevním společenství. Do jejich pastorační činnosti patřilo i připravování dětí k prvnímu svatému přijímání a biřmování. To ovlivnilo směřování a uplatňování principů i metod RPP. Začaly se pořádat další vzdělávací kurzy se zmíněným zaměřením.

Na základě diferenciac nastalo období častějších diskusí nad obsahem a zaměřením samotného časopisu. Postupně měla vliv na vývoj nejen geografická vzdálenost mezi původními zakladateli, ale i rozdílné názory na systém dalšího vzdělávání multiplikátorů a přicházely různé názorové odlišnosti. Během let se vyprofilovala také nová generace multiplikátorů strany spolupracovníků Franze Ketta. V roce 1998 došlo k vydání čtvrtletníku pod jeho vedením a za podílu takzvané mnichovské větve s podtitulem „Podněty k celistvé na smysl zaměřené pedagogice“²⁸ a tak se jeden ze základních stavebních kamenů této pedagogiky dostal do popředí. V roce 2003 setra Ester Kaufmannová a Pater Meinulf Blechschmidt opustili redakční radu časopisu, na základě čehož se postupně rada rozšířila a obohatila o nové členy stran výše zmíněných aktuálních spolupracovníků Franze Ketta. Novými redaktory a spolupracovnicemi tak byli například Margot Eder, Thomas Brunnhuber, Hani Neubauer, Eva Fidler, Margit Kaiser, Georg Batzer, Walter Liehmann.²⁹

²⁷ Srov. Kett, F., Koczy, R., *Religionspädagogische Praxis Ein Weg der Menschenbildung*, s. 7.-13.

²⁸ „Anregungen zu einer ganzheitlichen, sinnorientierten Pädagogik“.

²⁹ Srov. *Religionspädagogische Praxis, ein Weg ganzheitlicher Glaubens- und Wertevermittlung* <http://www.rpa-verlag.de/unternehmen/geschichte/>.

3.1.1 Vývoj Ganzheitlich sinnorientierte Pädagogik – Religionspädagogische Praxis³⁰ ve světě

V roce 2008 byl v Seeburcu v Bavorsku založen Institut pro celistvou na smysl zaměřenou pedagogiku³¹. Měl za cíl uchovávat, rozvíjet a zajišťovat kvalifikované školení lektorů RPP. Od roku 2009 prezentuje Franz Kett tuto původně nábožensko-pedagogickou koncepci jako samostatný pedagogický směr, který vychází z křesťanského pojetí člověka.³²

Následně se pedagogika rozšířila i do dalších zemí (např. Rakouska, Švýcarska, Itálie, České Republiky, Maďarska, Jižní Koreje).

3.1.2 Franz Kett, vlastní nakladatelství a další vývoj RPP

V roce 2010 se dle slov samotného Franze Ketta a jeho přirovnání ke stromu začal původní kmen této pedagogiky větvit a jednu z větví koruny pedagogického směru Franz Kett rozvinul v již zmiňovaný samostatný pedagogický reformní přístup, který pojmenoval jako „Reformně pedagogický přístup na základě křesťanského obrazu člověka“. ³³ Předcházelo tomu jeho rozhodnutí z roku 2009, kdy ukončil své vydavatelské a redaktorské působení v původním časopisu a roku 2010 založil vlastní nakladatelství s cílem vydávat též i novou formu periodika. Jedná se o ročenku s názvem „Celistvá na smysl zaměřená výchova a vzdělávání“. ³⁴ V dalších letech vyšly pod stejným názvem další, tudíž k aktuálnímu datu ³⁵ Franz Kett vydal celkem čtyři ročenky.

Druhá větev RPP popisuje toto rozdělení na webových stránkách vydavatelství původního časopisu v sekci věnované historii. Přístup a období působení Franze Ketta charakterizuje jako posílení, zdůraznění a vyzdvižení jednoho ze základních stavebních kamenů celé pedagogiky. Tímto zdůrazněným pilířem je potřeba rozvoje člověka jako základu umožňujícího náboženskou výchovu. Konkrétně se jedná o současné rozvíjení srdce, rukou a rozumu (porozumění) tak, aby byly rozvíjeny vztahy a chování člověka.

³⁰ GsP-RPP nebo jen RPP.

³¹ Institut für ganzheitlich sinnorientierte Pädagogik – RPP (e.V.).

³² Muroňová, E., a Havel, C., T., *Učím se říkat ty*, s. 5.

³³ GSEB – „Ein reformpädagogischer Ansatz auf der Basis eines christlichen Menschenbildes“.

³⁴ "Ganzheitlich sinnorientiert erziehen und bilden".

³⁵ Leden 2014.

Ty jsou mu následně nápomocné při nalézání konečného smyslu života, nahlížení náboženských otázek a získávání náboženské zkušenosti a porozumění výkladu víry.

Od roku 2010 po odchodu Franze Ketta z redakční rady se mezi redaktory časopisu zařadili opět sestra Ester Kaufmannová, Pater Dr. Meinulf Blehschmidt a Thomas Brunnhuber a to se záměrem uvést do popředí a vyzdvihnout opět celkové zprostředkování víry a jimi rozvíjeného systému této pedagogiky. Od roku 2010 změnili též podtitul tohoto časopisu na „Časopis pro celistvé zprostředkování víry“.³⁶ K letošnímu roku, tj. k roku 2014, je šéfredaktorkou pani Irmnegard Kindl.³⁷

3.2 Vývoj pedagogického směru v České republice

Přenos Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky do České republiky a její šíření probíhalo z počátku v podstatě po dvou základních osách.

PhDr. Pavla Edita Herciková, původně působící na Svatojánské koleji VOŠ pedagogické, byla vyškolená manželi Uschi a Georgem Batzerovými při přímé spolupráci s nimi. Svě vzdělání a dovednosti prakticky i teoreticky nadále rozvíjela, včetně účasti na kratších seminářích v Německu. Dále se právě ve spolupráci s Georgem Batzerem věnovala pořádání kurzů Celistvé pedagogiky.³⁸

Druhou linii představovali Mgr. Eva Muroňová Ph.D., Mgr. Jarmila Plačková a Dr. theol. Tomáš Cyril Havel CFsS. Eva Muroňová a Jarmila Plačková od roku 1996 v Katechetickém a pedagogickém centru pod Biskupstvím ostravsko-opavským nejprve hledaly cestu a přínosný a vyhovující směr pro katechetickou práci s dětmi. Hledaly takový směr, který by odpovídal potřebám dětí a byl založen na křesťanském pojetí dítěte. Postupně se tak blíže seznamovaly s různými styly náboženské výuky a výchovy a v rámci této snahy navštívily mimo jiné katechetické centrum v Mnichově, kde v té době pracovala také paní Margot Ederová. Z její strany byla Evě Muroňové nabídnuta možnost účastnit se čtyřtýdenního kurzu vedeného přímo Franzem Kettem v německém Steinerskirchenu u Ingolstadtu. Eva Muroňová tak získala potřebné znalosti a dovednosti přímo pod vedením zakladatele této pedagogiky, absolvovala další vzdělávání a následně se stala multiplikátorkou v České republice. Společně s Jarmilou

³⁶ „Zeitschrift für eine ganzheitliche Glaubensverkündigung“.

³⁷ Srov. RPP Heute <http://www.rpa-verlag.de/unternehmen/rpp-heute/>.

³⁸ Zjištěno skrze komunikaci s Pavlou Editou Hercikovou přes facebook.

Plačkovu představovaly pak tento způsob práce na různých vzdělávacích akcích a školeních katechetů. Při jednom vzdělávacím setkání v Českých Budějovicích byl přítomen též pater Tomáš Cyril Havel, který již v té době o existenci takto zaměřeného pedagogického přístupu věděl. Sám se s ním seznámil během studia náboženské pedagogiky a katechetiky na vídeňské univerzitě pod vedením profesora Josefa Schultese. Ten zde studentům formou praktických ukázek přibližoval různé katechetické a pedagogické styly práce. V rámci vzdělávacího semináře roku 2000 představila studentům vídeňské univerzity a tudíž i P. Havlovi pedagogickou koncepci Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky Franze Ketta paní Anita Würkner. Tak došlo i v Českých Budějovicích k prvnímu setkání lidí, kteří se společně dále věnují rozvoji, šíření a uchování tohoto pedagogického směru.³⁹

3.2.1 Kurzy a dostupnost informací o pedagogice Franze Ketta v České republice

Základní pětítýdenní kurzy probíhají od roku 2001 v tříletých cyklech, kdy se jejich účastníci setkávají vždy jedenkrát za půl roku na společném týdenním soustředění.

Další kurzy se věnují právě například, seznámení se se vzdělávací koncepcí předškolní pedagogiky *Učím se říkat ty*, která vznikla na základě převzetí a přizpůsobení původní koncepce z Jižního Tyrolska.⁴⁰

Některé pořádané kurzy jsou zaměřené například na uplatňování a modifikaci základních principů této pedagogiky při různých aktivitách jako je tancování, zpívání, předávání a vyprávění pohádek a příběhů. Na specificky zaměřených kurzech je možné se seznámit s pojetím a způsobem oslav svátků či narozenin dle této pedagogiky.

Součástí života jsou i věci těžké a mnohdy těžko zpracovatelné. Tato pedagogika k nim přistupuje jako k přirozené součásti života a tak nabízí také programy napomáhající vyrovnání se se ztrátou někoho blízkého, jako je například smrt kamaráda ve třídě.

Vzhledem k nárůstu zájmu stran odborné i laické veřejnosti, vzrůstající potřebě informací, zázemí, zpětné vazby a určitého zachování původnosti i šíření pedagogiky

³⁹ Zjištěno díky rozhovorům s Evou Muroňovou a Tomášem Cyrilem Havlem.

⁴⁰ Leitbild für die Kindergärten der Kindertagesbetreuung Vinschgau. „*Spiele und Lernen im Kindergarten – Achtsamkeit als Weg*“ (2008).

byla také v České republice dne 29. 12. 2009 založena Společnost pro celistvou na smysl zaměřenou pedagogiku Franze Ketta, o. s.⁴¹

Od roku 2009 existovaly webové stránky www.pedagogika.archa, kde bylo možné získat základní informace a které sloužily jako komunikační základna pro členy organizace a účastníky kurzů. V loňském roce (2013) došlo k jejich aktualizaci a změně přístupové adresy na www.kett.cz. Na těchto webových stránkách jsou k dispozici základní informace související s PFK, sdružením samotným, pořádanými kurzy a duchovními obnovami. Také jsou zde sekce věnované vydané literatuře a teorii této pedagogiky. V teoretické sekci jsou ke stažení zpracované studentské práce a základní vyjádření k cílům a cílovým kompetencím pedagogiky samotné. Na stránkách se nalézá též samostatná sekce věnovaná mateřským školám a projektům s nimi spojenými, jako byla stáž učitelek v Jižním Tyrolsku. V této sekci je též k dispozici a ke stažení Koncepce pro mateřské školy „*Učím se říkat ty*“. Předposlední sekci tvoří e-shop. Poslední jsou kontakty, kde jsou mimo jiné dostupné odkazy na webové stránky sdružení v Německu, soukromé stránky Franze Ketta i jeho nakladatelství a stránky RPA Verlag či spolupracovnice Petry Ostermann z Rakouska.

Na základě jedinečnosti multiplikátorů a společenství, jichž jsou součástí a v nichž při setkáních využívají programů a principů této pedagogiky, dochází k dalším možnostem její aplikace v praxi. Univerzálnost a možnosti využití a přizpůsobení této pedagogiky umožňuje setkat se dnes s takto vedenými programy i mimo školské prostředí například v domovech důchodců, církevních společenstvích různé konfese, ekocentrech, výstavních galeriích či mateřských centrech.

3.3 Metodické materiály k PFK v českém jazyce využitelné v mateřské škole

V současné době⁴² není v češtině dostupná žádná ucelená teoretická publikace PFK. S teorií se lze setkat v rámci pořádaných kurzů. Je přístupná jak ve formě mluveného slova, tak při praktických seminářích v písemné podobě. Na nich pak mají účastníci možnost získat rovnou odpovědi na řadu otázek a nejasností, které mohou v průběhu osobního seznamování se s tímto způsobem práce vyvstat.

⁴¹ Obchodní rejstřík dostupný z <http://rejstrik.penize.cz/ares/22822755-spolecnost-pro-celistvou-na-smysl-zamerenou-pedagogiku-franze-ketta-o-s>.

⁴² Leden 2014.

Teoretické základy lze čerpat i z informačních materiálů internetových stránek www.kett.cz. Postupně dochází k jejich doplňování a aktualizaci a teoretická pojednání se taktéž táhnou a prolínají jednotlivými pracemi a publikacemi absolventů kurzů a zájemců o tuto pedagogiku. Některé z nich jsou také dostupné na jmenovaných webových stránkách.

Nyní je však již poměrně bohatá nabídka metodických materiálů zaměřená na různé cílové skupiny. Díky živosti a zároveň obohacujícímu a rozrůstajícímu se počtu různých společenství dochází k dalšímu postupnému ověřování, rozšiřování a publikování specificky zaměřených materiálů.

3.3.1 Ta hvězda naděje pro mne i pro tebe

Sešit projektových námětů z roku 2003 zpracovaly dle německého originálu Eva Muroňová a Pavla Edita Herciková. Brožura je formátována do velikosti sešitu A5, obsahuje deset podnětů k realizaci setkání v adventní a vánoční době. Její součástí je CD s 23 písněmi upravenými a zpracovanými Pavlem Svobodou, Janou Svobodovou Březovskou ze Ztracené kapely a Pavlou Editou Hercikovou.

3.3.2 Svatý Mikuláš. Člověk plný Boží lásky

Brožura formátu (A5) je doplněna o obrazovou přílohu k jednotlivým legendám (A4 - 7 ks). Zpracovali ji Eva Muroňová a P. Tomáš Cyril Havel. Ilustrována byla opět Karolínou Markovou.

Obsah je rozdělen do čtyř částí, z nichž první se věnuje informacím a seznámení s tímto světcem. Ve druhé jsou nabídnuty tři různě zpracovaná (zaměřená) setkání pro mladší děti, ve třetí části nalezneme náměty využitelné pro práci s různorodou skupinou (v MŠ využitelné pro společné setkání rodin např. jako náhrada za besídku) a poslední část se věnuje tomuto tématu v souvislosti se slavením mše svaté.

3.3.3 Metodika Aby malé bylo velké (2008)

Jedná se o metodickou příručku vydanou v českém jazyce roku 2008. Originál německé autorky Margot Ederové přeložili a pro české podmínky upravili Eva Muroňová a P. Tomáš Cyril Havel. Autorka ji sestavila na základě osobních zkušeností s uplatňováním pedagogiky Franze Ketta a jako jeho blízká spolupracovnice při realizaci programů s vlastními dětmi, dětmi ve farních společenstvích, mateřských školách a účastníky kurzů v mnichovské arcidiecézi. Mnohokrát jednotlivé metodiky ověřila v praxi a upravila. Autorka v předmluvě uvádí: „ *Jasná struktura jednotlivých setkání pomáhá dítěti orientovat se v životě a prostřednictvím rituálů mu poskytuje prostor zažít a upevnit si zkušenost jistoty a bezpečí*“.⁴³

Metodika je rozčleněna do celků podle jednotlivých ročních období seřazených dle posloupnosti odpovídající školnímu roku. Na počátku každého celku je zpracována charakteristika poukazující nejen na jedinečnost dané části roku tvořené aktuálními potřebami dětí, rodičů, učitelek v mateřských školách a celého společenství, ale i na provázanost s liturgickým rokem.

Rozboru tohoto materiálu se podrobně věnuje diplomová práce sestry Marie Josefy Hany Jarošové z roku 2010 „Přítomnost a naplňování kompetencí Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání v programu - Aby malé bylo velké“. Dostupná je i přes webové stránky Společnosti pro celistvou na smysl zaměřenou pedagogiku Franze Ketta, o.s. (www.kett.cz).

3.3.4 Zpěvník s CD – Já jsem tady a zpívám (2010)

Zpěvník saturuje potřebu písňových doprovodů, vlastních českému hudebnímu cítění a úctě k umění. Na CD spolupracovaly rodiny Tomáše a Karly Krajčích. V roce 2010 se podařilo vydat tuto publikaci s poslechovým CD ve formátu MP3 se 192 písněmi a doplněnou třemi zpěvníky, v nichž jsou písně děleny dle toho, k jaké oblasti se vztahují: Já jsem tady a zpívám nám, Já jsem tady a zpívám Bohu a Já jsem tady a zpívám světu.

⁴³ EDER, M., a HAVEL, C., T., a MUROŇOVÁ, E., *Aby malé bylo velké* s. 5.

3.3.5 Kříž života (2010)

V případě publikace s názvem Kříž života se autoři českého textu⁴⁴ vydaného v roce 2010 zaměřili na zpracování témat vhodných pro postní a velikonoční období roku. Velikonoční doba (zvláště) věřící přímo vybízí k přemýšlení nad životem se všemi jeho těžkostmi, omezeními, realitou smrti, ale i nad jeho neutuchající silou a vítězstvím nad smrtí.

A i takto těžká a složitá témata je dobré otevírat i s dětmi, které berou realitu mnohem přirozeněji v celé její složitě krásné jednoduchosti. Pro dospělé jsou často spojené s vírou.

Znamení a symboly jsou pro děti velmi brzy dobře pochopitelné, srozumitelné a dobře vnímatelné. V předmluvě autoři knihy uvádí: „ *Kříž je totiž základní tvar a vedle bodů a klubiček patří k prvním tvarům, které děti dokáží namalovat nejdříve ze všeho. Kříž má čtyři rozměry, podobně jako jsou čtyři světové strany, čtyři roční doby, čtyři přírodní živly, čtyři životní období člověka – dětství, mládí, dospělost a stáří. Kříž je též znamením lidské existence jako takové.*“⁴⁵

Publikace je opět členěna do pěti základních kapitol s barevnou obrazovou přílohou k legendě o třech stromech zpracované na základě knihy Angela Elwell Hunta: *The Tale of Three Trees*. Její autorkou je malířka Karolína Marková.

3.3.6 Naplnil se čas (2011)

Metodická kompilace různých pramenů se obsahově vztahuje především k adventní době a k období Vánoc. Jedná se o přehledně zpracované návrhy katechezí, doplněné perokresbou a barevnými fotografiemi. Jednotlivé katecheze jsou navíc doplněny informacemi, pro jaké cílové skupiny jsou určeny. Syllabus je rozdělený do jedenácti celků. Čtyři z nich obsahují popis setkání přímo doporučených pro realizaci s dětmi v předškolním věku. Celkem je zde osmnáct katechezí zpracovaných pro tuto věkovou skupinu. Barevná obrazová příloha na konci publikace obsahuje devět ilustrací od Jakuba Němečka k příběhu O zemi, kde vyšlo slunce, jehož text zpracovala

⁴⁴ Eva Muroňová a Tomáš Cyril Havel (2010).

⁴⁵ Muroňová, E., a Havel, C., T., *Kříž života*, s. 5.

na základě inspirace originálem⁴⁶ od Christine Mühlbauer a upravila Eva Muroňová. Obrázky jsou z druhé strany opatřeny textem a doplněny o notový zápis a texty písní k tomuto příběhu.

V této epilaci u oddílu vánočních promluv nalezneme též inspiraci, jak nahlížet do pohádek a pohádkových příběhů.

„Prostota lidství je velikým tématem Vánoc. Lidství ztělesňuje posvátné. Z této perspektivy je koncipováno pojetí vánočních promluv. Jejich východiskem je lidská zkušenost a její hodnota obsažená a prověřená moudrostí pohádek. Tato moudrost je pak interpretována i vzhledem k poselství křesťanské víry.“⁴⁷

3.3.7 O zemi, kde vyšlo slunce

Kniha je inspirovaná příběhem Christiane Mühlbauervé a zpracována Evou Muroňovou. Obsahuje příběh doplněný emotivními ilustracemi Jakuba Němečka a notovými zápisy písní. Lze ji využít například jako podklad pro setkání s dětmi a jejich rodiči (místo besídky) nebo jako podklad pro vypracování projektu přímo pro práci s dětmi v mateřské škole.

3.3.8 Časopis Duha (od 2011)

Katolický časopis pro chlapce a děvčata, pro pedagogy i rodiče. „*Je osvědčeným pomocníkem a průvodcem při společném přemýšlení o důležitých otázkách života a křesťanství.*“⁴⁸

„Některá čísla DUHY se věnují otázkám hodnot a mohou najít uplatnění i v jiných předmětech než je výuka předmětu Náboženství.“⁴⁹

⁴⁶ „*Wie die Sonne in das Land Malon kam*“.

⁴⁷ Muroňová, E., a Havel, C., T., Naplnil se čas, s. 187.

⁴⁸ Citováno z <http://mojeduha.cz/clanky/prorodinu>.

⁴⁹ Citováno z <http://mojeduha.cz/clanky/proskolu>.

3.3.9 Koncepce předškolního vzdělávání *Učím se říkat ty* (2009)

Pracovní verze koncepce předškolního vzdělávání *Učím se říkat ty*, byla na základě spolupráce a svolení kolektivu autorů (Marianne Bauer, Franze Ketta, Elke Polzer, Rity Steibel, Waltraud Weiser a Kindergartendirektion Schlanders 2008) přeložena a upravena pro české podmínky. (E.Muroňová a T.C.Havel, a rok vydání tj. 2009).

Originál byl vytvořen cíleně pro předškolní vzdělávací systém v regionu Vinsgu v Jižním Tyrolsku a to na základě uplatňování principů Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky. Díky jejímu uzpůsobení českému právnímu, kurikulárnímu a kulturnímu prostředí se jedná o živý a aktuálně použitelný dokument pro předškolní vzdělávání.⁵⁰

„Dokument slouží jako základní východisko pro zapracování do školních (třídních) vzdělávacích programů školských zařízení, které chtějí v kultuře své školy včetně managementu a vzdělávacího programu uplatňovat východiska, principy, formy, metody Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky Franze Ketta.“⁵¹

3.3.10 O svatých (2013)

Metodický materiál *O svatých* je zaměřen na přiblížení a uvědomění si kvality a významu jména člověka. Je zde nabídka a inspirace k oslavě jmenin dětí, oslav Slavnosti Všech svatých a programy zaměřené na šestnáct světců. Publikace s ohledem na finanční dostupnost a dobrou použitelnost je vydána ve formě desek obsahujících sešit formátu A4 a přílohu stejného formátu s jedenácti obrázky: deset světců a jeden kus památečního listu ke kopírování, kam se může vepsat jméno dítěte a charakteristika a význam jména světce, s nímž své jméno sdílí, či na základě kterého bylo pojmenováno, nebo má stejný či blízký etymologický původ.

⁵⁰ Muroňová, E., a Havel, C., T., *Učím se říkat ty*, s. 4.

⁵¹ Muroňová, E., a Havel, C., T., *Učím se říkat ty*, s. 4.

3.4 Východiska pedagogiky Franze Ketta

Franz Kett na svých duálních webových stránkách v sekci k Celistvé na smysl zaměřené pedagogice uvádí čtyři základní východiska této pedagogiky (viz níže kapitoly 3.4.1, 3.4.2, 3.4.3, 3.4.4). Kett zdůrazňuje důležitost vnímání tohoto pojetí jako reformně pedagogického přístupu, jehož součástí vzdělávání tvoří též přirozeně náboženská dimenze dítěte (člověka). Proto, by neměl být celý tento pedagogický směr vnímán a posuzován jako klasická náboženská pedagogika.⁵²

V podstatě má tato pedagogika mnoho shodného i s dalšími reformními pedagogikami, které vznikly na základě obratu k dítěti a jeho přímého pozorování. Jedná se totiž o induktivně vzniklou pedagogiku, u které nejprve předcházela praxe a práce s dětmi a až následně bylo přistoupeno k pojmenování východisek a principů tak, aby ji bylo možné uceleně předávat a prezentovat i na akademické půdě.

Z filozofického pohledu je východiskem celé koncepce v podstatě holistický obraz světa. Kdy součásti celku samostatně celek netvoří, ten je totiž podle holistické teorie něčím vyšším než jen souhrnem součástí.

3.4.1 Pedagogika existenciální – Daseinpädagogik

Křesťanský existenciálně analytický přístup charakterizuje život jako jedinečnou a neopakovatelnou formu bytí se všemi jejími danostmi. Život je vnímán jako dar a úkol.⁵³ Aby mohlo dojít k přitakání dítěte vlastnímu životu a naplnění a nalezení jeho jedinečného smyslu bytí je, naším úkolem dítě v jeho bytí podporovat a ujišťovat. Franz Kett na svých webových stránkách vystihuje princip odpovídající tomuto přístupu k životu slovy: „*Není vždy lehké tu být, ale je dobře, že jsem.*“⁵⁴

V pedagogické praxi Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky jsou pak vybírána taková témata, skrze která je zřetelná smysluplnost bytí a která mohou vlastnímu bytí (člověku) pomoci tuto smysluplnost nahlédnout. Jde o témata, která vedou k povzbuzení kladného přitakání životu a prožívání *radosti ze života samotného*.

⁵² Srov. <http://franz-kett.de>.

⁵³ Gabe- Aufgabe.

⁵⁴ Kett, F., *Ganzheitlich sinnorientierte Pädagogik*, <http://www.franz-kett.de/rpp.html>

Z výše uvedeného vyplývají pro pedagogickou praxi čtyři základní pole působnosti.

Ochrana a péče o samotné jedinečné bytí

Já jsem tu – to je nádherné!

Je dobré, že jsem!

Život je dobrý a krásný, i přesto, že ne vždy je lehký.

Začátek života, který je velmi neuchopitelný, se snaží tato pedagogika přiblížit každému dítěti skrze určitosti, které jej určují a vymezují současně.

Můj první domov (místo) – bříško (tělo) moje maminky.

Maminka mne přijala a řekla ve svém požehnaném stavu ano mému životu.

Můj vstup do života je spojen s určitým rodným místem.

Moji rodiče očekávali můj příchod (přivítali mne).

Dostal jsem jméno.

Dostávám (je pro mne připraveno) místo k životu, domov.

Rodiče se o mne starají.

Mám své místo na Zemi.

Oslava narození, narozenin

Oslava narozenin hraje významnou roli, neboť dítě se opakovaně vrací ke své prazákladní a prvotní zkušenosti růstu v prostoru mateřského lůna, ve skrytosti a v blízkosti mateřského srdce a jeho tlukotu. Zde rostlo v bezpečí šera, tepla a chráněno, ve skrytu před světem. První domov mu postupně začal být malý a tak skrze porodní cesty (bránu) vstoupilo do světla světa. Došlo k přerušení pupeční šňůry, kterou bylo dítě spojeno s matkou. Dítě se tak může rozvíjet v prostoru světa, postavit se na vlastní nohy, dostane jedinečné vlastní jméno. Je také vítáno rodiči, příbuznými a jeho druhým domovem se stává místo, které pro něj rodiče připravili.

Důvěra v životní rytmus

Každý život je spojen s určitým stvořitelsky předurčeným životním rytmem, který můžeme zahlédnout například skrze vznik a zánik, skrze střídání světla a tmy, ročních období a tak dále. Vycházíme-li z těchto daností, upozorňujeme-li na ně a činíme je zřetelnými, pak se jedná v podstatě o situační učení a vrůstání do daností a přijímání hranic lidského života. Svět, jeho rytmus, život spojený s tímto rytmem

a jeho nahlížení, které naše životní procesy pomáhá objasnit. Pravdivé a vážné přijetí našeho jedinečného bytí ve spojení s rytmem celé Země, to bylo základem pro první ročníky vydávaných sešitů.

Podněcování existenciálních otázek – nadbíhání jim

Pomocí vyprávěných příběhů přináší ono uvědomování si vlastního bytí také u dětí mnoho existenciálních otázek. Jako:

Proč tu jsem?

Kde jsem byl před svým narozením?

Kde jsem byl před tím, než jsem byl v mamčině těle?

Proč musím a musí vše na světě zemřít?

Proč se rodiče o Kristiána nestarají?

Může se nevyléčitelná Monika také radovat ze života?

Proč děti na světě hladovějí a umírají?

Byl tu svět pořád?

Existuje něco, co nemá konec ani začátek?

Pedagogika s existencialistickým základem je živnou půdou pro právě se rozvíjející filosofování a teologizování s dětmi.

Můžeme tedy potvrdit, že při probuzení a posílení radosti z bytí zprostředkováváme dětem kompetenci, která slouží jako základ pro získávání dalších kompetencí. Ve zkušenosti, že náš život je darovaný život, klíčí otevřený životní postoj a základ zdravé religiozity. A v tomto smyslu se pedagogika Franze Ketta nahlíží jako existenciální.⁵⁵

3.4.2 Pedagogika vztahová – Beziehungspädagogik

Dle křesťanského pohledu je člověk tvor sám o sobě jedinečný a má ve světě svůj vlastní jedinečný úkol, který má naplnit.

Jedinečné bytí je svázáno se světem a uskutečňuje (stává se bytím, uskutečňuje a tváří se) nejen svým bytím (jsoucнем) ve světě, ale též díky setkávání se se světem. Ten (svět) rozlišujeme na vnější a vnitřní. Jako vnější svět označujeme jak prostředí (přírodu, kulturu atd.), ale také současný svět (jehož součástí jsou předci, rodiče,

⁵⁵ Srov. Kett, F., *Ganzheitlich sinnorientierte Pädagogik*, <http://www.franz-kett.de/rpp.html>.

ale i společnost). Vnitřním světem je míněna vlastní podstata – vlastní samotné Já-osobnostní já.

Konfrontací a setkáváním se světem se pak já stává samo sebou (určitou a jedinečnou osobností). Tato setkávání, podílející se na utváření osobnosti, mohou probíhat jako objektivní poznávání (Já-to),

- jako denní používání a zacházení (Já-to)
- přes vnímavé a uctivé (důstojné) zacházení (Já-ty)

Rakouský židovský filosof náboženství Martin Buber popisuje u prvních dvou způsobů setkávání se skutečností vztahovost ve formě „Já-to“. Třetí formu vztahovosti popisuje jako Já-ty a jeho výklad je, že člověk by bez vztahu já-to nemohl přežít, ale bez vztahu já-ty by nebyl člověkem.

Úkolem celistvé pedagogiky je podporovat všechny tyto možné formy vztahovosti. Zvláště naléhavě udržuje a podporuje v naší době schopnost vnímavého, ohleduplného a laskavého zacházení se světem. Toto metodické, didaktické a plánované poznávání nazývá nahlížením.

Zvláštní význam přiznává tato pedagogika vztahovosti k vrstevníkům a okolí.⁵⁶ Popisuje tento základní akt mezilidského vztahu jako nahlížení, uchopení a předání. Pokouší se častým zacházením s předměty nahlížením na ně, vychovat a vést k odpovědné a starostlivé vzájemnosti. Vidí ve vnímavém a bezpečném společenství předpoklad pro rozpoznávání hloubky skutečností směřující nás k poslednímu a konečnému smyslu a základu bytí, k bytí v jednom Bohu, který je láskou.⁵⁷

3.4.3 Pedagogika sebeuvědomění – Pädagogik zur Selbstverwirklichung

Jde zde o poznání vlastního vnitřního světa. O poznání a zacházení s ním, o sebeuskutečňování nebo výstižněji řečeno stávání se sama sebou. Předpokladem proto je přijetí všeobjímajícího smyslu (celku), jehož je každá část součástí a je s ním spojena, podílí se na jeho utváření a díky celku pak také může sama část získávat a čerpat odpověď na smysl své existence, jejího naplňování, a to tak, aby toto naplňování bylo

⁵⁶ Mittwelt.

⁵⁷ Srov. Kett, F., *Ganzheitlich sinnorientierte Pädagogik*, dostupné z <http://www.franz-kett.de/rpp.html>.

v souladu s tím, co je úkolem naplnit. O vnitřním světě je možné vyprávět jazykem, který je vnitřnímu světu vlastní. Tím je jazyk symbolů a znamení.

Věci, skutečnosti vnějšího světa, vyjadřují a zviditelňují svět vnitřní. Stejně tak pohádky zprostředkovávají životní moudrost a životní směr skrze jazyk symbolů a obrazů. Biblické příběhy si vypomáhají také tímto jazykem symbolů a znamení, když vypráví o našem bytí s Bohem a naplňování našeho lidství v jeho podstatě.

Úkolem pedagogiky je umožnit a pomoci nabídnout skrze tento jazyk impulzy k nalezení sebe sama a sebeobjevování. Cesta k tomuto vede skrze symbolické jednání a tvoření. Úmyslně je využíváno celostního přístupu a zprostředkování skrze vyslovení, zobrazení a prožitek, což má vést k pochopení toho, co znamená být člověkem a jak se na tomto utváření uskutečňování lidství (člověčenství) dá pracovat. Skrze utváření obrazů na podlaze, často označovaném jako „šátková metoda“ nebo „šátkování“, se děje to, co E. Pounds popisuje takto: „ *Obraz umožňuje zachycení emocionálního a duchovního významu v neopakovatelném jedinečném okamžiku* “. ^{58,59}

3.4.4 Pedagogika náboženská – Religionspädagogik

„Náboženská výchova jako taková se stává čím dál více problematickou; ale vzdělávání je celistvé jen, když je celé nábožensky zaměřené“ Martin Buber⁶⁰

Při představení pedagogiky a jejích východisek jako existenciální, vztahové a pedagogiky sebeuvědomění je patrné, že veškeré vzdělávací snahy jsou zaměřeny a směřovány ke konečnému smyslu a základu bytí, poslednímu smyslu bytí, jež je spojeno s překročením sama sebe – transcendencí. Tohoto Posledního, Nejvyššího, Nejhlubšího – nazýváme Bohem. Bohem, který je pro dítě předmětem poznání. Nahlížení je klíčovým pojmem této pedagogiky. Skrze své spojení s transcendencí se jedná o mystagogickou pedagogiku, kdy jí jde v procesu stávání se sama sebou o podstatu.

*„Křesťanské poselství, které má být předáváno lidem, není předáváním něčeho cizího, vnějšího, ale probuzením a interpretací toho nejvnitřnějšího v člověku.“*⁶¹

⁵⁸ Literary Essays, S.4 – Hrsg. von T. S. Elliot, London 1954 in Kett, F., *Ganzheitlich sinnorientierte Pädagogik*, <http://www.franz-kett.de/rpp.html>.

⁵⁹ Srov. Kett, F., *Ganzheitlich sinnorientierte Pädagogik*, <http://www.franz-kett.de/rpp.html>.

⁶⁰ Buber, M. in , F., [on-line], [www:http://www.franz-kett.de/](http://www.franz-kett.de/).

4 POJETÍ DÍTĚTE V KONCEPCI PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ „UČÍM SE ŘÍKAT TY“

4.1 Pojetí člověka v GSP- RPP

V podstatě jsme se o pojetí člověka v této pedagogice již něco dozvěděli ve třetí kapitole věnované východiskům této pedagogiky. Základen chápání a pojetí člověka v této pedagogice je křesťanský pohled. A tak člověk, kterého Bůh stvořil k obrazu svému, si skrze toto stvoření nese svou důstojnost. Později se Bůh sám z lásky k lidem stal při vtělení Ježíše Krista člověkem. Každý člověk má ve svém životě naplnit jedinečné poslání, pro které byl stvořen. Bylo pro něj již předem připraveno místo a jméno, napomáhající vyjádření jeho jedinečnosti. Člověk byl ještě před narozením obdarován osobitými vlastnostmi, talenty a vlohami, které je schopen díky setkávání se s druhými, se světem, sám se sebou a se samotným Stvořitelem, rozvíjet a naplňovat. Skrze tato setkání se stává součástí světa, na jehož utváření se podílí jak svým bytím, tak i svým jednáním.⁶²

V sylabu Aby malé bylo velké, vytvořené především jako pomocný a podpůrný materiál pro práci s dětmi v předškolním věku, se setkáváme v kapitole pojetí člověka s tímto textem vypovídajícím o základu lidské bytosti jako takové a plně odpovídajícím aktuálnímu vzdělávacímu přístupu k člověku: „*Člověk je vnímán jako Boží obraz. Je k životu povolán jménem a je schopný být jedinečnou v průběhu života se vyvíjející a učící se bytostí.*“⁶³

⁶¹ Rahner, K., *Die Theologische Dimension der Frage nach dem Menschen*. In: Kett, F., [www:http://franz-kett.de/](http://franz-kett.de/).

⁶² Srov. Kett, F., *Ganzheitlich sinnorientierte Pädagogik*, dostupné z <http://www.franz-kett.de/rpp.html>.

⁶³ Srov. EDER, M., a HAVEL, C., T., a MUROŇOVÁ, E., *Aby malé bylo velké*, s. 8.

4.2 Pojetí dítěte a jeho aplikace v koncepci předškolního vzdělávání *Učím se říkat ty*

K dítěti, jako jedné z proměnlivých kvalit lidského života, je v pedagogických základech této koncepce přistupováno s úctou a láskou, tak jak je spravedlivé přistupovat ke každé lidské bytosti, jenž je vnímána na základě biblického textu jako obraz Boží.

V koncepci „*Učím se říkat ty*“ je dítě a přístup k němu charakterizován sedmi základními výroky:

1. Dítě je orientované na smyslové vnímání
2. Dítě má „ještě úplný“ zrak a sluch
3. Dítě „chápe svět“ hmatem
4. Dítě žije přítomností
5. Dítě je pravdivé
6. Dítě je bez nároků
7. Dítě je přirozeně duchovní

„Vzdělávání se vzhledem k tomuto pojetí člověka chápe jako jeho uvádění a uschopnění člověka k výše uvedeným kvalitám života. Jeho cílem je doprovázení člověka na jeho jedinečné cestě hledání posledního smyslu a základu bytí a života.“⁶⁴

⁶⁴ Muroňová, E., a Havel, C., T., *Učím se říkat ty*, s. 19.

PRAKTICKÁ ČÁST

Pojetí předškolního dítěte v pedagogice Franze Ketta, na které je také zaměřena větší část mé teoretické práce, silně ovlivňuje klima mateřské školy. V praxi z tohoto pojetí vychází nejen komunikace s dítětem a jeho rodinou, organizace vzdělávání, ale ovlivňuje například i specifické členění prostoru a vybavení mateřské školy. Je jím ovlivněna též tvorba školních a třídních vzdělávacích plánů nebo celková prosociálnost⁶⁵ tohoto prostředí.

Toto pojetí dítěte inspirované Celistvou na smysl zaměřenou pedagogikou Franze Ketta uplatňují od roku 2008 v mateřských školách regionu Vinschgau v Jižním Tyrolsku⁶⁶ v rámci „*Programu pro vzdělávání v mateřských školách ředitelství regionu Vinschgau*“⁶⁷ - *Hra a učení v mateřské škole – vnímavost jako cesta*“⁶⁸ Program plně respektuje východiska Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky a aplikuje její principy v praxi.⁶⁹

⁶⁵ SVOBODOVÁ, E. *Prosociální činnosti v předškolním vzdělávání*, s. 2: “ Prosociálnost se vyznačuje pozitivním sociálním chováním, které vede k pomoci druhému člověku či lidem”.

⁶⁶ Itálie.

⁶⁷ Leitbild für die Kindergärten der Kindertagesstätten Vinschgau.

⁶⁸ Spielen und Lernen im Kindergarten – Achtsamkeit als Weg.

⁶⁹ Srov. Muroňová, E., a Havel, C., T., *Učím se říkat ty*, <http://www.kett.cz>.

5 CÍLE A HYPOTÉZY PRÁCE

5.1 Cíle

- 1) Nabídnout nahlédnutí na možnosti využití pedagogiky Franze Ketta v předškolním vzdělávání.
- 2) Zpracovat fotografický materiál z pozorování vypovídající o metodách vzdělávání v mateřské škole v Jižním Tyrolsku.
- 3) Zpracovat videozáznam uplatňování Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky Franze Ketta v MŠ Reschen.
- 4) Zpracovat a přeložit videozáznamy rozhovorů s učitelkou a ředitelkou MŠ Reschen. Dále pak videozáznam s ředitelkou oblastního odboru předškolního vzdělávání Schlanders vypovídající o nové koncepci a uplatňování Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky Franze Ketta v předškolním vzdělávání tohoto regionu.
- 5) Zformulovat možné přínosy této koncepce pro českou mateřskou školu.
- 6) Navrhnout vlastní ŠVP na základě koncepce *Učím se říkat ty*.

5.2 Předpoklady

- H1) V českých mateřských školách lze z pedagogiky Franze Ketta využít především formu řízených činností.
- H2) Rozhovory přinesou potvrzení teorie a praxe se s ní bude shodovat.
- H3) Metody vzdělávání se v ničem neliší a není tedy možné formulovat přínosy koncepce.

6 METODIKA VÝZKUMNÉHO PROJEKTU

6.1 Charakteristika souboru, cílové skupiny

Výzkumným souborem je mateřská škola v Jižním Tyrolsku a ředitelství oblastního odboru předškolního vzdělávání Schlanders.

Cílovou skupinou č. 1 – třída mateřské školy Reschen.

Cílovou skupinou č. 2 - učitelka a ředitelka mateřské školy Reschen.

Cílovou skupinou č. 3 - ředitelka oblastního odboru předškolního vzdělávání Schlanders.

6.2 Metody kvalitativního výzkumného projektu

6.2.1 Pozorování

Pozorování je založeno na sledování a následné analýze jevů, které lze vnímat smysly. „*Pozorování je výzkumnou metodou tehdy, je-li záměrné, cílevědomé, plánovité, systematické a řízené (výzkumník pracuje podle projektu, který obsahuje cíl pozorování, předmět pozorování, časový harmonogram, použité prostředky shromažďování dat, způsoby registrace jevů a jejich vyhodnocování).*“⁷⁰

Pro tuto práci jsem si zvolila přímé zjevné krátkodobé nestandardizované pozorování. Pro registraci pozorovaných jevů jsem si zvolila záznam pomocí videokamery a fotoaparátu. Metody vzdělávání jsou popsány formou zaznamenání vyprávění.

⁷⁰ SKUTIL, M. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*, s. 101.

6.2.2 Rozhovor

Polostrukturované rozhovory byly zaznamenány formou videozáznamu. A podle M. Skutil⁷¹ je polostrukturovaný rozhovor kompromisem mezi strukturovaným a nestrukturovaným interview a je pravděpodobně jeho nejrozšířenější podobou. Tazatel se tak drží předem připravených otázek, avšak reaguje na podněty strany respondenta a nejedná se tedy pouze o sledování připraveného schématu.

6.3 Realizace výzkumu

Sběr dat a realizace výzkumu probíhaly v letech 2010 - 2013. Prvotně byly domluveny termíny stáží v Jižním Tyrolsku. Ty byly uskutečněny ve třech etapách 16.10 – 30.10 2010 MŠ Reschen, 5. 5. – 17. 5. 2012 v MŠ Mals a 1. 6. – 9. 6. 2013 v MŠ Göflan. Stáže proběhly v rámci projektu *Studijní pobyty vyučujících mateřských škol v KG⁷² Schlanders (Jižní Tyrolsko)*. Následovalo získání svolení paní Marianne Holzeisten Bauer, ředitelky místního odboru předškolní výchovy školského úřadu Schlanders, s pořizováním fotodokumentace a videozáznamů.

Jednotlivé rozhovory byly plánovány v období poslední stáže a to s učitelkami a ředitelkami všech tří mateřských škol. Pro tuto práci byly zpracovány pouze rozhovory z první mateřské školy v Reschen a to z důvodu náročnosti zpracování, ale i dostatečné vypovídající hodnoty těchto rozhovorů.

Další rozhovor s ředitelkou oblastního odboru předškolního vzdělávání Schlanders, paní Marianne Holzeisen Bauer, byl plánován též do období třetí stáže. Z důvodu pracovního vytížení paní ředitelky se však rozhovor uskutečnil až 10. 8. 2013 v rámci exkurze ředitelek mateřských škol z Jižního Tyrolska v České Republice.

Videozáznamy a fotodokumentace byly pořizovány průběžně ve všech třech termínech studijního pobytu.

⁷¹ Srov. Skutil, M., *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*, s. 91.

⁷² Mateřských školách – (Kindergarten).

Znění otázek k videorozhovoru pro učitelku či asistentku MŠ:

- 1) *Jak dlouho pracujete v mateřské škole?*
- 2) *Pracujete jako ředitelka, učitelka nebo asistentka?*
- 3) *Pracujete na zkrácený nebo plný úvazek?*
- 4) *Pracovala jste již podle staré koncepce?*
- 5) *Měla jste možnost podílet se na zpracování nové koncepce "Hra a učení se v mateřské škole - vnímavost jako cesta"?*
- 6) *Co přinesla nová koncepce Vám osobně?*
- 7) *Co přinesla nová koncepce dětem?*
- 8) *Změnil se skrze novou koncepci přístup k dětem?*
- 9) *Změnil se díky koncepci*
- 10) *také přístup mezi pedagogickým personálem?*
- 11) *Je něco, co nyní zpětně v nové koncepci postrádáte?*
- 12) *Ve vaší mateřské škole máte svou vlastní koncepci (ŠVP). Kdo se podílel na jejím zpracování?*
- 13) *Jak vypadá ve vaší mateřské škole spolupráce s rodiči?*
- 14) *Znáte Celistvou na smysl zaměřenou pedagogiku Franze Ketta - PFK?*
- 15) *Pokud ano, využíváte ji? Jak dlouho se věnujete jednomu tématu - den, týden, měsíc?*
- 16) *Mají též rodiče příležitost zažít a seznámit se s PFK? Jak?*
- 17) *Myslíte si, že práce podle PFK pozitivně působí na společenství v pedagogickém týmu, vztahu k dítěti, vztahu k rodičům, mezi rodiči?*
- 18) *Skrze změny v koncepci a ŠVP se měla snížit časová náročnost pedagogické dokumentace. Můžete to potvrdit?*
- 19) *Kolik času je věnováno volné hře během programu a bylo tomu tak i dříve?*

Znění otázek k videorozhovoru pro ředitelku MŠ:

- 1) *Jak dlouho pracujete v oblasti předškolní výchovy?*
- 2) *Pracujete jako ředitelka, jako učitelka nebo jako pedagogický asistent?*
- 3) *Jste uvolněna pouze pro práci ředitelky?*
- 4) *Pracujete na plný nebo zkrácený úvazek?*
- 5) *Pracovala jste již podle předchozí staré koncepce?*
- 6) *Měla jste možnost podílet se na zpracování koncepce*

"Hraní a učení v MŠ - vnímavost jako cesta"? A jakým způsobem?

- 7) Co Vám osobně přinesla tato nová koncepce?*
- 8) Co přinesla nová koncepce dětem?*
- 9) Změnil se díky nové koncepci přístup k dětem?*
- 10) Došlo díky nové koncepci ke změnám ve vzájemném přístupu mezi pedagogickým personálem?*
- 11) Je něco, co Vám při zpětném pohledu v koncepci chybí?*
- 12) Ve vaší mateřské škole máte vlastní koncepci - ŠVP, kdo se podílel na jejím vzniku?*
- 13) Jakou máte otevírací dobu ve vaší mateřské škole? A mohou rodiče nějak tuto otevírací dobu ovlivnit?*
- 14) Existuje ve vaší mateřské škole rada rodičů?*
- 15) Jak ve vaší mateřské škole vypadá spolupráce s rodiči?*
- 16) Jak je to ve vaší mateřské škole organizováno, když někdo z personálu vypadne?*
- 17) Znáte Celistvou na smysl zaměřenou pedagogiku Franze Ketta? Pokud ano, pracujete podle ní? A jak dlouho zpracováváte jedno téma - jeden den, týden, měsíc?*
- 18) Mají rodiče možnost zažít osobně Celistvou na smysl zaměřenou pedagogiku, a jakým způsobem?*
- 19) Myslíte si, že práce podle Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky pozitivně ovlivňuje společenství v týmu, vztahy mezi sebou navzájem, vztahy k dítěti, vztahy rodičů atd.?*
- 20) Jaké další pedagogické metody vzdělávání praktikujete ve vaší mateřské škole?*
- 21) Jaké se konaly zvláštní iniciativy, akce, projekty v letošním roce?*
- 22) Skrze přepracování koncepce a vašeho vlastního ŠVP mělo dojít ke snížení časové náročnosti dokumentace. Můžete to potvrdit?*
- 23) Jak vypadá plánování a reflexe nebo možná evaluace ve vaší škole?*
- 24) Kolik času během dne věnujete volné hře a bylo tomu dříve také tak?*

Znění otázek k videorozhovoru pro ředitelku oblastního odboru předškolního vzdělávání Schlanders paní Marianne Holzeisen Bauer.

- 1) *Milá paní Bauer, ráda bych se Vás zeptala, kdy a kde jste se poprvé setkala s Celistvou na smysl zaměřenou pedagogikou Franze Ketta a potkala se s panem Kettem?*
- 2) *Čím Vás tato pedagogika nadchla a proč jste si ji zvolila jako základní myšlenku (pro koncepci)?*
- 3) *Jak je ve vaší koncepci nahlíženo dítě, jaké je pojetí dítěte?*
- 4) *Co podle Vašeho názoru přinesla tato koncepce dětem, pedagogům a rodičům?*
- 5) *Jaká jste měla očekávání před zavedením koncepce do praxe a vyplnila se?*
- 6) *Někdo se těší z toho, že tu jsem. Víte již, jaké má tato koncepce silné a jaké slabé stránky?*
- 7) *Co byste doporučila těm, kteří se chtějí inspirovat touto koncepcí?*

6.4 Zpracování dat

6.4.1 Zpracování dat - fotografického materiálu

Sebraný fotografický materiál byl zpracován jako fotopříběh běžného dne v MŠ Reschen⁷³ se záměrem zachytit střídání jednotlivých aktivit v rámci dne, zajímavých okamžiků a celkového prostředí této mateřské školy. Fotopříběh je podbarven hudbou k tancům, kterých se využívá v rámci uplatňování této pedagogiky v praxi.

Druhým zpracováním je tištěná fotodokumentace (viz Příloha č. 1, č. 2, č. 3, č. 4, č. 5 a č. 6). Fotografie dokumentují aktivity, které mohou být inspirací pro využití pedagogiky Franze Ketta v předškolním vzdělávání v ČR.

⁷³ Součást příloženého DVD 1.

6.4.2 Zpracování dat - videomateriálu

Sebraný videomateriál z MŠ Reschen byl zpracován a sestříhán do podoby jednotlivých kapitol (DVD 2 viz Příloha č. 11). DVD dokumentuje realizaci programů pedagogiky Franze Ketta v této mateřské škole a další metody vzdělávání, které byly v době stáže v MŠ Reschen uplatňovány.

6.4.3 Zpracování dat - videorozhovorů

Videorozhovory byly přeloženy a zpracovány tak, aby vypovídaly o nové koncepci a uplatňování pedagogiky Franze Ketta v Jižním Tyrolsku. Videorozhovory byly zpracovány jako informační materiál vztahující se k této problematice pro studenty předškolní pedagogiky a zainteresovanou veřejnost.

6.4.4 Formulace možných přínosů koncepce pro českou mateřskou školu

Vzhledem k realizaci stáží ve třech mateřských školách, na základě pozorování, zpracovaných zpráv ze stáží a na základě osobní znalosti prostředí v české mateřské škole nejprve došlo k sumarizaci jednotlivých postřehů z praxe vybraných mateřských škol v regionu Schlanders a jejich rozdělení do jednotlivých kategorií realizace vzdělávání v mateřské škole podle koncepce *Učím se říkat ty*. Na základě těchto postřehů následovalo vyvození případných oblastí, ve kterých by mohlo být uplatňování koncepce v české mateřské škole přínosné.

Vzdělávací partnerství s rodiči

- *Pořádání setkání* s rodiči, prarodiči a přáteli dětí v prostorách mateřské školy, mimo ni a v přírodě;
- *Participace rodičů na tvorbě TVP* - společné setkání, seznámení se ŠVP a zapojení do tvorby TVP;
- *Přítomnost při vzdělávání* – umožnit vstup rodičům a jejich činnosti (hře) s dětmi kdykoliv během dne;
- *Zapojování rodičů* v rámci realizace různých projektů;

- *Oslava narozenin dítěte* – možnost sdílet oslavu v mateřské škole s rodiči;
- *Možnost vyzvedávat děti před obědem, po obědě i odpoledne;*
- *Osobní rozhovory s rodiči dětí* – jejich realizace probíhá na začátku roku a následně též během listopadu rozhovory zaměřené informace rodičům předškoláků. Dalšími osobními rozhovory jsou rozhovory s rodiči nově nastoupivších dětí.

Komunikace s dítětem a radost z jeho bytí v mateřské škole

- *Vnímavá komunikace*⁷⁴ - např. řešení konfliktů – děti je většinou řeší samy, klidný přístup učitelek, minimalizování pohybu učitelky ve třídě;
- *Hojné využití fotografií dětí* – minimalizování používání značek, upřednostnění využívání fotografií dětí a napsané formy jejich jména;
- *Jídelníček* – nejen napsaný, ale i fotograficky zpracovaný;
- *Přehled dnů v týdnu* – lepší zpracování pro představu dítěte;
- *Výtvarné práce dětí* – dodat jim popisek, datum, jméno, popřípadě komentář dítěte;
- *Pravidla zviditelněná pro děti*- grafické zpracování;
- *Diagnostika dítěte* – participace dítěte a jeho motivace je součástí portfolia – co už umím;
- *Hospodáři* – týdenní služba, přehledná forma zpracování s fotografiemi dětí a zviditelnění symbolem - náramek - který si dítě vezme, když službu koná;
- *Integrace a inkluze dětí* – v těchto mateřských školách mají přednost při přijímání dětí přistěhovalců a to z důvodu jejich rychlé a dobré inkluze; Stejně tak je tomu u dětí s postižením či vadami. U dětí se speciálními stravovacími návyky většinou stravu po domluvě zajišťuje také mateřská škola;

Řešení prostoru v MŠ, jejího vybavení – vnímavost k potřebám života

- *Rozdělení prostoru* - na základní koutky se specifickým zaměřením a popisem názvu koutku a činností, ve kterých je tu dítě podporováno

⁷⁴ V ČR – efektivní komunikace nebo komunikace „Respektovat a být respektován“.

(stavební koutek, koutek ke stavění lega, obývací koutek, výtvarný koutek, knižní koutek, koutek pro volný čas, koupelna, šatna, odpočívací místnost či koutek, koutek pro skládání⁷⁵ a vybavená pracovní dílna či koutek s reálným nářadím). Všechny koutky a materiály k realizaci činnosti v nich jsou dětem trvale k dispozici (nízké police a úložné prostory);

- *Popisky* - na nábytku a vybavení – příprava ke čtení;
- *Intimita na toaletě* – uzavíratelné boxy toalet;
- *Výzdoba prostoru* – převážně pracemi dětí a fotodokumentací k jednotlivým činnostem a projektům sloužící jako informační zdroj rodičům a návštěvníkům školy, ale také k orientaci dítěte;
- *Pevný podklad pod kruhové šátky* – možnost uchovat a přemístit vytvořený středový obraz;
- *Číslování schodů* – dobré pro posílení předmatematických představ dětí;
- *Zahrada* - jednoduchost, účelnost – přirozené využití prostoru zahrady. Jednoduché vybavení (zdroj vody) a úpravy terénu podporující lokomoci a volné aktivity dětí (nerovnosti, bahniště, přírodní materiály);
- *Využití celého prostoru MŠ* – sklepní prostory, chodba atd.;
- *Úzká vazba mateřské školy na okolí* a jeho hojné využívání v rámci různých aktivit;
- *Dostupnost venkovního prostoru přímo ze třídy* – ve většině mateřských škol tak umožňuje volnou hru dětí na terase či vymezené části zahrady i při ranní volné hře (francouzské dveře);

Organizace mateřské školy s cílem sloužit životu

- *Provoz mateřské školy*

28. 8. - 10. 9. – příprava prostor a dokumentace (bez dětí)

10. 9. – 16. 9. – běžný provoz mateřské školy

16. 6. – 23. 6. – úklid prostor a dokumentace (bez dětí)

Prázdninový provoz řešen dle počtu přihlášených dětí (až od roku 2000)

⁷⁵ Koutek pro práci s materiálem určeným k využití při programech PFK, který je zde dětem k dispozici.

- *Počet dětí ve třídě* – maximální počet dětí ve třídě je 25, přesáhne-li tento počet, pak se děti dělí na dvě třídy;
- *Hodinová dotace pedagogických pracovníků* – při 100% úvazku je to 35 hodin týdně přímé pedagogické práce. 210 hodin ročně na přípravu, porady, rozhovory s rodiči. Dalších 30 hodin je vyčleněno na další vzdělávání;
- *Pedagogický tým* - do pedagogického týmu patří učitelka, ředitelka (někdy v jedné osobě) a pedagogická spolupracovnice ⁷⁶. Záleží na nazývání zaměstnanců mateřské školy jako jejím týmu. Na počet dětí 15-25 je k dispozici jedna učitelka a jedna asistentka ⁷⁷, obě na plný úvazek. Při přesahu počtu 28 dětí možnost skupinu rozdělit. Při počtu dětí ve třídě pod 15 úvazek učitelky 100% a asistentky 75%. Dítě s funkční diagnózou má nárok na svého asistenta. U mateřské školy se čtyřmi třídami je ředitelka uvolněná;
- *Úvazky pedagogických pracovníků* – oproti českému prostředí velká variabilita možností úvazků. Je možné si zvolit celý i částečný úvazek a i období např. odpoledne, dopoledne nebo první pololetí či druhé pololetí školního roku. Spokojenost zaměstnanců se pak odráží v kontaktu s dětmi;⁷⁸
- *Vedení motivačních rozhovorů* – v rámci mateřské školy je má na starosti ředitelka školy ⁷⁹, která vede minimálně jednou ročně rozhovory s pedagogickými pracovníky zaměřené na téma ŠVP v praxi, vnímavost k sobě i druhým, spolupráce v týmu a společná dohodnutá pravidla. Dále vede motivační rozhovor také s nepedagogickými spolupracovníky týmu a to jen ve dvou oblastech – vnímavost k sobě i druhým a spolupráce v týmu. Všichni si zpracují písemný materiál, jak chtějí přispět naplňování v daných oblastech;

⁷⁶ U nás asistent pedagoga nebo druhá učitelka.

⁷⁷ Opět záleží na správném názvu profese. V Tyrolsku je to Mitarbeiterin – spolupracovnice.

⁷⁸ Potřeba variability úvazků je dána i prostředím. Mnoho rodin vlastní hospodářství či jablečný sad a tak například v období sklizně preferují zaměstnané učitelky částečný úvazek nebo si volí půlroční volno a celý úvazek na druhou polovinu roku. Přináší však větší náročnost v oblasti personálního řízení.

⁷⁹ Vedoucí učitelka.

- *System dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků* – volba dalšího vzdělávání je také přizpůsobena možnostem a aktuálním potřebám pedagogických pracovníků. Ředitelství vybere a doporučí, jakým školením by měl personál projít a do jakého časového horizontu. Personál si může následně zvolit vyhovující termín a ředitelství dle zájmu organizuje jednotlivá vzdělávání. Například školením zaměřeným na vnímavou komunikaci prošli všichni pedagogičtí pracovníci v horizontu tří let. Dále je doplňováno, nabízeno a zajišťováno školení a vzdělávání dle zájmu pracovníků a finančních možností ředitelství;
- *Nepedagogičtí pracovníci a prostory mateřské školy* – Majitelem mateřské školy je obec a provozní náklady spojené s budovou, prostory i nepedagogické pracovníky financuje právě obec. V každé mateřské škole je vybavená kuchyně a kuchařka či kuchař (s různým úvazkem), dále uklízečka, která přichází až po uzavření mateřské školy. Úklid během dne si zajišťují pedagogičtí pracovníci sami;
- *Setkávání učitelek ze třech blízkých mateřských škol* jde o pokud možno pravidelné polooficiální setkávání, kdy dochází k výměně zkušeností a obyčejnému lidskému kontaktu;
- *Podpora pedagogického personálu ze strany vedení školského úřadu* – kdy je tento úřad poměrně dobře personálně zabezpečen a to umožňuje realizaci níže uvedených služeb jednotlivým mateřským školám a jejich dobrému vedení. I na odboru pro mateřské školy ve Schlanders je vnímatelné uplatňování východisek PFK. Jeho pracovníci spolupracují s mateřskými školami v oblasti vedení těchto škol, zajištění financování platů, personálního zajištění a dalšího vzdělávání a poskytují pedagogicko-psychologické poradenství. Také připravují a aktualizují návrhy dokumentace a evaluace. Ředitelka úřadu vede individuální motivační rozhovor s ředitelkami každé mateřské školy. V oblasti personální ředitelství dále také zajišťuje zástup za nemocné pracovníky mateřských škol. Tento zástup je z řad pracovníků školského úřadu věnujících se normálně vývoji, přípravě a organizování projektové činnosti. Celkem je těchto pracovníků sedm. Výsledné projekty realizují

postupně ve všech mateřských školách, které mají o zapojení zájem. Realizace jednotlivých projektů je opět časově vymezena na dobu tří let tak, aby děti měly příležitost alespoň jednou za dobu pobytu v mateřské škole si každý projekt zažít. Zapojení pedagogických pracovníků do nových projektů je finančně motivováno a stejně tak opakované zapojení do různých projektů. Dále školský úřad zajišťuje supervizi, koučink, krizový management, hospitace;

Mateřská škola a organizace vzdělávání s cílem doprovázet

- *Heterogenní třídy a jejich dělení na řízenou činnost* – vyžaduje přítomnost druhé učitelky;
- *Důraz na proces a prožitek* – není cílem například uspořádat martinskou slavnost, ale aby si děti užily její přípravu a těšení se a její realizaci (výroba pozvánek pro rodiče, příprava pomůcek a prostoru na realizaci programu);
- *Rozdělení dnů v týdnu* – během týdne jsou určeny některé dny cvičení a pobytu v přírodě mimo prostory mateřské školy a zahrady atd.;
- *Přechodové a souběžné rituály* – například při oblékání zpěv s kytarou a individuální rozhovor s dětmi;
- *Pobyt na zahradě před a po obědě* – každý den, umožňuje-li to počasí, volný pohyb a nabídková činnost (skoro vždy);
- *Odpočinek* – nižší hygienické požadavky, nepřevlékají se na spaní a spí jen nejmladší na matracích s vlastním polštářkem a dekou z domova. Starší děti odpočívají půl hodiny na koberci, pak se věnují dalším aktivitám;
- *Realizace doplňkových aktivit* - divadla, exkurze, plavání, kouzelník; Další, ale pravidelnou aktivitou, je návštěva dívky (na vozíčku), která si vždy pro děti připraví nabídku knih, z nichž děti jednu zvolí a ona jim pak z knihy předčítá;
- *Kroužky* – v mateřské škole nenabízejí. Ty děti navštěvují až v rámci prvního stupně základního vzdělávání;

- *Projekty* - možnost realizovat zpracované projekty a využít metodické a organizační podpory ze strany ředitelství odboru předškolního vzdělávání, projekty jsou vždy zaměřené na blízké okolí mateřské školy;
- *Dostatek času* – klidnější - podpora samostatnosti oblékání, sebeobsluha;
- *Strava* – je velmi jednoduchá, bohatá na ovoce a zeleninu. K pití bylinný či ovocný čaj bez přislazování, někdy mléko. Ranní svačina probíhá jako souběžná činnost s volnou hrou. K obědu dostávají děti pouze druhý chod anebo polévku, nikdy obojí najednou. Hlavní chod je vždy doplněn salátem. Děti si mohou jídlo samy nandávat nebo jim jej nandává učitelka. Rodiče mohou ovlivnit jídelníček a zdroje potravin po domluvě s ředitelkou školy (např. biopotraviny, lokální zdroje atd.);
- *Výtvarná a tvořivá činnost* – je orientovaná tak, aby ji děti zvládly samostatně;
- *Charakteristika vzdělávání* – jedinečnost, jednotnost, orientace na dítě, důslednost, otevřenost, služba, vstřícnost a laskavost, trpělivost, prostor pro diverzitu;

Evaluace a její cíl zapalovat

- *Portfolio*⁸⁰ s fotografií a jménem dítěte, barevně rozlišené dle věku dětí spolupráce s dítětem, kterému je portfolio volně k dispozici. Může si jej vzít i domů a to především v období prázdnin, kdy jej doplňuje např. s rodiči. Portfolio je řazeno chronologicky a každé je osobité, tak jako děti;
- *Zjednodušená dokumentace* - např. týdenní plán a týdenní hodnocení, to je list A4 rozdělený na dny v týdnu, činnosti, poznámky a na druhé straně jména dětí, nabídka individuálních aktivit, činností a pozorování;
- *Motivační rozhovor před koncem školního roku* – vede ředitelka s pedagogickým i nepedagogickým personálem na základě motivačního rozhovoru a vyplněného materiálu z počátku školního roku a může ovlivnit jejich další finanční ohodnocení;

⁸⁰ U nás záznamy o dětech, znalosti dětí.

6.4.5 Návrh vlastního ŠVP na základě koncepce Učím se říkat ty

Školní vzdělávací plán byl zpracován jako teoretický podklad pro tvorbu třídního vzdělávacího plánu.

7 VÝSLEDKY

7.1 Přehled možností využití Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky Franze Ketta v MŠ

Na základě poznámek z pozorování uvádím možnosti využití PFK a jejích principů v předškolním vzdělávání v těchto oblastech:

Mateřská škola a rodina.

Komunikace s dítětem a jeho participace v mateřské škole.

Řešení prostoru v MŠ a jejího vybavení.

Mateřská škola a její řízení.

Mateřská škola a organizace vzdělávání.

Evaluace.

7.2 Fotopříběh, přeloženými rozhovory a videozáznamy činností MŠ Reschen

Příloha č. 10 – DVD 1.

7.3 Formulace přínosů koncepce Učím se říkat ty pro MŠ v ČR

Tato koncepce může napomoci šíření a pochopení základních myšlenek a principů Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky Franze Ketta. Umožní a usnadní realizovat vzdělávání v mateřských školách na základě principů, na nichž je celá tato pedagogika postavena. Zjednoduší ředitelkám a učitelkám zpracování školních a třídních vzdělávacích plánů a nasměruje je tak, aby využívaly aktuální nabídky okolního prostředí a možností svého regionu. Napomůže vytváření společenství jak uvnitř mateřské školy, tak směrem ven a to skrze podporu rozvoje vnímavosti k životu a radosti z bytí v přítomném okamžiku.

7.4 ŠVP – Nikdy nejsi sám

Příloha č. 7 – ŠVP Nikdy nejsi sám.

8 DISKUSE

Při srovnání jednotlivých výsledků výzkumu a teoretické části lze najít potvrzení shody a to jak při zhlédnutí videozáznamu rozhovorů tak při seznámení se s fotografickou přílohou této práce. Shoda je v pojetí dítěte, vnímavosti vůči němu a jeho potřebám.

Vzhledem ke změnám, které nastaly⁸¹ v mateřské škole, kde pracuji, a nemožnosti ověřit a zpracovat třídní vzdělávací plán dle zadání bakalářské práce, jsem se po domluvě s vedoucí práce, rozhodla místo třídního vzdělávacího plánu zpracovat školní vzdělávací plán. Z výše uvedených důvodů jsem jej též zpracovávala pro fiktivní mateřskou školu.

Během zpracování této bakalářské práce jsem se několikrát setkala s odlišnými názory odborníků stran pedagogů a některých teologicky vzdělaných pracovníků v České Republice. Rozpory vyvstávaly na základě některých zjištění, jako je velmi silný a hluboký vliv programů Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky Franze Ketta na psychiku člověka a s tím spojená otázka dovedností vedoucího programu. Myslím si však, že tato hypotéza dává prostor pro zpracování odborné pedagogickopsychologické výzkumné práce. Další rizika spatřovali v rozporu křesťanského pojetí a využívání například polodrahokamů⁸² při některých programech. Ovšem v programech byly tyto polodrahokamy využity pouze jako pomůcka pro ukázkou různosti bez esoterického zatížení, na něž právě bylo kriticky poukazováno. Jedno z východisek koncepce *Učím se říkat ty* je diverzita⁸³. V koncepci se k ní vztahuje věta: „Vzdělávací proces respektující hodnotu diverzity přispívá k předcházení negativních jevů jako je diskriminace nebo netolerance.“⁸⁴

Sama jsem měla s realizací programů Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky jen dobré zkušenosti a to jak v mateřské škole, tak mimo ní.⁸⁵

Jsem si vědoma, že mnohé postřehy zaznamenané v seznamu se již teoreticky a některé i prakticky realizují i v některých našich mateřských školách. Učí se o nich

⁸¹ Zaměření na jiný pedagogický směr v oblasti výchovy a zpracování nového ŠVP.

⁸² Či tibetské mísy.

⁸³ Prostor pro různost.

⁸⁴ Muroňová, E., a Havel, C., T., *Učím se říkat ty*, s. 14.

⁸⁵ Dvouleté setkávání s maminkami a dětmi v rámci mateřského centra.

na některých vyšších odborných školách⁸⁶ a vysokých školách s pedagogickým zaměřením. Ovšem při absolvování stáže a pobytu v tyrolských mateřských školách mě tyto často banální a jednoduše realizovatelné prvky oslovily tak, že jsem je v tomto soupisu postřehů uvedla.

⁸⁶ Svatý Ján pod Skalou.

9 ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo, na základě porovnání metod v zahraniční mateřské škole⁸⁷ s metodami vzdělávání v české mateřské škole, nabídnout možnosti využití pedagogiky Franze Ketta v českém předškolním vzdělávání. Dále pak zformulovat možné přínosy koncepce *Učím se říkat ty* pro české mateřské školy a zpracovat vlastní vzdělávací plán.

Hlavní náplní praktické části byly stáže v zahraniční mateřské škole, realizace rozhovorů a zpracování získaného video a fotomateriálu. Dalším splněným záměrem bylo navrhnout školní vzdělávací plán tak, aby byly zohledněny závěry a výsledky realizovaného výzkumu.

Předpoklad, že kromě řízené činnosti se podaří nalézt další možnosti využití pedagogiky Franze Ketta v předškolním vzdělávání v české mateřské škole, se potvrdil. Tento závěr lze vyvozovat z výsledků přehledu možností využití Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky Franze Ketta, ale dnes již také i z praxe učitelek mateřských škol zapojených do realizovaného projektu Společností pro celistvou na smysl zaměřenou pedagogiku Franze Ketta.⁸⁸ Již víme, že prvky pedagogiky Franze Ketta a koncepci *Učím se říkat ty* uplatňují ve svém vzdělávání v českých mateřských školách.

Druhý předpoklad, že rozhovory přinesou potvrzení teorie a praxe se s ní bude shodovat, byla také potvrzena. Nasvědčují tomu výsledky na základě přeložených rozhovorů, poznatků ze stáží a to především v oblasti pojetí dítěte a vnímavosti vůči radosti a bytí v přítomném okamžiku.

Třetí předpoklad, že metody vzdělávání se v ničem neliší a není tedy možné formulovat přínosy koncepce, byla vyvrácena. A to na základě porovnání metod vzdělávání s následnou formulací možných přínosů koncepce *Učím se říkat ty* pro české mateřské školy.

Cíle práce byly naplněny. Přínosem pro mne samotnou byly stáže v mateřských školách Jižního Tyrolska, získání kontaktů a rozšíření vlastních obzorů vedoucích k větší vnímavosti vůči sobě, druhým i světu. Poučením, které mi tato práce přinesla, bylo potvrzení jedné myšlenky spojené s ředitelkou odboru předškolního vzdělávání Schlanders paní Marianne Holzeisen Bauer, která říká, že je důležité začít a zaměřit

⁸⁷ Uplatňující Celistvou na smysl zaměřenou pedagogiku Franze Ketta.

⁸⁸ Kontakty na mateřské školy je možné najít na http://www.kett.cz/clanky/matenske_skoly.

se na jednu věc, tu zrealizovat a teprve pak pokračovat v dalších (nebo li v českém ekvivalentu *Méně je více*).

10 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Vzhledem k současné situaci v předškolním vzdělávání a k realizaci Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky v některých mateřských školách v České Republice a stejně tak i k využívání schválené koncepce *Učím se říkat ty* v praxi těchto mateřských škol, doporučuji zájemcům v rámci seznámení se s touto pedagogikou návštěvu takové mateřské školy⁸⁹.

Důležité je i seznámení studentů pedagogických fakult (zejména budoucích předškolních pedagogů) s touto koncepcí. Ideálně pak v bloku dvou dvouhodinových setkání s realizací různých programů Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky s následným jedním blokem teorie (opět s min. s dvouhodinovou časovou dotací).

Vzhledem k tomu, že jsem si prošla třemi různými kolektivy studentů oboru předškolního vzdělávání a často s kolegy a kolegyněmi z praxe komunikovala o situaci a vztazích v jejich mateřské škole⁹⁰, vidím i zde veliký prostor a potřebu seznámení se s touto koncepcí a její uplatnění v praxi.

⁸⁹ Kontakt je možné získat od Společnosti pro celistvou na smysl zaměřenou pedagogiku Franze Ketta.

⁹⁰ V českých mateřských školách ještě velmi často místo spolupráce mezi personálem funguje soutěžení a rivalita.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BAUER, Marianne, Franz KETT a Elke POLLZER. *Leitbild für die Kindergärten der Kindertagesbetreuung Vinschgau: Spielen und Lernen im Kindergarten - Achtsamkeit als Weg*. 2008. vyd. Union Meran, 2008.

HAVEL, Tomáš Cyril a Eva MUROŇOVÁ. *Kříž života*. 2010. vyd. Brno, 2010. ISBN 978-80-86953-72-4.

HAVEL, Tomáš Cyril a Eva MUROŇOVÁ. *Naplnil se čas*. 2011. vyd. Brno, 2011. ISBN 978-80-86953-88-5.

HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí*. 2009. Praha: Portál, s.r.o., 2009, ISBN 978-80-7367-628.

HERCIKOVÁ, Pavla. 2013 Re: *dotaz ke spolupráci s Batzerovými* [facebook]. Message to: Hana Janáčková Kojanová. 7.10.2013 [cit. 11.10.2013]. Elektronická komunikace.

KOCZY, Franz Kett/Robert. *Die religionspädagogische Praxis ein Weg der Menschenbildung*. Landshut: RPA-Verl, 2009. ISBN 978-386-1412-120.

KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA. *Předškolní a primární pedagogika: Předškolní a elementární pedagogika*. Vyd. 2. Editor Zuzana Kolláriková, Branislav Pupala. Praha: Portál, 2010, 455 s. ISBN 978-80-7367-828-9.

MUROŇOVÁ, Eva a Tomáš Cyril HAVEL. *Aby malé bylo velké*. Brno: Jiří Brauner, 2008. ISBN 9788086953236.

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika I*. Technická univerzita v Liberci. ISBN 80-708-3656-3.

SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 254 s. ISBN 978-807-3677-787.

SPOLEČNOST PRO CELISTVOU NA SMYSL ZAMĚŘENOU PEDAGOGIKU FRANZE KETTA. *Kett* [online]. [cit. 2014-01-16].

SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 166 s. ISBN 978-807-3677-749.

ELEKTRONICKÉ ODKAZY

Duha: mojeduha [online]. [cit. 2.1.2014]. Dostupné z: <http://www.mojeduha.cz/clanky/prorodinu>

Duha: mojeduha [online]. [cit. 2.1.2014]. Dostupné z: <http://www.mojeduha.cz/clanky/proskolu>

KETT, Franz. Ganzheitlich sinnorientierte Pädagogik: Stichpunkte dieser Pädagogik. [online]. [cit. 12.6.2013]. Dostupné z: <http://www.franz-kett.de/rpp.html>

MUROŇOVÁ, Eva a HAVEL. *Učím se říkat ty* [online]. 6.1.2013 [cit. 1.2.2013]. Dostupné z: http://www.kett.cz/soubor/materske_skoly

Obchodní rejstřík: ares [online]. [cit. 20.12.2013]. Dostupné z: <http://rejstrik.penize.cz/ares/22822755-spolecnost-pro-celistvou-na-smysl-zamerenou-pedagogiku-franze-ketta-o-s>

RPA Verlag: Religionspädagogische Praxis, ein Weg ganzheitlicher Glaubens- und Wertevermittlung. *Rpa-verlag* [online]. [cit. 19.12.2013]. Dostupné z: <http://www.rpa-verlag.de/unternehmen/geschichte/>

SMOLÍKOVÁ, Kateřina. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ. *RVP PV* [online]. 2004. vyd. Praha [cit. 10.12.2013]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani>

ŠMAHELOVÁ, Bohumíra. Pojetí dítěte. [online]. 15.10.2012 [cit. 10.10.2013]. Dostupné z: http://is.muni.cz/el/1441/podzim2012/MSBP_ZPD/Dejiny_MS.doc

Víra [online]. [cit. 10.12.2013]. Dostupné z: <http://www.vira.cz/>

Wikipedia [online]. [cit. 2014-01-16]. Dostupné z: http://de.wikipedia.org/wiki/Ellen_Key

12 SEZNAM ZKRATEK

1. ČR – Česká republika
2. GSEB – Ganzheitlich sinnorientiert erziehn und bilden
3. GsP-RPP – Ganzheitlich sinnorientierte Pädagogik –
Religionspädagogische Praxis
4. MŠ – mateřská škola
5. PFK – Celistvá na smysl zaměřená pedagogika Franze Ketta
6. RPA Verlag – Religionspädagogische Verlag
7. RPP – Religionspädagogische Praxis
8. ŠVP - školní vzdělávací program
9. TVP – třídní vzdělávací program
10. VOŠ – vyšší odborná škola

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č. 1 – Vzdělávací partnerství s rodiči

PŘÍLOHA Č. 2 – Komunikace s dítětem a radost z jeho bytí v MŠ

PŘÍLOHA Č. 3 – Řešení prostoru v MŠ, jejího vybavení – vnímavost
k potřebám života

PŘÍLOHA Č. 4 – Organizace mateřské školy s cílem sloužit životu

PŘÍLOHA Č. 5 – Mateřská škola a organizace s cílem doprovázet

PŘÍLOHA Č. 6 – Evaluace a její cíl zapalovat

PŘÍLOHA Č. 7 – Nikdy nejsi sám (ŠVP)

PŘÍLOHA Č. 8 – Ukázka zpracování záměrů, činností a výstupů v TVP

PŘÍLOHA Č. 9 – Hurá sklízíme úrodu (Aby malé bylo velké)

PŘÍLOHA Č. 10 – DVD 1

PŘÍLOHA Č. 11 – DVD 2

PŘÍLOHA Č. 1 – Vzdělávací partnerství s rodiči

Podzimní setkání s rodiči k TVP.

*Mami, podívej, to jsou naše myšky.
Rodiče ráno počítají s časovou rezervou.*

To je hezké, to se vám povedlo.

Informace pro rodiče z předchozích dní.

*Snídaně pro rodiče.
Už umím nandávat desert pro maminku.*

PŘÍLOHA Č. 2 – Komunikace s dítětem a radost z jeho bytí v MŠ

Kdo je ve školce?

Jídelníček.

Harmonogram dne.

Portfolio (šanoný) a krabice na věci dětí.

Desky na ukládání výkresů.

PŘÍLOHA Č. 2 – Komunikace s dítětem a radost z jeho bytí v MŠ

Vizualizovaná pravidla.

Kalendář s vyznačením narozenin.

Začátek oslavy narozenin ve třídě.

Oslava a poděkování v kostele.

Radost z přítomného okamžiku.

PŘÍLOHA Č. 2 – Komunikace s dítětem a radost z jeho bytí v MŠ

Ráda mám službu a starám se o druhé.

Učitelka minimalizuje svůj pohyb ve třídě.

Když chodíme po schodech, vidíme číslice a čteme jejich názvy.

I počasí máme popsané.

PŘÍLOHA Č. 3 – Řešení prostoru v MŠ, jejího vybavení – vnímavost k potřebám života

Reschen.

Zahrada v MŠ Reschen – nahoru a dolů.

MŠ Reschen – máme se kam schovat.

Zahrada MŠ Mals – abychom uměli chodit po schodech.

Zahrada MŠ Mals.

Vodu máme za kamaráda.

PŘÍLOHA Č. 3 – Řešení prostoru v MŠ, jejího vybavení – vnímavost k potřebám života

Bahno to mám také ráda.

Malý domeček pro zvířátka.

Pohled z výšky.

Čtenářský koutek.

Praktický rozkládací stůl.

Soukromí v koupelně.

PŘÍLOHA Č. 3 – Řešení prostoru v MŠ, jejího vybavení – vnímavost k potřebám života

Vybavená dílna.

Začínáme pracovat.

Odpočinková místnost.

Koutek víry.

Koupelna v MŠ Mals.

Malujeme ve sklepě. MŠ Mals.

PŘÍLOHA Č. 4 – Organizace mateřské školy s cílem sloužit životu

Informace v MŠ.

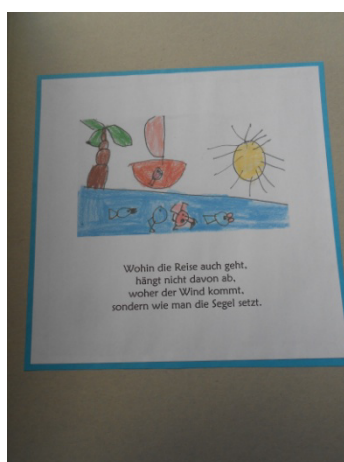
Program „Hra a učení v mateřské škole – vnímavost jako cesta“.

Náš tým v MŠ Göflan.

Setkání a porada ředitelk říjen 2010.

Motto ŠVP Göflan.

Staff in Schuljahr 2011/2012	
Margit Gluderer	Vollzeit
Margarete Platzer	Vollzeit
Margit Platzgummer	Teilzeit 50% horizontal Vormittag
Jennifer Dr. Platzer	Teilzeit 50% horizontal Nachmittag
Elisabeth Stocker	Teilzeit 50% vertikal 1. Hälfte Woche
Ivonne Zoderer	Teilzeit 50% vertikal 2. Hälfte Woche
Imgard Sappelza	Teilzeit 75%
Maria Luise Moriggl	Vollzeit
Eveline Patscheider	Teilzeit 50% vertikal 2. und 4. Woche
Elfriede Thanei	Teilzeit 50% vertikal 1. und 3. Woche
Notburga Peer	Teilzeit 50% vertikal 1. Hälfte Woche
Andrea Sagmeister	Teilzeit 50% vertikal 2. Hälfte Woche
Anneliese Schönthaler	Vollzeit
Doris Theiner	Vollzeit

Úvazky v MŠ Mals v roce 2011/2012.

PŘÍLOHA Č. 5 – Mateřská škola a organizace s cílem doprovázet

Páteční pobyt na lesním hřišti.

I stromy mohou mít svou tvář.

Nesu ti kamaráda.

Zvládl jsem to!

Projekt „Týden v lese“ - sázíme strom s ochránci přírody.

Projekt „Týden v lese“ – tvoříme z toho, co najdeme kolem sebe.

PŘÍLOHA Č. 5 – Mateřská škola a organizace s cílem doprovázet

Jednoduchá svačinka.

Dvě do týmu je třeba.

Vím, který je právě den.

Obědový rituál – zapálená svíce určitého dne a poděkování Pánu za oběd a za paní kuchařku.

Oblékání nám dá práci, ale aby se rychleji nenudili, tak si k tomu zpíváme a opakujeme písničky.

Někdo byl po obědě unavený a tak si šel odpočinout.

PŘÍLOHA Č. 5 – Mateřská škola a organizace s cílem doprovázet

Deku i polštářek mám z domova.

*Ostatní mají sil dost a tak chodí po obědě
řádit ven.*

*Mami podívej,
to jsme dělali minulý týden.*

*Po divadle si mohou celý týden hrát
s rekvizitami.*

Zvládnou sama pracovat v dílně.

*Cvičení v obecní tělocvičně máme každý
čtvrtek.*

PŘÍLOHA Č. 5 – Mateřská škola a organizace s cílem doprovázet

Další den dopoledne čistíme a krájíme zeleninu na polévku.

Rituál – dlouhý had- se zpěvem kontrolujeme pořádek a odcházíme na program.

Naše kamarádka nám každý měsíc chodí číst knihu, kterou si vybereme z její nabídky.

PŘÍLOHA Č. 6 – Evaluace a její cíl zapalovat

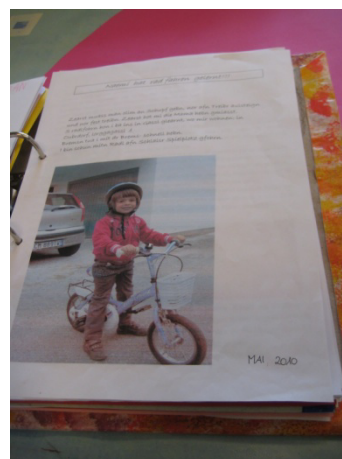
Naemi ráda ukazuje své portfolio.

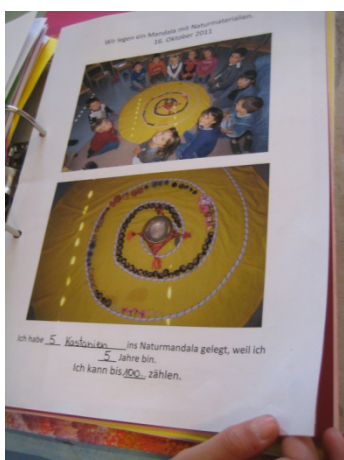
Už toho hodně ví o planetě Zemi.

Umí nalepit spirálu – březen 2012.

V květnu 2010 se naučila o víkendu jezdit na kole bez koleček.

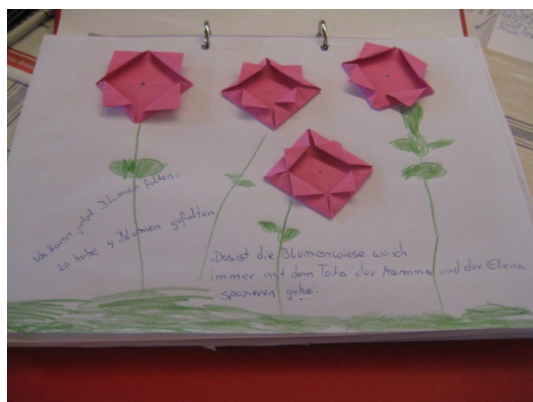

Umím počítat do 100 – říjen 2011.

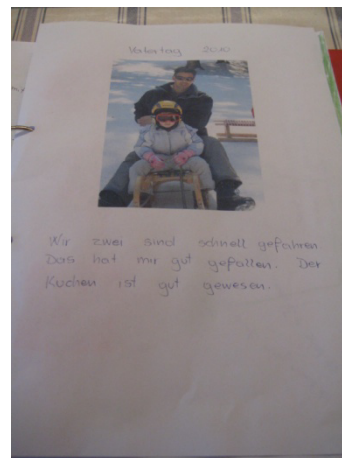

Ukázka ze Sandřina portfolio.

PŘÍLOHA Č. 6 – Evaluace a její cíl zapalovat

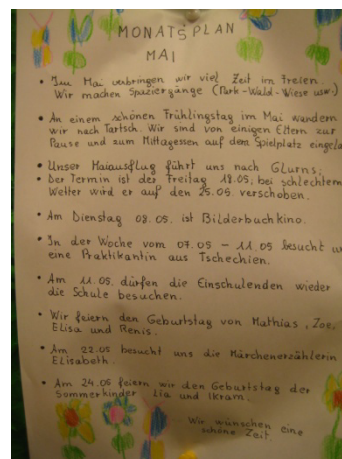
Ukázka z dalšího portfolia – skládání.

Portfolio – den otců.

Děti si rády svá portfolia prohlíží.

Měsíční plán.

Týdenní plán.

PŘÍLOHA Č. 7 – Nikdy nejsi sám (ŠVP)

„Nikdy nejsi sám“

„ Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání „

Církevní mateřská škola

1. Obecná charakteristika školy

Název školy: Církevní mateřská škola

Adresa školy: Brazilská 5, 841 20 Zpívanky 3

Telefon: 425 635 698

E-mail: cmszpivanky@seznam.cz

Internetové stránky školy: www.cmszpivanky.cz

Zřizovatel: Kongregace Sester

Statutární zástupce (ředitel): S.M. Barbora Vránková

Datum schválení ŠVP zaměstnanci: 29.8.2011

Platnost ŠVP: 9/2012 -9/2015

Název ŠVP: Nikdy nejsi sám

Třídy: tři - věkově heterogenní (Broučci, Houbičky, Pastelky)

Právní forma organizace: církevní organizace

Kdo se podílel na tvorbě ŠVP: ředitelka školy, učitelky a asistenti z jednotlivých tříd

Jak a kdy budou rodiče seznamováni se ŠVP: ŠVP bude zpřístupněn na webových stránkách školy a také k zapůjčení v CMŠ, dále na začátku každého školního roku dojde k upozornění rodičů na existenci tohoto plánu a též při zápisu dětí bude případným zájemcům k nahlédnutí.

2. Obecná charakteristika školy

Naše církevní mateřská škola, jejímž zřizovatelem je Kongregace Sester, se nachází v centru dnes již stotisícového města Zpívánky. Původně byla škola založena již roku 1913 zakladatelkou kongregace Barborou Novou, ale na základě politické manifestace moci byla roku 1948 uzavřena. Církevní školu se povedlo opět zřídit k 20.1.1990. Již 1.9.1990 přicházely opět první děti do naší znovuotevřené církevní mateřské školy.

Obr. Barbory Nové

Budova školy je dvoupatrová. Přízemí je zvýšené a nachází se zde třída Pastelek (dvě místnosti), ředitelna, koupelna s toaletami a sprchou, toaleta pro dospělé, šatny dětí, výdejna stravy a šatna učitelek. V prvním patře jsou dvě třídy Houbičky a Broučci (každou tvoří dvě propojené místnosti), dále se na patře nachází dětská koupelna s toaletami a vanovou sprchou. Ve druhém patře - podkroví jsou dvě ložnice (Houbičky a Broučci), výtvarná třída (konají se zde tradiční vánoční a velikonoční výstavy), hudební třída, dětská koupelna s toaletami, toaleta pro personál a úklidová místnost.

Nyní můžeme, vzhledem k výměře, nabídnout dětem tři třídy (s kapacitou 75 dětí). V rámci aktuálních možností se snažíme nabídnout prostor pro život v naší škole i dětem se speciálními potřebami. Tuto službu nabízíme nejen díky vybavení různými pomůckami (autistické pracovní stoly, možnost přístupu do MŠ výtahem, bezbariérový přístup až do druhého patra), ale i díky zkušenostem, které již lidé v naší škole získali během své praxe a zájmu neustále se dále vzdělávat a poznávat nové možnosti spolupráce s dětmi. Každé dítě je v podstatě subjektem svého vzdělávání. Každému dítěti náleží prioritní, reálně možný zájem, pozornost a láska. Pro děti se speciálními potřebami, ze socio-kulturně znevýhodněných rodin, nadané děti či děti s odkladem docházky vytváříme ve spolupráci s SPC, logopedkami a asistenty takové individuální vzdělávací plány, aby se všemi ostatními dětmi dostávaly vše potřebné k naplňování své jedinečnosti (a tak i smyslu svého vzdělávání).

Díky přilehlé zahradě, chráněné od rušného centra z východní a jižní strany budovou školy a kláštera a ze severní i západní strany zděným plotem, můžeme s dětmi trávit každý den dostatek času v bezpečném a podnětném prostředí. Děti zde mají možnost nabýt zkušenost přímého setkání se s přírodou, stromy, keři a prožít si pocit, kdy se jim podaří vypěstovat vlastní zeleninu či jen tak pozorovat návštěvníky z říše hmyzu užívajících si pohostinnosti vypěstovaných květin. V případě dětského zájmu je možné se v „Ekologické zahradě“ seznámit s různými biotopy. Další využití nabízí kopcovité terénní úpravy a to jak pro zimní radovánky (sáňkování a bobování), tak procvičování hrubé motoriky a koordinace při běhu v nerovném terénu. Za deštivého počasí máme možnost schovat se do podpalubí dřevěné Noemovi archy či využít zastřešeného altánu, který je jednou z dominant zadní části zahrady. Ale ani malí sportovci nepřijdou zkrátka. Rádi se prohánějí jak na hřišti s umělým travním povrchem, tak na travních plochách, které jsou v letních měsících částečně zastíněny díky mohutným stromům. Také stavitelé si mohou užít dostatek legrace a zkušeností na jednotlivých pískovištích či při hrách se sněhovou nadálkou. V relativně velkém a prostorném otáčivém domečku, si děti rády „vaří“, uklízí, pracují, starají se o panenky, spravují své hračky, nebo odpočívají a relaxují.

Posláním naší školy je vzdělávání. Existují různé vzdělávací přístupy, koncepce a pedagogické směry, které pomáhají lidem se vzděláváním. Na základě našeho křesťanského přístupu se snažíme nacházet inspiraci v takto orientovaných koncepcích. Jednou z nich je návrh Koncepce pro předškolní vzdělávání „Učím se říkat ty“ podle Celistvé na smysl zaměřené pedagogiky Franze Ketta, kde **charakteristikou vzdělávání, jako služby životu, je vnímavost k životu ve všech jeho rozmanitých formách, projevech a radost z bytí v přítomnosti.** Další inspiraci pro náš ŠVP nacházíme také v Montessori pedagogice a několika dalších přístupech, jejichž prvky kombinujeme na základě uvážení jejich aktuálního přínosu a vhodnosti pro děti.

Naše škola je otevřená všem potencionálním zájemcům. S vnímavostí respektujeme rozmanité formy jakéhokoliv života, jeho filozofii či vyznání. Rodiče však po jejich rozhodnutí zapsat své dítě do naší školy žádáme o písemný souhlas s křesťanskou orientovanou výchovou jejich dítěte.

3. Charakteristika vzdělávacího programu

Naším cílem je doprovázet dítě po jeho jedinečné cestě sebeuskutečňování tak, aby získalo dostatečnou jistotu pro život. To znamená, aby mělo odvahu uskutečňovat a realizovat své nápady, umělo říci ne, když s něčím nesouhlasí nebo cítí, že je mu ubližováno. Pomáhalo slabým, podporovalo unavené, umělo si říci (poprosit) o pomoc, pomoc přijmout a poděkovat za ni. Jedním z důležitých cílů je pro nás naučit dítě odpustit druhému, chovat se k němu s úctou a uchovat důstojnost druhého. V případě potřeby ochránit sebe sama a druhé, podat pomocnou ruku a hlavně naučit se rozhodovat.

Vnímavost k životu je základem zdařilého života ve vztazích a naopak.

Radost z bytí v přítomnosti je základem zdařilého nacházení smyslu života a naopak.

Mateřskou školu vnímáme jako místo,

kde se dítě setkává se světem

- Ve kterém jsou respektovány základní potřeby člověka
- Ve kterém vznikají vztahy
- Ve kterém je přítomna různorodost

kde se učí v prostředí

- vnímavém a respektujícím individualitu
- nabízejícím dostatečné množství podnětů
- s konstruktivní strukturou dne

kde žije

- a rozvíjí se
- a naplňuje své lidství
- a má radost z přítomného okamžiku života

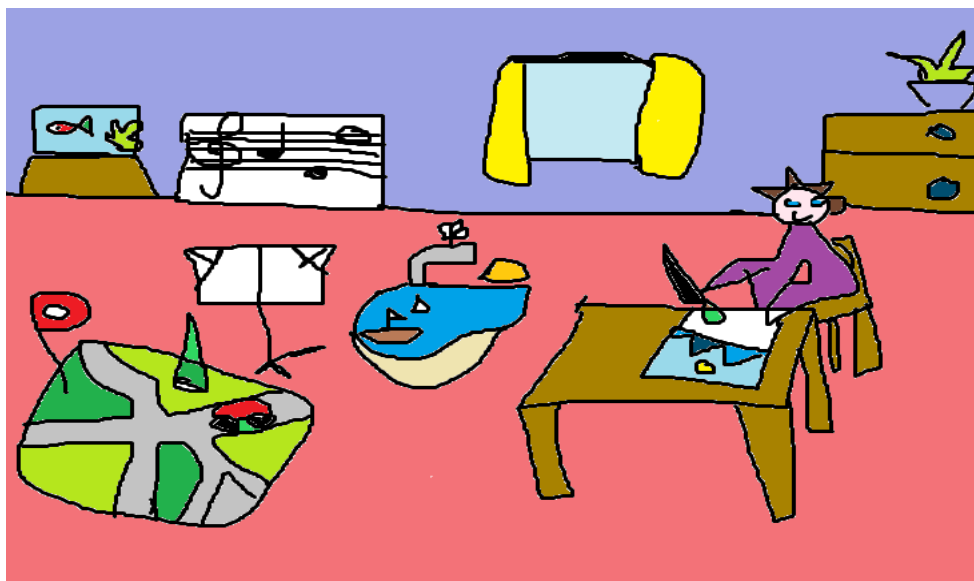

4. Podmínky vzdělávání (rámcové podmínky)

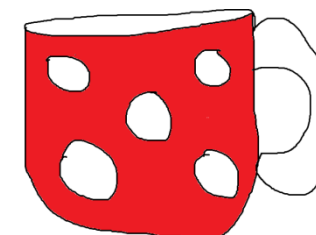
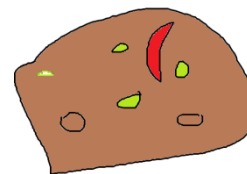
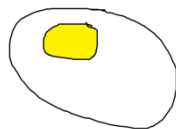
4.1. Věcné (materiální) podmínky

Prostorové uspořádání ve škole vyhovuje nejrozličnějším skupinovým i individuálním činnostem dětí. Naším cílem je vytvořit jednoduché, prostorné a příjemné prostředí, kde bude mít nejen každý člověk, ale i každá věc své místo. Cílem je, aby se dítě mohlo naučit dobře orientovat (volba hry), získat přehled a jistotu (nejen při ukládání věcí a péči o ně - úklid), a mohlo se tak cítit v bezpečí. Nové předměty a hry vždy dětem představíme a společně pro ně najdeme vhodný prostor. Snažíme se vše uspořádat tak, aby podobné činnosti byly sesoustředěny do stejného prostoru a tak, aby dítě mělo možnost přecházet a měnit aktivity dle aktuální potřeby. Dítě si samo rozhoduje a volí, dobu, materiál, hru i děti, se kterými si chce hrát. Dítě se učí rozhodovat samo o sobě, rozhoduje nejen o pohybu a klidu, ale i mezi samotou a společností. V každé třídě si domluví vlastní pravidla, co se děje v případě, že se dítě rozhodne nezapojit a dětem je tato alternativa známa dopředu. Ve třídách jsou dle možností utvořeny ateliéry (dílny), kde mohou děti dle svého zájmu využívat zařízení a vybavení k „pokusování“ a tvoření. Zde se mohou činnosti věnovat jak samostatně, tak v případě potřeby za podpory personálu. Součástí tvořivé práce je přirozeně též příprava materiálu, pomůcek, realizace, úklid, prezentace a vyhodnocení celé zkušenosti. Není cílem dítě zahltnit nepřehledným množstvím, ale ukázat mu, že věci, vztahy a býtí samotné mají vždy určitý smysl.

Veškeré ostatní věcné podmínky mateřské školy jsou plně vyhovující dle požadavků RVP PV a splňují bezpečnostní i hygienické normy. V případě nových zjištění budou informace předány vedení školky – ředitelce, která zajistí dle možností nápravu či návrh řešení.

4.2. Živospráva

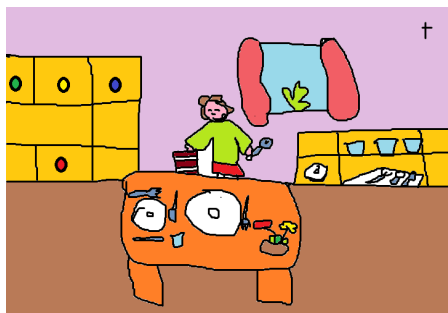
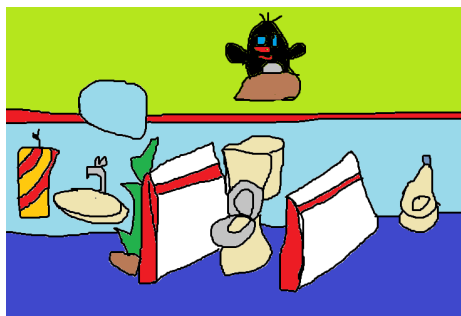

Strava je dodávána externím dodavatelem, kde je připravována dle předpisu. V mateřské škole je výdejna. Ve třídách je vyhrazeno pro děti dostupné místo, kde se mohou kdykoliv napít. Je zde k dispozici připravený nápoj a voda, která je minimálně ráno a v poledne obměňována (čistá voda z kohoutku). Dítě se může samo obsloužit. Jednotlivé hrnečky jsou rozpoznatelné (označené) či funguje systém oddělení čistých a použitých hrnečků (systém si stanoví každá třída dle svých možností). Při pobytu na zahradě je pro děti zajištěna dostupnost tekutin a v případě vycházek a výletů budou děti vybaveny malou lahví neplněnou z domova (obsah je možné též doplnit v MŠ). Děti do jídla ani pití v žádném případě nenutíme. Dobrým příkladem a motivací se snažíme jim umožnit alespoň malou ochutnávku. V případě, že i takto dítě odmítne, respektujeme jeho volbu. Vzhledem k tomu, že děti jsou většinou z domova zvyklé na malé kousky jídla, snažíme se jim zpočátku vyjít vstříc, dávat malé porce (opakovaně), nakrájet chléb na kostičky atd., tak aby nedošlo ke vzniku pocitu strachu dítěte z jídla (To je moc, to nezvládnou.).

Pobytu venku si užíváme společně s dětmi každý den. Činnosti uzpůsobíme vůči potřebám dětí, jejich aktuálnímu zdravotnímu stavu, kvalitě ovzduší a klimatickým podmínkám. Potřeba pohybu jednotlivých dětí se liší a tudíž jeho nabídku jak v interiéru, tak na zahradě též uzpůsobíme dle možností a potřeb každého dítěte. V pohybu dítě podporujeme a vhodně je motivujeme nabídkou různých forem i intenzity.

Odpočinek je přirozenou potřebou organismu, jeho forma a délka se však u každého člověka liší. Důvody rozdílné potřeby jsou různé, počínaje návyky v rodině, přes nastupující nemoc či aktuální psychické rozpoložení dítěte. Vzhledem k zachování pravidelnosti a denního režimu je dětem s nižší potřebou odpočinku (spánku) nabídnuta jiná alternativa klidného programu (např. kreslení, puzzle), ale tak, aby nerušily děti spící a přesto mohly příjemně strávit tento čas. Děti v žádném případě nenutíme na lůžku spát. Mohou pouze odpočívat.

Děti jsou již většinou schopné samy rozpoznat a ovládat své potřeby spojené s vyměšováním. Podporu učitelky v této oblasti potřebují pouze některé z nich. V takových případech se jich častěji ptáme a poskytujeme jim podporu dle aktuálních potřeb dítěte. V ostatních případech při odchodu na toaletu dítě pouze sdělí učitelce, že odchází. Není nuceno se ptát – „Mohu si dojít na toaletu?“. Stejně tak v případě spaní či odpočinku, se dítě může vzdát na toaletu bez ptaní.

4.3. Psychosociální podmínky

Vzhledem k cíli, aby bylo dítě v dospělosti i nyní schopné žít spokojený a naplněný život, utvářet vztahy, být samostatnou bytostí s pozitivním vztahem k životu, získalo vědomí odpovědnosti a dokázalo se orientovat směrem k obecně prospěšným hodnotám, a stejně tak i personál v mateřské škole, snažíme se vzdělávání chápat jako celoživotní, individuální proces utváření jakéhokoliv člověka (dítěte, učitele, rodiče, atd.). Podmínkami k takovému utváření je nejen přirozené, příjemné a bezpečné prostředí, ale především laskavé, otevřené, vnímavé, a respektující vztahy ve škole. Na jejich utváření se podílí nejen děti a personál, ale též rodiče a náhodní či plánovaní návštěvníci školy. Důležitý vliv má dobré časové rozvržení a aktuální přizpůsobení aktivit tak, aby nedocházelo k neurotizování (spěchem, chvatem) a neúměrnému zatěžování (dětí, učitelů ani rodičů). Nutit děti k aktivitě je též nepřijatelné. Vzhledem k partnerskému a rovnocennému přístupu jsou jakékoliv projevy podceňování, zesměšňování či nerovnosti nepřijatelné.

Přímá, vstřícná, otevřená, empatická a naslouchající komunikace v mateřské škole s vytěsněním manipulativních, negativně hodnotících a soutěživých prvků (které vnímáme jako násilí) je základem utváření pocitu důvěry (spolehlivosti, čitelnosti a autenticity). Důležitým prvkem dobré komunikace je také podpora a ocenění konkrétních projevů člověka a vyvarování se paušalizování a nálepkování.

Při vstupu dítěte je umožněno jemu i rodičům postupně se adaptovat na nové prostředí a především zvyknout si na novou situaci (návštěvy ve škole, společný pobyt na zahradě, pobyt rodiče s dítětem v MŠ atd.). Rodič nám v podstatě svěřuje své dítě do péče (z pohledu dítěte - rodič dítě „opouští“ proto, aby se pro něj po určité době na počátku vstupu do MŠ pro dítě většinou nepředstavitelné „vrátil“).

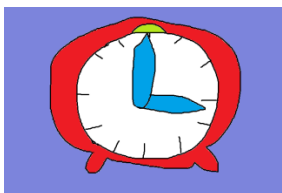
Konkrétní přístup v jednotlivých třídách zakládáme na podporování motivace k učení, laskavém, oceňujícím, otevřeném a vnímavém postoji k druhé osobě (rozumíme dítě i dospělého - rodiče, kolegyni, ostatní personál). Pomáháme si v orientaci, dbáme na dodržování domluvených pravidel, povzbuzujeme ke svobodné volbě činností a tempo učení nastavujeme přiměřeně aktuálním možnostem a potřebám každého člověka. Všichni se nepřetržitě učíme kdekoli a kdykoli. Díky uspořádání prostor, plánování aktivit, dostupnosti materiálů a her existuje dostatek impulsů k nastartování vědomého procesu sebevzdělávání a v souladu s vývojem a individualitou je oslovována racionální, kreativní i angažovaná složka myšlení.

Díky společnému vytváření a aktualizaci pravidel pro život v MŠ, na kterém se podílejí všechny výše zmíněné skupiny, jejich srozumitelné formě (pro děti např. piktogramy), nácviku soustředěné činnosti a prosociálnímu ovlivňování vztahů a situací podporujeme utváření vyhovujících psychosociálních podmínek.

5. Organizace

Čas v naší mateřské škole vnímáme jako aktuální přítomnost, v níž právě žijeme. Pokojné, dítěti přiměřené a přehledné uspořádání času (jak pro dítě, tak dospělé), kdy je zohledněno střídání spontánních a

řízených činností, umožňující postoj vnímavého přístupu k dítěti (reagovat a zohlednit jeho aktuální potřeby) a současně poskytující pocit smysluplnosti díky určitému řádu (pravidelnost, denní řád) a dodržování pravidel přináší všem dětem a ostatním lidem ve školce pokoj i radost z práce (činnosti), která nás baví. Vzhledem k přirozené potřebě pohybu a vývoji dětí jsou mimo volnou hru zařazovány také zdravotně preventivní pohybové aktivity. Děti mají možnost se rozhodnout o své účasti na společných činnostech, a to jak v malých, středních či velkých skupinách, tak v případě individuální, skupinové či frontální činnosti. Personál se plně věnuje dětem a jejich vzdělávání. Umožňujeme a respektujeme dětskou (lidskou) potřebu soukromí (klidový koutek, osobní hygiena, spánek). Vzhledem k tomu, že důsledkem vnímavosti k životu je v podstatě nespočet velice kreativních a nečekaně vznikajících situací, snažíme se, aby vše přirozeně plynulo bez překotných časových skoků. Díky včasné přípravě personálu, materiálů a podmínek pro plánovanou činnost s dětmi, můžeme takové riziko minimalizovat. Stane-li se, že se nám taková situace vyskytne, snažíme se ji využít ve prospěch dítěte (říkačky, písničky, nechat děti proběhnout...).

Vzhledem k potřebě dobrého časového rozvržení využití jednotlivých tříd se tříd v konkrétních dnech, na přibližném časovém harmonogramu v jednotlivých integrovaných dětech a personálu. K takovému využití se nabízejí třídy – tělocvična, v šatně. Tyto informace budou následně zveřejněny na přístupných místech jak V případě nutných změn se bude personál vzájemně předem domlouvat či

K pravidelným měsíčním akcím patří třídní mše svaté. Za jejich organizaci a domluví po odsouhlasení vedení termín s knězem. V případě, kdy si rodiče nepřejí, nebo je možnost po domluvě s rodiči nechat po dobu mše svaté v jiné třídě. Mezi Andělů strážných, návštěva sv. Mikuláše (bez čertů), třídní vánoční setkání, vánoční výstava, karneval, velikonoční výstava a oslava dne dětí.

Jednou měsíčně také probíhá pravidelná porada všech pedagogických zaměstnanců školy. Na začátku roku je stanoven fixní termín dle aktuálních možností (např. první úterý v měsíci). Tento termín se mění pouze ve zvláštním případě a vedení školy je zodpovědné za informování personálu a zajištění náhradního termínu.

personál vždy před začátkem školního roku sejde a domluví konkrétním využití třídách, kdy dochází k zohlednění aktuálního složení třídy, potřeb a možností hudební třídy a výtvarná třída. Stejně tak se domluví na harmonogramu pro pobyt pro rodiče, děti i personál a přehledně a pochopitelně zpracovány a respektovány. Informovat tak, aby se předcházelo zbytečným stresovým situacím.

přípravu dětí zodpovídá po domluvě s vedením školy třídní personál. Ten také aby se jejich dítě účastnilo mše svaté, ponechají si dítě v tento den v domácí péči pravidelné akce během školního roku patří podzimní výlet u příležitosti svátku

6. Řízení školy

Vedením a řízením mateřské školy je svěřeno ředitelce, která nese zodpovědnost za plynulý provoz celé MŠ. Snaží se dle aktuálních možností utvářet příjemné podmínky pro život a činnost všech dětí, rodičů i zaměstnanců (týmu) mateřské školy. Zajišťuje seznámení zaměstnanců s jejich právy a povinnostmi. Individuálně se věnuje a respektuje jejich potřeby. Informuje je o aktuálních akcích a změnách v mateřské škole tak, aby se každý mohl cítit při práci komfortně, přirozeně a bezpečně.

V rámci řízení mateřské školy se také ředitelka účastní jednání rady rodičů, která je na konci září zvolena v rámci setkání s rodiči. Do rady jsou zvoleni vždy dva zástupci z jedné třídy (žena a muž). A setkání rady probíhá jedenkrát za čtvrt roku. Těchto setkání se též účastní vedoucí učitelky z jednotlivých tříd.

7. Personální zajištění

V naší mateřské škole má každý člověk své místo. Díky jeho zájmu, nadšení a chuti může naše mateřská škola fungovat. Již při výběru jednotlivých pracovníků zohledňujeme kritéria, která nám napomáhají sestavit vhodný a zodpovědný tým. V případě pedagogických pracovníků je největší kvalitou jejich vnímavost. Ta jim umožňuje dítě, ale i dospělé nejen poznat, pochopit, podpořit a doprovázet je na cestě jejich individuálního rozvoje, ale především je bezpodmínečně přijmout společně s rodinným zázemím či blízkými osobami. Vnímavost, vedoucí k postoji služby umožňuje pedagogovi plně tuto službu prožívat a vykonávat.

Vnímavost k sobě samému – pedagogický pracovník se vědomě projevuje jako vzor, který je

pro dítě srozumitelný, dosažitelný, předvídatelný, laskavě přítomný, zájem projevující, otevřený a nehodnotící člověk meditující nad vlastním jednáním a myšlením - vlastní sebepoznání, sebereflexi a učení se.

Vnímavost k dítěti – pedagog se s dítětem setkává v přítomném okamžiku a díky svému

vnímavému pozorování je schopen dítěti umožnit individuálně „se učit“. Bez ohledu na vývojový stupeň, sociálně-emoční jednání a sociokulturní příslušnost podporuje jeho motivaci k učení, svobodnou volbu činností, pomáhá mu v orientaci, dbá na dodržování pravidel, chrání je a nabízí mu bezpodmínečné přijetí a ocenění.

Vnímavost k rodičům a rodinám – díky ní se v podstatě utváří malé důvěrné společenství

dítě - pedagog – rodiče, kteří mají možnost se setkávat, komunikovat a vytvořit plnohodnotné vzdělávací partnerství, díky němuž dochází k výchově a učení a také k posilování kompetencí a odpovědnosti rodičů.

Vnímavost ke spolupracovníkům - díky ní je v podstatě člověk schopen vzájemně

spolupracovat s ostatními lidmi v mateřské škole (nekonkurenční společná práce), umí či se učí s nimi komunikovat, předávat a sdílet informace, integrovat a konzultovat nápady své i nápady druhých tak, aby celkový život v MŠ byl smysluplný, naplňující a především přínosný dětem i jemu.

Vzhledem k neustále se měnícím zákonům, požadavkům na vzdělání a především zájmu o člověka se snažíme umožnit všem zaměstnancům získat aktuální přehled v oblasti problematiky spojené s jejich zaměřením.

8. Vzdělávací partnerství s rodiči

Přirozeným prostředím, kde vzdělávání začíná, je rodina a ta pro dítě zůstává určujícím místem a my s tím v mateřské škole počítáme. Od zápisu do školy se snažíme vést s rodiči otevřený dialog směřující ke vzniku k dítěti vnímavé, společné partnerské spolupráce založené na vzájemné výměně zkušeností, postřehů a názorů. Díky těmto základům se může vyvíjet zdařilá vzdělávací práce. Sdílené

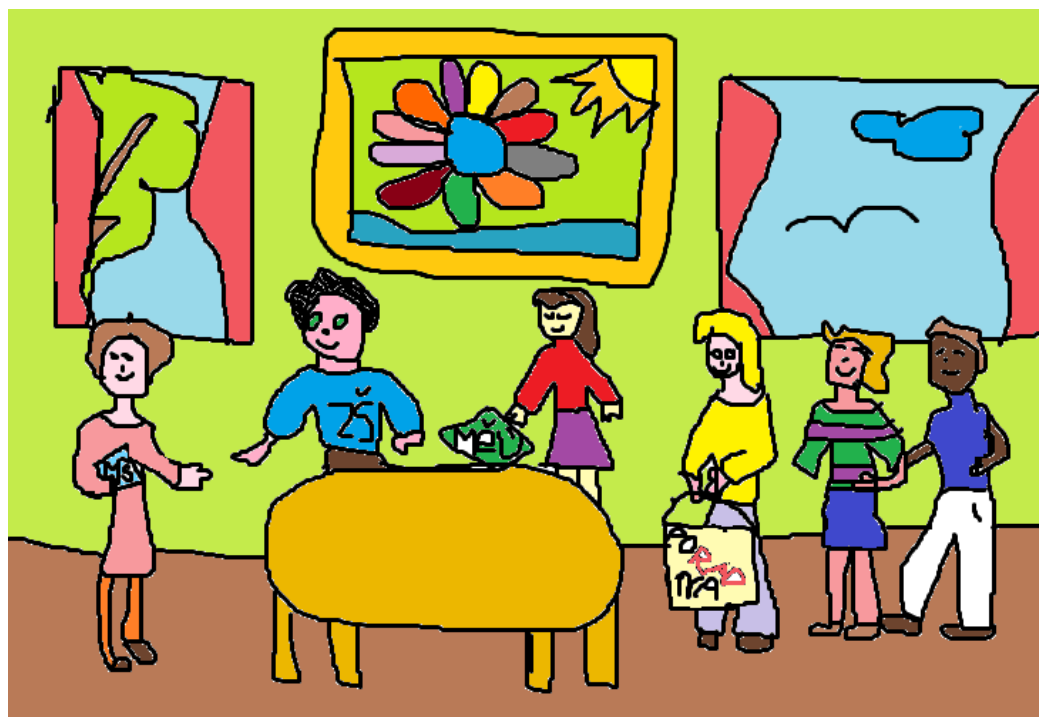
zkušenosti a znalosti rodičů a prarodičů (či jiných blízkých osob dítěte) činní vše rozmanitější a zajímavější. Rodiče vyzýváme k spoluúčasti na tvorbě TVP a k jeho realizaci v praxi. Otevřená je i nabídka přímé odborné pedagogické podpory pro rodiče. Komunita obce je dalším partnerem spolupráce. Mateřská škola v podstatě představuje budoucnost této komunity. Spolupodílíme se, prožíváme a iniciujeme občanské radosti i starosti. Nabízíme všem možnost realizace dobrých nápadů, setkávání a společných akcí.

9. Přejchodová období

Vzhledem k velké zátěži dítěte (kterou představuje u dítěte nejen vstup do MŠ, ale i např. změna třídy, přechod na ZŠ, rozpad rodiny, smrti v rodině, narození sourozence, traumatické situace a aktuální zdravotní potíže či zátěž v emoční, sociální oblasti a jiné kulturní nebo sociálně znevýhodněné prostředí), je důležité společně se všemi zainteresovanými vždy promyslet, připravit, nastavit a zahájit profesionální doprovázení dítěte tak, aby došlo k zohlednění individuálních možností jeho flexibility v dané situaci. Dítě by mělo mít možnost se v maximální míře setkat na jedné straně s postupným uzavíráním, bilancováním a loučením a na druhé straně s otevřeností a přijetím. Nejdůležitější kvalita přechodového období však spočívá ve slavení toho, že se před dítětem otevírá jeho další životní cesta. Je to období, kdy dítě může prožít spokojenost z opouštění známého a současně radostného očekávání nového. Tak se může každé dítě a jeho rodina postupně přibližovat nové situaci a vrůstat do ní.

Do procesu socializace dítěte v novém prostředí neoddělitelně patří důvěra k vlastním schopnostem a dovednostem v rámci nových vzdělávacích nároků a vzdělávací nabídky.

Je proto žádoucí vytvářet kontakty mezi jednotlivými školními zařízeními, rodiči, obcí a dalšími zainteresovanými osobami a zařízeními tak, aby vznikl prostor nejen k setkání a výměně informací, ale také k hledání nových podnětů sledujících dobro dítěte v oblasti občanské společnosti i rodiny, a to napříč generacemi.

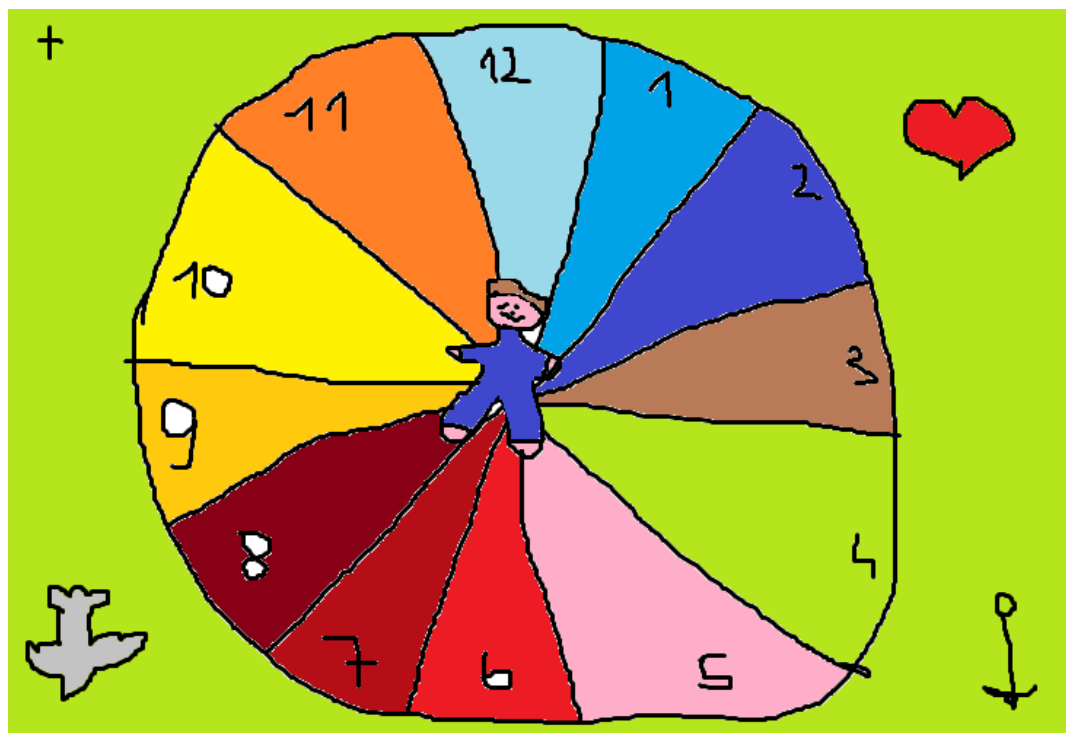
10. Organizace vzdělávání

Počty dětí ve třídě se každý rok mění s ohledem na počet a možnosti integrovat nově přihlášené děti. Všechny tři třídy (Broučci, Houbičky, Pastelky) jsou koncipovány jako heterogenní skupiny dětí a to z důvodu dobré zkušenosti, kterou jsme s takovými skupinami dětí udělali v minulých letech. Mladší děti se tak rychleji učí díky vzoru a pomoci starších dětí, které naopak získávají zkušenosti v oblasti společného života s mladšími kamarády. Zaměření jednotlivých tříd a specifické formy práce vycházejí z osobnosti a možností stávajícího personálu třídy. Personál vždy na začátku roku zpracuje aktuální plán, kde si tato specifika konkretizuje. Tento plán je vypracováván vždy na ½ roku dopředu – tzn. 2x ročně – na začátku školního roku (připraven k 1.9. a dokončen k 30.9. a v pololetí (je hotov k poslednímu dni měsíce ledna). Tento plán může a je s ohledem na aktuální příležitosti a možnosti upravován tak, aby byl přínosný především pro děti v dané třídě a respektoval aktuální specifika, potřeby a možnosti dětí v dané skupině. Učitelky si na základě tohoto plánu a aktuálních potřebách dětí ve třídě vždy na měsíc dopředu ve třídních programech rozpracují konkrétní cíle, nabídku činností a výstupy. Tato dokumentace je následně přiložena k ŠVP. Děti jsou do tříd zařazovány na základě dobrého uvážení ředitelky školy a případného zohlednění požadavků rodičů tak, aby toto rozdělení směřovalo k celkové spokojenosti, harmonii a společnému soužití, jehož cílem je vnímavé a spokojené dítě.

11. Obsah vzdělávání v ŠVP a vzdělávací oblasti

Člověk je tvor, kterého ovlivňuje dění v jeho okolí, přírodě i ve společnosti jehož je součástí. Díky tomu mají aktivity naší školky svůj přirozený rytmus a řád. Pro snazší orientaci jsme je společně seskupili do deseti základních celků, odpovídajících deseti měsícům, které společně trávíme s dětmi ve škole. Společnými nápady a na základě vzájemné diskuse jsme vybrali 26 základních oblastí, které jsme rozpracovali do krátkých rýmů. Jedná se o koncepci, která nemusí být v tomto pořadí striktně dodržována. Každá třída má možnost přesunu a uzpůsobení programu dle svých aktuálních možností a dle práce v rámci integrovaných bloků. Také si každá třída ve spolupráci s rodiči, dětmi a vedením školy nastaví své vlastní rituály (ranní kroužek, oslava narozenin a svátků, setkávání s rodiči a přiblížení jiných kultur, seznámení s dětmi z různých zemí, s dětmi slabšími či postiženými, seznámení se s životem dědečků a babiček a prohlubování úcty k nim a jejich životu atd.)

ZÁŘÍ

Smysl a hodnoty	dítě	Já si zvykám na prostor a lidi. I na čas, jak tady plyne, vše je pro mne nové a jiné.
	učitelky	Každé dítě rádo je, když si druhý jeho jméno zapamatuje. Je-li mu smutno, pochová ho a popřeje mu dobré ráno.
	třída	Každý tady své místo máme a na něj si zvykáme.
	náboženství	A jak vznikla země? O stvoření mluvíme a taky ho kreslíme.
	vztahy	Setkávání to nás baví, kamarády vidět zdravý.
	smysly	Vidím, slyším, dotýkám se, co to všechno je, jak pak se to jmenuje?
	pocity	Strach a smutek radši utek. Radost je tu s námi, budeme kamarádi.
Řeč a komunikace	jazyk	Dobrý den a nashledanou, těšíme se na sebe. Bude nám tu spolu dobře, ruku nato přátelé.
	cizí jazyky	Každý jinak mluví, každý jinak vypadá, díky tomu u nás vládne dobrá nálada.
Matematika	matematika	Kolik dneska přišlo dětí, jako smetí, jako smetí. Jedna, dva, tři, čtyři, pět, kolik je nás, víme hned.
Přírodověda	zahrada	Kvete, zraje, voní, dává nám různé plody.
	rostliny	Rostou, kvetou, plodí, krásně nám tu voní.
	zvířata	Kde jsou všude s námi naši kamarádi?
	chemie	Když se mýdlo usměje, ručičky nám umyje. A my potom čistě jíme, nemocí se nebojíme.
Zdraví a životní rytmus	jídlo	Pro někoho je i nové jídlo, které doma nebylo. Zkusme to s jídlem tak, aby se nám líbilo.
	oblékání	Na oblékání v září, každý se jinak tváří. Někomu jde lépe, někomu hůře a tomu pak šikovný kamarád pomůže.
	pohyb	Běhám, skáču, šlapu, chodím, jindy stojím jen tak koukám, něco pro sebe si broukám.
Krása a její ztvárnění	hudba	Hudba hraje chvíličku, zpíváme si písničku.
	výtvarné umění	Září základní barvy vaří.
Svět	ekologie	Všechno svoje místo má stejně jako ty i já. Odpad také třídíme, u toho se bavíme.
	škola	Společně teď jdeme novým prostorem a nové lidi kolem sebe si zapamatujem.
	vesmír	Hvězdy na obloze září. Slunce nás hřeje, z oblohy se směje.
	dějepis	Vše má svůj začátek, vraťme se nazpátek. Vyprávěj mi, jak to bylo, když se dítě narodilo.
	Evropa	Já jsem tu a ty jsi tady, jsme tu všichni dohromady.
svět	Země, voda, vzduch a oheň, to já všechno znám o něco se zajímám.	
Svět techniky	fyzika	Světlo svítí, hřeje, hledej, kde je?
Svět informací a médií	média	Fotoaparát používám rád.

ŘÍJEN

Smysl a hodnoty	dítě	Já a moje rodina, tady život začíná.
	učitelky	Pomoci, podpořit, ochránit nabídnout, s láskou vždycky na dítě pohlídnout.
	třída	Společně tu jsme, tak si pomozme.
	náboženství	Bůh je Otec můj i tvůj a Pannu Mariu, tu v nebi máme, Matko Boží, jí říkáme. Andělé strážní také jsou, jsem pod jejich ochranou.
	vztahy	Mít rád je zvláštní pocit. Láska zahřeje nám srdíčko, to radosti poposkočí pak také maličko.
	smysly	Poznám celou rodinu, když je vidím na fotce. Zkusím to i poslepu možná to i popletu, ale když pak promluví, už vím, jak se jmenují.
Řeč a jazyk	pocity	Nikdy nejsem sám, vždycky u sebe někoho mám.
	jazyk	Poprosit a poděkovat, to už všechno umíme a tak se už spolu taky dohromady modlíme.
Matematika	cizí jazyky	Zvířátka ty různě mluví, někdy si však nerozumí. Ale nejen oni znají, jak si cizinci povídají.
	matematika	Kolik je nás doma, kolik je nás ve školce, to je ale prima, počítat může, ten kdo chce.
Přírodověda	zahrada	S rodinou se rozdělíme, brambory upečeme a také sníme.
	rostliny	Také stromy miminka mají, ty se plody nazývají.
	zvířata	Zvířecí rodinky také znám, jak se jmenují, ti pošeptám.
	chemie	Velké z malých částí se skládá. Pojď to zkusit, je to paráda.
Zdraví a životní rytmus	jídlo	Jídlo, to nás baví, je to půlka zdraví. Díky, že ho máme. Máš - li chuť, kousek ti dáme.
	oblékání	Rodina se obléká, každý jiné tričko má.
	pohyb	Sourozenci, kamarádi, běhají i se mnou rádi. Lezeme, kloužeme, dovádíme, s překážkou si poradíme.
Krása a její ztvárnění	hudba	Mámo, táto, babičko, poslouchej teď maličko, písničku nám hrají, o nás tam zpívají.
	výtvarné umění	Člověka nakreslit, to je věc, už jsem velký umělec.
Svět	ekologie	Zvířátka i stromy máme rádi, jsme jejich kamarádi. Také oni potřebují, aby je měl někdo rád a byl jejich kamarád.
	škola	Školku tu už známe, na výlet se dáme, vyrazíme hned, ať poznáme svět.
	vesmír	Hvězdy na obloze září. Slunce nás hřeje, z oblohy se směje.
	dějepis	Všechno začíná a končí. Pohádka se s námi zvonečkem loučí.
	Evropa	Každé místo jméno má a kde bydlím právě já?
Svět techniky	svět	Na celém světě lidé žijí, jako děti se narodili. Některé teď rodiče nemají a lásku proto hledají.
	fyzika	Zvuk je slyšet, není vidět, nemá se však za co stydět.
Svět informací a médií	média	Videokameru znám, na sebe se podívám.

LISTOPAD

Smysl a hodnoty	dítě	Já mám kamarády, my se máme rádi. Spolu si hrajeme a pomáháme a tak se dobře máme.
	učitelky	Jsem váš velký kamarád, jsou však věci, které nemám rád.
	třída	Starší i mladší, všichni jsme tady, abychom mohli být kamarádi.
	náboženství	Ježíši ty jsi můj největší kamarád, ty mě máš vždycky a pořád rád.
	vztahy	Někdy je kamarád smutný, někdy veselý, jindy zas brečí celou neděli. Já ho mám přesto pořád velmi rád a chci mu vždycky pomáhat.
	smysly	Čichám, čichám, listí voní už se podzim ke koci kloní.
	pocity	Jak se cítí kamarád? Co má on tak asi rád. A co se mu nelíbí, možná to víš právě ty.
Řeč a komunikace	jazyk	Někdy se mi možná stane, že kamarádovi ublížím, potom ale správně je, když se mu též omluvím.
	cizí jazyky	Když chci s někým kamarádit, kdo jinou řečí povídá, můžu začít a jemně ho pohladit, usmějeme se oba dva.
Matematika	matematika	Kolikrát, kolikrát, kolikrát, říkám, že jsi můj kamarád? Čtyři neděle před sebou máme, dobře je spolu spočítáme.
Přírodověda	zahrada	Hrabeme listí, pomáháme, spolu všechno uděláme.
	rostliny	I z malého semínka, vyroste nám rostlinka.
	zvířata	I zvířátkům už je chladno, zásoby si dělají, na zimu se chystají.
	chemie	Vyberu si kamaráda, s kterým si chci hrát. Podívám se potom na něj, že je taky rád.
Zdraví a životní rytmus	jídlo	S kamarádem o jídlo se rozdělím, když potřebuje, budu s ním.
	oblékání	V oblékání pomáhám kamarádům rád, pak si můžeme společně déle hrát.
	pohyb	Kamarádi, pojdte sem, společně si pomůžeme. Každý trošku zaberem, podaří se to potom všem.
Krása a její ztvárnění	hudba	Spolu teď hrajeme, kamarádi jsme a brzy Vám ukážeme, jak to umíme.
	výtvarné umění	Když se barvy kamarádi, to je ale panečku za chvíličku tolik barev jako listí v kolečku.
Svět	ekologie	Čistý vzduch je kamarád, špinavý já nemám rád.
	škola	Už znám všechny lidi ve školce, alespoň od vidění, stejně jako kamarádům říkám jim každý den hezké pozdravení.
	vesmír	Kamarádi blízko jsou, spolu létat dovedou.
	dějepis	Kdo je král, kdo je král, no přeci ten, kdo se dobře o ostatní postaral.
	Evropa	S kamarády v Evropě advent nyní slavíme, všichni se spolu na Vánoce těšíme.
svět	Všude ve světě jsou děti, naše kamarádství k nim letí. Na každý světadíl, abych je poděлил.	
Svět techniky	fyzika	Vítr fouká, sílu má, málo kdo mu odolá. I kamarád drak uletěl nám do oblak.
Svět informací a médií	média	Televizi tu já znám a učím se být její pán.

PROSINEC

Smysl a hodnoty	dítě	U nás doma krásně je, radosti je plno, pečeme tu cukroví a voní tu seno.
	učitelky	Každé malé miminko, zranitelné je maminko. Potřebuje pochovat a lásku, přijetí i hranice tak znát.
	třída	Děti u nás rády se mají, dobré skutky tu dělají. Stejně jako sv. Mikuláš, potřebným i ty pomáháš.
	náboženství	Z lásky k nám, Bůh Ježíše nám dal.
	vztahy	Trpělivost je velká lidská ctnost.
	smysly	Nejen smysly na nás myslí, ale také srdíčko, pomůže nám maličko.
	pocity	Když mám někoho rád, chci ho obdarovat. Radost a těšení, velké překvapení, očička mrkají, překvapení nás čekají.
Řeč a komunikace	jazyk	Každý strom ten jméno má a někam patří. A když listí opadá, vím, že i tak jsou stromy jehličnaté i listnaté bratři.
	cizí jazyky	Česky už ty stromy umím, ale také latina o nich mluvit začíná.
Matematika	matematika	Čtyři neděle před sebou máme, dobře je spolu spočítáme. Podle velikostí a barev ozdoby rozdělíme a pak je na stromeček společně pověsíme.
Přírodověda	zahrada	V zimě tak tichounce všechno tu spí, dej pozor, ať se neprobudí. Záhony zeleným chvojí přikryjem, ať pod sněhovou peřinkou odpočívá zem.
	rostliny	Na vánoční ozdoby použijeme i různé plody.
	zvířata	Už vím, jak s tím, zvířátka do skupin rozdělím.
	chemie	Příjemně hoří a pěkně plápolá, plamínek lásky v srdci každý má.
Zdravotní a životní rytmus	jídlo	Máš li někoho rád - uvař mu, upeč mu, najíst mu dej, dobře se o něho postarej.
	oblékání	Někdy to je velká dřina, oblékat se, když je zima.
	pohyb	Když mi něco nejde, copak na tom sejde? Zkusíme to hnedka znova, jak kdo z nás to dovede. Trochu trpělivosti, však ono se to jednou povede.
Krása a její ztvárnění	hudba	Roráty posloucháme, to si ten advent společně užíváme.
	výtvarné umění	Světlo a stín i na obrázku rozliším.
Svět	ekologie	Jak se může pomáhat, lásku radost rozdávat aby příroda zdravá byla a všem se líbila.
	škola	S radostí si čas uděláme na adventní setkání. Výstava ta zas naše oči prohání.
	vesmír	Kometa je krásná, žhavá, září, je tak jasná. Proletěla nad Zemí je z ledu a prachu, zdá se mi.
	dějepis	Od nuly počítáme s ním, když se Kristus narodil.
	Evropa	Na Štědrý večer každý něco jiného jíme, tak teď si o tom povyprávíme.
svět	Na mnoha místech ve světě po roce slaví lidé Vánoce.	
Svět techniky	fyzika	Světlo a stín znám, více rád o nich teď povím Vám.
Svět informací a médií	média	Rozhlas ten nám vypráví, pěkně nás tak naladí.

LEDEN

Smysl a hodnoty	učitelky	Ať pro dítě utíkání radosti z pohybu je plné. Nikdy však ať neutíká pryč rozzlobené.
	dítě	Já jsem dostal dáreček, ty jsi dostal dáreček, všichni radost máme a nový rok společně vesele vítáme.
	třída	My jsme děti rády spolu, nikdo nemusí nikam utíkat. Každý máme kamarády rád.
	náboženství	Ježíš jako miminko v Betlémě narozené, do Egypta odvezené, roste jako z vody. V chrámě pak všem lidem odpoví.
	vztahy	Jsem rád, když si rozumíme, můžeme tu spolu být a každý své místo mít.
	smysly	Slyším ticho kolem sebe, mrzne a sníh padá z nebe.
Řeč a komunikace	pocity	I když jsem malý, poslouchám rád, jak mohu i já druhým pomáhat.
	jazyk	Každý svoje jméno má, já, ty, věc, čas, den i hodina.
Matematika	cizí jazyky	Nemůžeme umět všechny cizí řeči. Když se ale pokusíme, nějakou se naučíme, tak se s lidmi potom snáze domluvíme.
	matematika	Ani tady, ani tam, kdepak svoje místo mám?
Přírodověda	zahrada	Na zahradě všechno spí, všechno ještě spinká. Snad jen ptáček štěbetá, prosí o semínka.
	rostliny	Každé semínko, jiné je malinko. V zimě teď spí. Které kdo jí?
	zvířata	Zvířátka spinkají nebo potichu chodí lesem. Každé z nich teplý kožíšek si nese.
	chemie	Každý z nás je jeden důležitý a veliký král. Jméno mám, místo mám a už vím, kdy se správně zachovám.
Zdraví a životní rytmus	jídlo	Dobře se máme, cukroví dojídáme. Podle chuti poznám, co že to teď jím a tak ti to prozradím.
	oblékání	To mě baví, to chystání, na karneval a ples oblékání.
	pohyb	Ležel jsem, ležel u pohádky, teď zase utíkám ven na zahradu zpátky.
Krása a její ztvárnění	hudba	Ať polka nebo valčík do uší nám znějí, nohy hned tancovat chtějí.
	výtvarné umění	Tolik barev, tolik lidí, nikdo za svou barvu se nestydí.
Svět	ekologie	Poušť se zdá suchá a pustá, jsou tu ale i krásná místa.
	škola	Ve školce jsem dlouho nebyl a tak jdu sem rád, svoje místo pořád tu mám a vedle mě je kamarád.
	vesmír	Souhvězdí, to je jako jeden velký karneval. Zvířata, tvary i lidé jako by je na oblohu v noci někdo maloval.
	dějepis	Postavit velké dílo, hodně rukou na to potřeba bylo.
	Evropa	V celém světě se slaví, přejeme si štěstí zdraví.
Svět techniky	svět	Ať již nikdo nemusí nikam utíkat a každý má kamaráda rád.
	fyzika	Voda zmrzne nebo taje, pořád si s námi ráda hraje.
Svět informací a médií	média	Časopisy a noviny zkoumáme a zajímavosti v nich hledáme.

ÚNOR

Smysl a hodnoty	dítě	Já jsem tu a dělám stopy, stejně jako ty.
	učitelky	Ať naše moc je jako síla, která v pomoc dětem se proměnila.
	třída	Ať letíme do vesmíru, nebo tancujeme, společně se všichni spolu radujeme. Radost udělá každá kytička, ať papírová nebo živá. I ta maličká.
	náboženství	Josef zemřel a Ježíš už vyrostl, tesařem se stal. Staral se o maminku Marii a s důvěrou se pokřtít od Jana dal. Lidi uzdravoval i jim pomáhal.
	vztahy	Umím také pomáhat? Lásku, radost rozdávat? V pokoji žít s ostatními, radovat se také s nimi. Copak je to manželství, holky, kluci o něm sní.
	smysly	V rukavicích hmatám, šátrám, nic moc ale necítím. Když si je pak ale sundám, hned vím co to je. Zvědavost mi totiž předtím nedala ani chvilku pokoje.
Řeč a komunikace	pocity	Nikdy nic nezmizí, jen se to změní a to je veliké překvapení.
	jazyk	Já jsem Čech a tak to je, Čech se s Řekem rýmuje.
Matematika	cizí jazyky	Když jsem Čech, tak česky mluvím, u nás se tak dorozumím. Někdo česky neumí, ale lásce rozumí.
	matematika	Sem tam, tam sem, to je teda věc, nikde tu není konec.
Přírodověda	zahrada	Sněhulák nám hlídá záhon. A kdo hlídá semínka? No přeci doma já a venku sněhová peřinka.
	rostliny	A kde rostou květiny, když je venku zima. Ve skleníku například je jim celkem prima.
	zvířata	Hajný ten se postará, do krmelce seno dá. A když na něj zapomeneme, já mu pomůžu. Seno do krmelce už také nacpat dokážu.
	chemie	Ať to smísím nebo rozpustím, určitě přijdu na to, co teď s tím.
Zdraví a životní rytmus	jídlo	Jídlo plné vitamínů vyžene i silnou rýmu.
	oblékání	Oblékání, to je věda. Šaty na ples, do postele pyžamo. Poplést se to přeci nedá nebo dá? Pak je ale veselo. A když jdeme do vesmíru, skafandr si vezmeme, nesmí mít však žádnou díru, tu pořádně ucpeme.
	pohyb	Ať bruslím nebo lyžuji, z pohybu se raduji. A když třeba nemůžeme, tak si spolu pomůžeme.
Krása a její ztvárnění	hudba	Někdo umí zpívat, někdo umí hrát a my umíme na hudbu pěkně tancovat.
	výtvarné umění	Bílá barva, to je věda, namíchat se jen tak nedá.
Svět	ekologie	Chvilí sníh a chvíli voda, to je život v mokřadu, od předu i od zadu.
	škola	Únor sice bílý, ale veselí nám sílí.
	vesmír	Kdo může za to střídání dne a noci temné. K sluníčku se otáčí Zeměkoule a měsíc ve dne bledne. (v noci i ve dne)
	dějepis	Nejdřív malý, potom velký, nejdřív baculatý, potom tenký, kdopak je to tu? Vidíš, už to nepletu.
	Evropa	Evropa v únoru, většinou bílá je od spodu nahoru od kraje do kraje.
Svět techniky	svět	Na celém světě, lidé se rádi mají, manželství uzavírají.
	fyzika	Gravitace sílu má, udrží nás oba dva.
Svět informací a médií	média	Rozhlas ten nám hlásí zprávy, hlášení nás celkem baví.

BŘEZEN

Smysl a hodnoty	dítě	Síly plný (á) jsem, brzy rozkvetem. Pomoz mi můj milý s nasměrováním té síly.
	učitelky	Každý jiný jsme, jiný svět v sobě máme. A tak citlivě si pomozme, ať své vnitřní krásy sami rozkrýváme. I dítě právo má, ať tedy s láskou se rozkrývá.
	třída	Někdy nás zlo tady svádí, vydržme, budme stále kamarádi.
	náboženství	Ježíši, ty jsi byl také malý, vyrostl jsi, ukázal svou moc, všem lidem přišel jsi s láskou na pomoc.
	vztahy	Největší láskou je odpuštění a nad něj není.
	smysly	Každé zvíře jinak mluví, jiné zvuky vydává a člověk některé také umí, zkus mi předvést aspoň dva.
	pocity	Když něco vím, rád se o to podělím. A když nevím tak se zeptám, aby nebyl ze mě brepta.
Řeč a komunikace	jazyk	Jakpak se ta zvířata všechna jmenují? A co asi jí?
	cizí jazyky	I lidskou řeč naučit se umí, zvířata co lidem rozumí.
Matematika	matematika	Kolik toho sní rodinky zvířecí?
Přírodověda	zahrada	I malé cibulce anebo semínku síla života dána je do vlnku.
	rostliny	Jarní květiny voní, hlavičky ke slunci kloní.
	zvířata	Ježek se nám probudil, a teď zrovna vzpomíná, jaké zvířecí kamarády z lesa zná.
	chemie	Některá zvířata ta dobrý čuch mají, díky vůni si také povídají. Někdy je láká, jindy je chrání, stojí to za pozorování.
Zdraví a životní rytmus	jídlo	Když si sami odřekneme, pro druhého máme. Takhle lidem pomůžeme, srdce si urovnáme.
	oblékání	Nemusíme nakupovat stále nové věci, můžeme se ale starat o ty staré přeci.
	pohyb	Každé zvíře jinak chodí a jiné také je. Zkus ho předvést a já ti řeknu, jak se jmenuje.
Krása a její ztvárnění	hudba	Ptačí zpěv je hudbou krásnou, lidská ouška jenom žasnou.
	výtvarné umění	Vytvořit či namalovat, jednoduše zvíře schovat.
Svět	ekologie	Svůj domov má i každé zvířátko. Když je jinde, vydrží tam jenom na krátko.
	škola	Hřeje nás sluníčko, smějeme se maličko. Běháme a dovádíme, na velikonoční výstavu vyrábíme.
	vesmír	Měsíc to je umělec, to je jasná věc. V kalendáři jinak se značí, když jen půlka na obloze tančí. A když úplněk je, kolečko z kalendáře na mě se směje.
	dějepis	Jaká zvířata si lidé ochočili, aby s nimi doma byli?
	Evropa	I Evropa svoje zvířata má, říkáme jim evropská.
svět	Všude na světě zvířata žijí, ve vzduchu na souši i ve vodě, jednoduše všude v přírodě.	
Svět techniky	fyzika	Zvířata pohyb zvládají, běhají, plavou i létají.
Svět informací a médií	média	CD přehrávače a nahrávače – nahráváme svoje hlasy, hádáme pak. Čí jsou asi?

DUBEN

Smysl a hodnoty	dítě	Já teď mohu žít a dobrý směr si na cestě své zvolit.
	učitelky	Když je ti smutno anebo síla pomalu se vytratila, největší vzpruhou je den, kdy přítelem jsi byl nalezen.
	třída	Radujme se spolu z nového života, ať porozumění v naší třídě rozkvétá.
	náboženství	Pane Ježíši, ty jsi pro nás zemřel a z mrtvých vstal, tak moc jsi nás všechny lidi miloval.
	vztahy	Teplo a bezpečí, rádi máme, a když potřebujeme, o pomoc si říkáme.
	smysly	Jaké smysly které zvíře má, povím ti i já.
Řeč a komunikace	pocity	Někdy jsme smutní a to pak pláčeme, jindy se zase radostí smějeme.
	jazyk	Voda svěcená, copak to znamená?
Matematika	cizí jazyky	Díky řeči mluvíš, díky vodě žiješ, pokoje dosáhneš, když z pramene piješ.
	matematika	Kolik stromů roste tady, pojmenuj je a spočítej dohromady.
Přírodověda	zahrada	Každé semínko, kořínek natahuje, pro vodu voděnku si dosahuje. Kompost na záhon poházíme, kytičkám život zpřijemníme.
	rostliny	Voda i v rostlině se prohání a až do ranního svítání. Pak, když okolní pára zchladne, kapka rosy na rostlinu spadne.
	zvířata	Někdo se narodí, někdo se vylíhne a my víme, jakpak se jmenuje.
	chemie	Pokladem velikým je čistá voda, nešpiňme ji, je jí škoda.
Zdraví a životní rytmus	jídlo	Vajíčka zdobíme, Velikonoce slavíme.
	oblékání	Každý nějaké šaty máme, jsou krásné a čisté, když se o ně postaráme.
	pohyb	Voda jako pára plyne nebo kape v kapkách. A pak pozor od pramene v řece teče, loďka je pak vratká. Do moře a zpátky k mraku jde, když ji slunce zahřeje.
Krása a její ztvárnění	hudba	Voda bublá, voda crčí a to do not zapsal přeci Bedřich Smetana v díle "Vltava".
	výtvarné umění	Namaluj si vodu třeba do rybníka. Nebo potok, řeku, moře, ale ať voda tu kolem stříká.
Svět	ekologie	Voda, voda, voda, běhá stále dokola, je na nás, aby čistá zůstala.
	škola	A tak všichni vidíme, co dobrého zde ze společného úsilí vyroste.
	vesmír	I ve vesmíru voda je, jako led, mlha nebo pára se zde uschovala. Saturn, Merkur a velký vůz tento měsíc uvidět zkus.
	dějepis	Okolo hradů vždycky voda byla, aby je před žízni a nepřáteli uchránila.
	Evropa	Kam se v Evropě voda schovala? Někdy je v potoce a jindy pod zemí a také v ledovcích to tedy zdá se mi.
Svět techniky	svět	Zeměkoule svátek slaví, čistá voda - půlka zdraví. Někde je a jinde chybí a řešme naše chyby.
	fyzika	Při bouřce blesky létají, velikou sílu skrývají.
Svět informací a médií	média	Kniha je můj kamarád, svou oblíbenou ukážu vám rád.

KVĚTEN

Smysl a hodnoty	dítě	Svojí maminku mám moc rád, s láskou jdu jí přát.
	učitelky	Život s dětmi žít, prostor jim dát, neublížit, svobodně nechat je rozhodovat a s úctou k nim se chovat.
	třída	Já a ty teď dohromady, jako velká rodina, jsme tu spolu v této třídě, radost velká začíná.
	náboženství	Panna Maria, přimluv se za nás, pomoz nám přimluvou v těžký čas.
	vztahy	Někdo o pomoc říci si neumí, čeká, až přijde někdo, kdo mu rozumí.
	smysly	V rukou je nejen hmat, také teplo jimi cítíme. A tak je to dobře, díky tomu si s ohněm si poradíme.
	pocity	I v nebezpečí zachovat chladnou hlavu člověku svědčí.
Řeč a komunikace	jazyk	Oheň je dobrý sluha, ale zlý pán. A tak o něm povídej, ať ho dobře znám.
	cizí jazyky	Národní přírodní parky - to je krása jen, ale nebezpečím pro ně je také oheň.
Matematika	matematika	Abys mohl zavolat pomoc a hasiče, nauč se rozeznat napsané číslice.
Přírodověda	zahrada	Jahody okopáme, meruňky zkrátíme, po ledových mužích vše ven vysadíme.
	rostliny	Všechny rostliny nějak kvetou, ale nám už se nepoletou.
	zvířata	Když se oheň přizene i zvířátka vyžene.
	chemie	Oheň něco nemá rád, to ho při hašení může ovládat.
Zdraví a životní rytmus	jídlo	Všechno už venku zelené je a kvete a tak i čerstvé ředkvičky a salát si děti ukousněte.
	oblékání	V neděli se hezky oblečeme a do kostela jdeme.
	pohyb	Vzhůru se díváme, vzhůru i plameny šlehají, příjemně hřejí, ale když chtějí, zkrátit se jen tak nedají.
Krása a její ztvárnění	hudba	Písniček tolik o přírodě zpívá, jaká je krásná, barevná a živá.
	výtvarné umění	Nejprve uhlíkem lidé si malují, teprve potom z barev se radují.
Svět	ekologie	Každý kdo má rád, ten se bojí a snaží se pomáhat všem a všemu v okolí.
	škola	Pomáháme, rozdáváme, k dílu ruku svou přidáme.
	vesmír	Planety Mars a Venuši vidíme, na ostatní souhvězdí v noci hledíme.
	dějepis	Oheň je dobrý sluha, ale zlý pán. Když je moc velký, sní i vody džbán.
	Evropa	I v Evropě někdy sám oheň kraloval.
svět	Také ve světě jsou lidé dobří, kteří brání, aby obři, jako je oheň veliký nesnědli třeba kus Afriky.	
Svět techniky	fyzika	I oheň umí poskakovat nebo se pod zemí schovat.
Svět informací a médií	média	Počítač ten ovládat trochu umím a co nevím, tomu ještě porozumím.

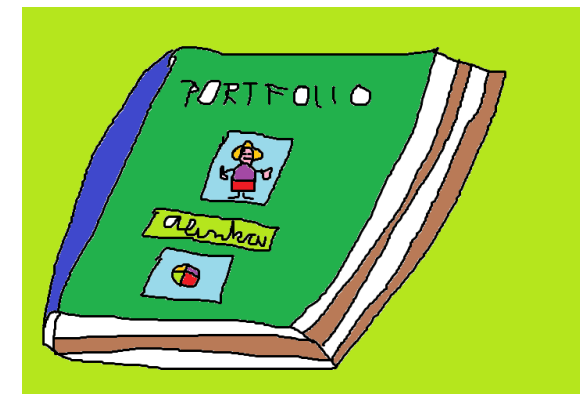
ČERVEN

Smysl a hodnoty	dítě	Už se těším na prázdniny, tatínka mám rád, budeme spolu dovádět, u vody si hrát.
	učitelky	Každý je vzácný a jedinečný, velký chlapec i malé slečny. Každý svou cestou prochází, ať požehnání ho provází.
	třída	Děkujeme za krásný svět a lidi, které kolem sebe máme, s nimi radost i smutek prožíváme, kde potřeba pomoci je, tam jdeme a za vše děkujeme.
	náboženství	Seslání Ducha Svatého na tebe na mě i na něho.
	vztahy	Když vidím, že někdo druhému ubližuje, správně se ve mně rozum rozhoduje.
	smysly	Lidské tělo to nás baví. Jak smysly fungují, nám povypráví.
Řeč a komunikace	pocity	Důvěru mám a tak na cestu se dám.
	jazyk	Lidské tělo pojmenovat, jeho části ukazovat. Pojdme na to hned. Je to zvláštní svět.
Matematika	cizí jazyky	Každá pusa jinak mluví, některé si nerozumí.
	matematika	S kamarády do skupin se rozdělit a hrát si, to je léta hit.
Přírodověda	zahrada	Zahrada moje milá, vodu by stále pila, musíme jí pomáhat, vodu trochu dodávat, aby moje milá v poušti se nezměnila.
	rostliny	V červnu se červená i jahoda sladká na ně je bohatá naše zahrádka.
	zvířata	Některá zvířata na dovolenou s námi jedou a některá ne o ta se dobře postaráme.
	chemie	Už vím, jak jsou označené, věci jedovaté, zakázané a nebezpečné, které by mohly ublížit klukovi i malé slečně.
Zdraví a životní rytmus	jídlo	My dostatek jídla máme, chudým také jídlo dáme.
	oblékání	Někteří lidé doma být nemůžou a tak jim druzí třeba s oblékáním a nákupem pomůžou.
	pohyb	Vzhůru děti, raketa letí a my se máme, do vesmíru se podíváme.
Krása a její ztvárnění	hudba	Večer o prázdninách u ohně rád zpívám a tak se předem do zpěvníku dívám.
	výtvarné umění	Každému umělci něco jiného se líbí, ale všichni tvoří pro ostatní lidi.
Svět	ekologie	Čisté životní prostředí kolem sebe chceme a tak se o něj starat budeme.
	škola	Velké malé vystoupení, pro nás i rodiče pobavení. Hodně radosti a her na dětský den si dopřejem.
	vesmír	Ve vesmíru jsou slunce, měsíc, hvězdy, to už vím, na oblohu je nakreslím.
	dějepis	Lidé po staletí bádají, lidské tělo zkoumají.
	Evropa	Cestování po Evropě plné překvapení je a tak si to na mapě nejprve kreslíme (lepíme).
	svět	Na návštěvu ve světě se těšíme, o tom jak předcházet nebezpečí už něco víme.
Svět techniky Svět informací a médií	fyzika	Spočítat nebo odhadnout už dovedu, kolik vážím kil, na slabou větev nebo k posedu sám bych nechodil.
	média	Telefon už znám o pomoc si zavolám.

12. Evaluace

Výstupem evaluace je neustálý proces naplňování individuálních potřeb dítěte. Evaluace nám pomáhá sestavovat další vzdělávací nabídku pro dítě a aktualizovat partnerství mezi námi a dítětem, námi a kolegy i námi a rodiči.

12.1. Osobní dokumentace dítěte - portfolio

Tuto osobní dokumentaci dítěte vedeme především pro podpoření radosti dítěte ze sebe sama (v přítomnosti i budoucnosti), pro radost rodičů ze svého dítěte i radost svou – ze svého vzdělávacího úsilí.

Pozorování – díky našemu otevřenému vnitřnímu postoji a úctě k dítěti můžeme při jeho pozorování objevovat různé roviny jeho jednání, chování a aktuálního emocionálního rozpoložení. Vzít pozorování vážně, přijmout je takové, jaké ve skutečnosti je a na tomto základě ve spolupráci s ostatními pedagogy, rodiči i dítětem samotným v co možná nejvyšší míře vnímavosti upravit podmínky, nabídku aktivit a celkový přístup k dítěti tak, aby dospělo k důvěře a otevřenosti vůči sobě samému a svému životu, vůči sobě i světu a sobě a procesu učení. Podle uvážení použijeme pozorování nezúčastněné, zúčastněné, strukturované nebo nestrukturované.

Dokumentace – má sloužit životu ne život dokumentaci. Vzhledem ke snaze o individuální přístup k dítěti vytváříme portfolio dítěte především pro něj samotné. Může zahrnovat rozmanité formy záznamů, například pracovní listy, fotografie, obrázky, dopisy, zapsané záznamy diktované dítětem, záznamy rozhovorů, dopisy personálu dítěti, dopisy rodičů, kamarádů, sourozenců i jiných osob a materiály z nichž je zřetelný vývojový stupeň dítěte. Díky dokumentaci se stává vzdělávací proces transparentním a ukazuje, jak se dítě učí a co už umí. Cílem je dosáhnout osobnostního posílení dítěte a to díky samostatné či společné reflexi dítěte (zamýšlením se – prohlížením), pedagoga a rodiče.

Plánování – díky vnímavému pozorování a průběžnému dokumentování vývoje života dítěte a jeho potřeb máme k dispozici základ, na němž můžeme aktualizovat vzdělávací nabídku (intelektové i praktické činnosti). Tento přístup umožňuje zpracovat individuální a socializační plán pro dítě i celou skupinu. Díky aktualizaci jsme též schopni využívat nových odborných poznatků a vlastních zkušeností. Při pořizování záznamů se soustředíme na kvalitu místo kvantity a podřídíme jí vždy obsahu a cíli činnosti. Záznamy vedeme způsobem, který je časově nenáročný a přesto efektivní a vyhovující našim možnostem a potřebám.

12.2. Evaluace ŠVP

Naplnění cílů programu - vzhledem k platnosti našeho ŠVP (3 roky) se jednou ročně – před koncem školního roku sejde pedagogický sbor a společně uskuteční analýzu naplnění RVP PV a případné nedostatky budou zpracovány jako dodatky k ŠVP pro příští školní rok (ředitel, zástupce ředitele).

Kvalita podmínek vzdělávání – porovnání reálných podmínek vzdělávání s podmínkami vzdělávání specifikovanými v RVP PV. Toto porovnání provádíme dvakrát ročně (ke konci prvního pololetí a na konci školního roku). Na jeho základě navrhuje případné změny a sledujeme jejich naplnění a účinnost (dotazník pro učitelky).

Způsob zpracování a realizace obsahu vzdělávání – vzhledem k jedinečnosti zpracování ŠVP v jednotlivých třídních plánech a následné jedinečné realizaci v jednotlivých třídách je naší snahou ponechat dostatečný prostor v oblasti stanoveného obsahu vzdělávání tak, aby bylo možné jej aktualizovat v rámci potřeb a zájmu dětí, použití integrovaných bloků a dostatečného prostoru pro učitelky, jejich sebeuplatnění a seberealizaci. Pedagogický personál má možnost konzultací s vedením mateřské školy a to během celého roku (rozhovor), dále zpracovává svůj třídní plán ve dvou fázích na první a druhé pololetí (spolupráce všech zainteresovaných pedagogických pracovníků). První část dá vedoucí učitelka schválit před začátkem školního roku nejpozději k 31.8. vedení školy a případně zapracuje připomínky. K úpravám tohoto plánu pak již dochází během jeho realizace a jeho úpravy jsou zdůvodněny v jednotlivých týdenních hodnoceních. Druhá část plánů na druhé pololetí je předložena vedení školy ke schválení do konce ledna tj. nejpozději k 31.1.2012. Na konci školního roku odevzdají jednotlivé třídy veškerou dokumentaci vedení školy a to nejpozději do 31.7. dále bude odevzdána i dokumentace dětí, třídní knihy, týdenní plány a hodnocení, třídní plány, hodnotící zprávy atd. (viz. aktuálně vytvořený seznam vedení školy). Výše stanovené termíny budou dodrženy, neurčí-li ředitelka jinak.

Práce pedagogů - hodnocení ředitelky – probíhá formou návštěvy ve třídě v rámci jednoho dne a následným záznamem o hospitaci;

- ČŠI ČR – výsledky hodnocení jsou k dispozici a nahlédnutí po domluvě s ředitelem školy

a je přiložen plán hodnocení a realizace případných nápravných opatření;

- Rodiče mají možnost konzultovat práci pedagoga přímo s ním či s vedením školy a jednou ročně (většinou květen)

se koná anonymní anketa – v šatně rozdělené lístečky dle tříd a sběrný box, za zpracování ankety zodpovídá zástupce ředitele

- Sebehodnocení pedagoga – dvakrát ročně je pedagogickým pracovníkům dán k dispozici autoevaluační dotazník, který zpracuje vedení školy, zpracování dotazníku není kontrolováno či hodnoceno,

je pouze možné v případě zájmu pedagoga domluvit si s vedením školy konzultaci či supervizi;

Výsledky vzdělávání – hodnotíme pokrok jednotlivců i skupin (interní příloha školy);

Hodnotící zpráva – je zpracována jednou ročně vedením školy a je nahlédnutí v ředitelně. Jako základ pro její zpracování jsou použity výsledky evaluace a

jednotlivých hodnotících zpráv, které vypracovávají vedoucí jednotlivých tříd ve spolupráci s ostatním personálem třídy za každé pololetí. Tuto zprávu odevzdají vedení školy do konce následujícího měsíce po ukončení prvního pololetí a v případě druhého pololetí do konce měsíce července.

„Všechno, co se dnes velikého děje, se už v minulosti událo ve snech člověka. To, jak bude vypadat svět zítra, je podstatně závislé na snech těch, kteří dnes stavějí hrady z písku.“

Mariane Bauer podle Astrid Lindgrenové

Příloha č. 7 – stránka 28 z 29

Použitá literatura a zdroj informací:

SVOBODOVÁ, E.: *Vzdělávání v mateřské škole. Portál, 2010*

GOŇCOVÁ, M. (Eds): *Vzdělávací politika Evropské Unie. PdF MU Brno, 2006*

SMOLÍKOVÁ, K.: *RVP PV. VÚP v Praze, Praha 2005*

Učím se říkat ty – návrh koncepce pro předškolní vzdělávání

www.vira.cz

www.msmt.cz

PŘÍLOHA Č. 8 – Ukázka zpracování záměrů, činností a výstupů v TVP

Ukázka zpracování záměrů, činností a výstupů v TVP k prvnímu tematickému celku:

ZÁŘÍ

Záměry:

- Probouzet u dětí chuť zkoumat prostor mateřské školy.
- Podporovat ranní pobyt rodičů s dětmi ve třídě a klidné rozloučení.
- Nechat dítě pocítit naši radost z jeho přítomnosti ve třídě.
- Podporovat důvěru dítěte vůči lidem v mateřské škole.
- Napomáhat vzniku nových přátelských vztahů mezi dětmi.
- Umožnit dětem radost z pobytu a pohybu na zahradě.
- Vytvářet dítěti prostor pro sdílení se, sdílení o sobě a o své rodině.
- Užívat si s dětmi poznávání ovoce a zeleniny.
- Umožňovat dítěti pojmenovat cíl svého zájmu.
- Společně s dítětem hledáme místo u stolečku, které bude vyhovovat jeho potřebám.
- Trénovat smysly a zkoušet tak poznávat okolí i druhé.
- Společně si postupně zvykáme na denní program a nastavujeme pravidla, aby nám tu spolu bylo dobře.
- Vzbudit zájem a chuť rodičů spolupracovat – navázat vzdělávací partnerství.
- Podporovat dítě v zájmu o tabulku přítomných dětí a o druhé celkově.
- Radovat se s dětmi z hořící svíce na svícnu (sedm dní v týdnu).

Činnosti, které nám pomohou dosáhnout našich cílů:

- Přivítat a rozloučit se s úsměvem.
- Vyprávění o prázdninách, sluníčku a dovolené.
- Volná hra dětí dle jejich zájmu.
- Ranní hra s rodiči.
- První setkání s rodiči k ŠVP a TVP – *Jakou si přeji školku?* (PFK)
- Souběžné činnosti – svačinka při volné hře. Zpěv a říkanky v šatně – procvičování jmen.
- Realizace programu *Kolem nás je mnoho zajímavých věcí.* (PFK)
- Vyfotografujeme se a nalepíme si fotografie na portfolio, skříňku v šatně a krabici na poklady.
- Společný zpěv a tanec.
- Realizace setkání *Hurá sklízíme úrodu.*⁹¹ (PFK) – s rodiči.
- Ochutnávka a přivonění k ovoci a zelenině.
- Sklizeň na zahradě a vaření kompotu.
- Poznáváme barvy v zahradě – sklizeň, zalévání květin, hra v blátišti atd.
- Společná výroba tabulky hospodářů a navlékání korálkového náramku.
- Pojmenování a nalepování popisek na jednotlivé hrací koutky.

⁹¹ Příloha č. 9.

- Vytrhávání a nalepování zvířecích kamarádů.
- Výroba otočné destičky s fotografií ukazující přítomnost dítěte v mateřské škole.
- Pomoc mladším dětem při oblékání.
- Poznáváme barvy na našich odpadkových nádobách.
- Zapalování barevné svíce před obědem.
- Slavení narozenin.

Výstupy, které nám pomohou dosáhnout našich cílů:

- Běhat, skákat, udržovat rovnováhu na jedné noze.
- Rozlišovat a třídit podle barev.
- Pohybovat se bezpečně ve skupině dětí a ve známém prostředí.
- Doprovázet pohyb zpěvem.
- Zvládat výtvarné činnosti s jednoduchým výtvarným materiálem (skládání šátků, vytrhávání z papíru – zvířátka).
- Spontánně vyprávět zážitky.
- Znat, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky.
- Vnímat jednoduché písně a rýmy.
- Rozlišit známé vůně a chutě.
- Záměrně si zapamatovat jména.
- Mít poznatky o narození.
- Využívat tvůrčí a výtvarné techniky k výzdobě prostředí.
- Rozpoznat některé grafické znaky s abstraktní podobou.
- Nacházet společné znaky a zobecňovat.
- Přijímat pobyt v mateřské škole jako běžnou součást života.
- Rozhodovat sám o sobě.
- Cítir sounáležitost.
- Umět se ve styku s dětmi i dospělými pozdravit.
- Navazovat s dětmi vztahy.
- Orientovat se ve školském prostředí.
- Mít základní poznatky o slunci.
- Všimát si nepořádku a nakládat správně s odpadem.
- Udržovat pořádek, zvládat jednoduché úklidové práce.

PŘÍLOHA Č. 9 – Hurá sklízíme úrodu (Aby malé bylo velké)

4. HURÁ, SKLÍZÍME ÚRODU!

K podzimu patří plnost, zrání a úroda. Sklízí se to, co celý rok rostlo a o co lidé pečovali. Dozrává ovoce a zelenina. Všichni lidé pracující s půdou dobře vědí, kolik je třeba sil, než se všechny poklady země sklídí. V některých oblastech znovu ožívá tradice dožínek a poděkování za úrodu. Lidé ji přinášejí do kostela, aby Bohu poděkovali za všechno, co se urodilo.

Protože malé děti mají poměrně zřídka možnost být přímo při sklizni a „hojnost sklízě“ mohou prožívat během roku při každé návštěvě oddělení zeleniny v supermarketu, je důležité se tomuto tématu věnovat.

Pokud je to možné, vyjdeme s dětmi k nějakému ovocnému stromu, který je právě plný plodů. Postavíme se třeba pod kmen jabloně obsypané jablky a pokusíme se spočítat jablka, která na ní rostou. Obdivujeme ořešák, sbíráme ořechy, roztloukáme je a vyloupáváme jádra z tvrdých skořápek. Nemáme-li v blízkosti žádnou zahradu, vyhledáme alespoň v parku nebo v lese kaštan nebo dub, nasbíráme si jejich plody, obdivujeme je a hrajeme si s nimi. Kaufmann, E. (2000), 28n

V následujícím setkání si mohou děti prožít radost z podzimu, z plnosti, ze sbírání úrody a úžas nad její rozmanitostí.

- zelený kruhový šátek
- košík s ovocem, zeleninou a jinými plody
- svíce a zápalky
- plyšové hračky znázorňující ježka, křečka a myšku uložené v malém košíku a přikryté
- obrysy zvířátek
- pastelky
- příp. kaštiny, žaludy a jiné plody
- příp. špejle, tavicí pistole s náplní

1. Společně začínáme

Každému dítěti dáme při vstupu do místnosti vybrat jeden kus ovoce nebo zeleniny. Dítě jej pak s pomocí dospělého někam do prostoru místnosti položí tak, aby byl vidět, např. na okno, na skříň, do kočárku apod.

Shromáždíme se v kruhu a pokud je to třeba, přivítáme písni *Dnes poprvé jdu do školky* nové děti.

2. Společně poznáváme svět

Společně pomalu rozprostřeme a narovnáme ve středu zelený kruhový šátek.

Shodneme se na tom, že je to ubrus, jaký se dává na stůl. Starší děti mohou vzpomínat, jestli mají také doma na stole podobný ubrus, příp. jakou má barvu a co na něm je. Povídáme si o tom, co děti doma na stole mají, nebo co se na stůl obvykle dává a co na stůl dávají doma.

A tady máme ještě něco...

Položíme k šátku košík, vytáhneme z košíku plyšové hračky a zahrajeme dětem následující rozhovor:

Křeček: Hurá, už je podzím! Hurá, budeme sklízet úrodu!

Ježek: Co se stalo? Co tady tak hulákáš?

Myška: Ach křečku, ty musíš být za každou cenu důležitý, že?

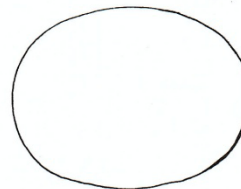
Křeček: Však taky JSEM důležitý, abyste věděli! Jsem totiž první, kdo poznal, že začala sklizeň!

Ježek: Cože to začalo? Blížeň? Co to je?

Křeček: Žádná blížeň... ale S-K-L-I-Z-E-Ň! Všichni, lidé i zvířata začnou sklízet to, co se urodilo a co dozrálo.

Myška: Uklízet? Ale já mám uklizeno, nepotřebuji uklízet, to nemám ráda... Co mám uklízet?

Křeček: Prostě bylo jaro a bylo léto a na polích a na zahradách, na stromech a na keřích, všude je mnoho ovoce a zeleniny. Děti, řekněte jim přeče, co všechno tam najdeme.

Hurá, sklízíme úrodu!

Když děti pojmenují i něco, co se na podzim nesklízí, nebo co v našich krajích neroste, jako třeba jahody nebo ananas, není třeba je opravovat, protože tyto rozdílnosti pro ně ještě nejsou důležité.

Děti jmenují to, co znají, nebo mohou pojmenovat to, co na začátku setkání položily na nějaké místo v místnosti.

Ježek: Tak to je tedy úroda!

Křeček: Ano, ano. Úroda.

Myška: A co se s tou úrodou dál dělá?

Křeček: Když lidé sklídí úrodu, zanesou si ji do svých domů a uloží do sklepů a do spíží. Z toho, co se urodilo, uvaří třeba marmeládu nebo to zavaří nebo uloží do chladna.

Myška: Aha, tak tomu se říká úroda!

Ježek: Ale to si taky musíme něco sklídit, ať jsme připraveni na zimu! Pojdte, posbíráme všechno, co najdeme, a zaneseme si to do svých skrýší a spíží.

Křeček: Děti, pomůžete nám?

Nejprve půjde hledat úrodu křeček. Vezmeme plyšovou hračku, košík a najdeme v místnosti jednu věc, kterou tam děti položily na začátku setkání. Pak ji dáme do košíku, přineseme mezi děti, vyndáme, společně ji pojmenujeme a položíme na kruhový šátek. Pak se podobným způsobem vydá hledat úrodu myška a ježek.

Naučíme se píseň a obměňujeme ji podle zvířátka, které právě hledá úrodu:

hudba a text: Franz Kett
český text: Eva Muroňová podle Franze Ketta

Náš křeček hle - dá zr - níč - ka a my hle - dá - me s ním.
Náš křeček hle - dá zr - níč - ka, hu - rá, už je pod - zim!

*I myška běží přes pole a my běžíme s ní.
I myška běží přes pole, hurá, už je podzim!*

*Ježeček chodí zahradou a my chodíme s ním.
Ježeček chodí zahradou, hurá, už je podzim!*

Na zimu se chystají lidé, na zimu se chystají i všechna zvířátka, která žijí na poli, v lese nebo na zahradě. Sbírají to, co jim chutná, a dělají si zásoby, aby v zimě netrpěla hladý.

Jmenujeme různá zvířátka žijící ve volné přírodě a u každého uvedeme, co si sbírá na zimu.

Myšky sbírají zrní, které zůstalo ležet na poli. Ježek má rád všechno, co najde. Veverka sbírá oříšky, podobně křeček, jezevec, šneček, žížala nebo brouček. Zvířátka, která si nedělají zásoby se alespoň dosyta najedí, aby měla plná bříska. Zvířátka, která by u nás v zimě umřela zimou a hladý, se stěhují tam, kde je tepleji.

Můžeme jmenovat a všichni napodobovat i jiná zvířátka a přitom zpívat:

*Zajíček běhá přes pole a my běžíme s ním.
Zajíček běhá přes pole, hurá, už je podzim!*

*Veverka sbírá oříšky a my sbíráme s ní.
Veverka sbírá oříšky, hurá, už je podzim!*

*Žížala leze po zemi a my lezeme s ní.
Žížala leze po zemi, hurá, už je podzim!*

*Prasátko sbírá žaludy a my sbíráme s ním.
Prasátko sbírá žaludy, hurá, už je podzim!*

Pomůžeme zvířátkům sbírat úrodu a dělat zásoby.

Vždy jedno dítě, nebo jedno dítě s dospělým vezme prázdný košík, projde se po místnosti, rozhlíží se a do košíku položí jeden jakýkoli kus ovoce nebo zeleniny, který tam děti daly na začátku setkání. Pak jej vyndá z košíku, ukáže a pojmenuje jej. Např. „Našel jsem mrkvičku!“

Ostatní mu zateskají a zazpívají na stejný nápěv píseň:

*Mareček našel mrkvičku, jak sladká je, už vím.
Mareček našel mrkvičku, těším se, až ji sním.
Mňam.*

*Janička našla jablíčko, jak krásné je, už vím.
Janička našla jablíčko, těším se, až je sním.
Mňam.*

Když je všechno ovoce a zelenina vyložené na kruhovém šátku, obdivujeme „celou úrodu“ a její bohatost a rozmanitost.

Můžeme přidat, příp. na přání dětí obměňovat další sloky o lidech:

*Sklízejí lidé jablíčka a nesou je domů.
Pak se z nich všichni radují a dají někomu.*

*Sklízejí lidé oříšky a nesou je domů.
Pak se z nich všichni radují a dají někomu.*

Zapálíme svíci, postavíme ji doprostřed.

Jako poslední sloku můžeme zazpívat:

*Společně se radujeme: Co uděláme s tím?
Pánu Bohu děkujeme, hurá, už je podzim!*

Jak musí být Bůh velký a bohatý, když na zemi vyroste tolik krásných, dobrých a užitečných věcí! Bůh je tak bohatý, že nikdo, ani lidé, ani zvířata nemusejí trpět hladem.

Dobrý Bože, děkujeme ti!

3. Něco nového vytváříme

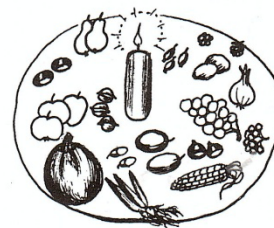
Děti mohou vybarvovat obrysy zvířátek, o kterých jsme si povídali, nebo je vyrábět pomocí špejlí nebo tavicí pistole z kaštanů a žaludů.

4. Volná hra a příležitost k rozhovoru

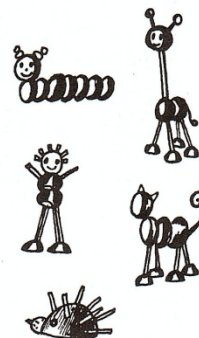
Dětem můžeme nabídnout předem připravenou zeleninovou nebo ovocnou svačinku. Nepoužíváme však věci, které leží na ubrusu a které jsme před chvílí obdivovali.

Člověk má jako jediný tvor schopnost obdivovat stvoření a uvídnout skrze ně toho, který vše stvořil. Teprve ze schopnosti žasnout vyrůstá schopnost být vděčný a děkovat. To je dobře, protože děkováním překračuje člověk hranice sebe samého.

Je dobré, když je poděkování svázáno s prožitkem úžasu a nadšení. Stává se tak přirozeným důsledkem životního pocitu, nikoli splněním přání dospělého, který poděkování nařizuje, protože se to sluší.

Dospělí se mohou pobavit o tom, jakou úrodu sklídili, a vyměnit si recepty na marmelády a nakládanou zeleninu. Mohou si také vyprávět o tom, jak rádo jejich dítě jí ovoce a zeleninu, co má nejraději a co dělají, když dítě jí s nechutí.

5. Tancujeme a zpíváme

Děti budou představovat plody, které na podzim padají ze stromů. Dospělí budou ti, kteří je hledají a sbírají. Dospělý hledá své dítě – své ovoce, ale chvíli se tváří, že je nevidí. Pak se setkají, obejmou se a radují se.

Všichni stojí. Nejlépe, když děti stojí v kruhu kolem obrazu a rodiče v kruhu před nimi tak, aby se na sebe dívali.

Obměňujeme následující říkanku:

*Oříšek (jablíčko, hruška, švestka apod.) spadl(o) ze stromu. Bum.
Děti napodobí pád a přikrčí se v dřepu.*

Maminka volá: Pojď domů!

Hledá tady... Hledá tam...

Dospělí chodí po místnosti, rozhlížejí se a „jako“ hledají své dítě.

Už tě držím! Už tě mám!

Dospělý zvedne dítě ze země a oba se radují.

6. Loučíme se

Zazpíváme ještě jednou poslední sloky písně:

*Sbírají lidé úrodu a nesou ji domů,
pak se z ní všichni radují a dají někomu.*

*Společně se radujeme: Co uděláme s tím?
Pánu Bohu děkujeme, hurá, už je podzim!*

Ovoce a zeleninu, se kterou jsme pracovali a která ležela uprostřed, si mohou děti rozdělit a odnést domů.

PŘÍLOHA Č. 10 – DVD 1

PŘÍLOHA Č. 11 – DVD 2